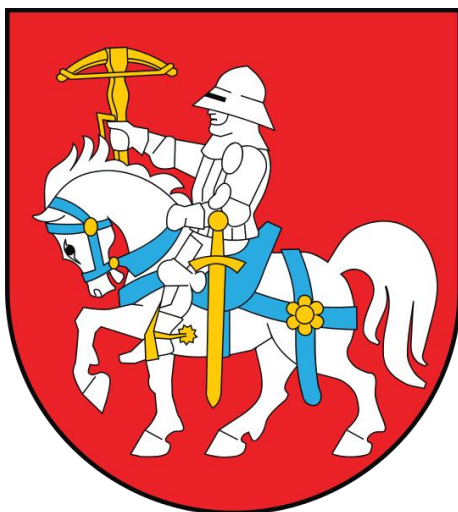

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY ULAN-MAJORAT NA LATA 2023-2030

Spis treści

WSTĘP	3
1. Metodologia opracowania	4
1.1. Podstawowe Pojęcia	4
1.2. Metodologia prac	5
1.3. Wyznaczenie obszarów referencyjnych	7
1.3. Gminny Program Rewitalizacji jako Strategia IIT	8
2. Diagnoza obszaru rewitalizacji	9
2.1. Informacje ogólne o gminie Ulan-Majorat	9
2.2. Obszar Społeczny	11
2.2.1. Demografia	11
2.2.2. Pomoc społeczna i wsparcie rodziny	17
2.2.3. Bezrobocie	23
2.2.4. Poziom bezpieczeństwa	26
2.2.5. Poziom edukacji	29
2.2.6. Aktywność Obywatelska	32
2.3. Obszar Gospodarczy	34
2.3.1. Struktura przedsiębiorstw	35
2.3.2. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców	36
2.4. Obszar Środowiskowy	38
2.4.1. Gleby	38
2.4.2. Wody powierzchniowe	38
2.4.3. Klimat	39
2.4.4. Flora i fauna	39
2.4.5. Jakość powietrza	40
2.4.6. Obszary i obiekty chronione	40
2.4.7. Potencjalne zagrożenia dla środowiska	40
2.5. Obszar Przestrzenno-Funkcjonalny	42
2.5.1. Funkcje kulturalne	42
2.5.2. Funkcje rekreacyjne	43
2.5.3. Funkcje z zakresu ochrony zdrowia	44
2.5.4. Jakość przestrzeni publicznej	44
2.6. Obszar Techniczny	46
2.6.1. Zasoby mieszkaniowe	46
2.6.2. Infrastruktura sieciowa	49
2.6.3. Infrastruktura drogowa	50
2.7. Badania Ankietowe	51
2.8. Synteza diagnozy obszaru rewitalizacji	57
3. Obszar geograficzny, którego dotyczy GPR	58
3.1. Wskaźniki delimitacyjne	58
3.2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	60
4. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi	63

4.1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ulan-Majorat.....	64
4.2. Strategia Rozwoju Ponadlokalnego gmin i powiatu radzyńskiego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2035	64
4.3. Program Rozwoju Gminy Ulan-Majorat na lata 2021-2027	65
4.4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ulan-Majorat na lata 2014-2023	66
5. Wizja, cele i kierunki działań	67
5.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	67
5.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań	68
5.3. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych	71
6. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych	74
7. Szacunkowe ramy finansowe	80
8. Struktura zarządzania GPR	81
8.1. System realizacji GPR w gminie	82
8.2. Komitet Rewitalizacji	83
8.3. Harmonogram działań GPR.....	84
9. Monitoring i ewaluacja GPR.....	85
9.1. Wskaźniki monitoringowe.....	86
9.2. Ewaluacja postanowień GPR.....	87
10. Zmiany w uchwałach po wprowadzeniu GPR	88
10.1. Uchwały dotyczące zasobów mieszkaniowych gminy.....	88
10.2. Uchwała dotycząca funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji	89
11. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	89
12. Realizacja GPR w zakresie planowania przestrzennego i kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych.....	90
12.1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ulan-Majorat.....	90
12.2. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego.....	92
12.3. Miejscowy Plan Rewitalizacji	92
12.4. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji	93
13. Opis procesu zaangażowania partnerów, czyli interesariuszy rewitalizacji.....	93
13.1. Konsultacje społeczne na etapie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	94
13.2. Konsultacje społeczne na etapie opracowania GPR.....	95
14. Spis tabel, wykresów, rysunków i map	96

WSTĘP

Niniejszy dokument został sporządzony zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U.2021 poz. 485), w szczególności z art. 4 ust 1, art. 8 ust 1, art. 9 oraz art. 10 Ustawy, zgodnie z którą dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzennofunkcjonalne lub środowiskowe;
- ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;
- realizacja wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnego zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Rewitalizacja stanowi kompleksowy proces, którego celem jest wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, poprzez działania całościowe, integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Przez działania całościowe rozumie się wzajemnie powiązane przedsięwzięcia, które obejmują kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe. Poprzez prowadzone działania zakłada się optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów. Proces ten stanowi wieloletnie działania, prowadzone przez interesariuszy we współpracy ze społecznością lokalną.

Niniejszy dokument ma na celu doprowadzenie do ożywienia społecznego i gospodarczego na terenie Gminy Ulan-Majorat, a w szczególności na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Pobudzenie aktywności środowisk lokalnych oraz stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego, a także przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego to najważniejsze cele jakie powinna osiągnąć gmina po realizacji postanowień niniejszego dokumentu. Skutki realizacji projektów rewitalizacyjnych odpowiadających na zdiagnozowane problemy i lokalne potencjały powinny być dostrzegane nie tylko z perspektywy obszaru poddanego rewitalizacji, ale również z punktu widzenia całej gminy.

Dokument wypełnia również wymagania Procedury oceny gminnych programów rewitalizacji (GPR) w województwie lubelskim w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027 i docelowo powinien zostać wpisany do wykazu gminnych programów rewitalizacji prowadzonego przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego. Dlatego też, Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat będzie pełnić funkcję strategii IIT.

1. Metodologia opracowania

1.1. Podstawowe Pojęcia

Przedstawione poniżej zestawienie wskazuje definicje najważniejszych pojęć związanych z rewitalizacją. Prawidłowe ich zrozumienie jest podstawą do realnego i skutecznego zaangażowania się w niniejszy proces.

Rewitalizacja - stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Interesariuszami rewitalizacji – możemy nazywać w szczególności:

- 1) mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańców gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Obszar zdegradowany – to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji – to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. Niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym portowe i wydobywcze, tereny powojenne albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

1.2. Metodologia prac

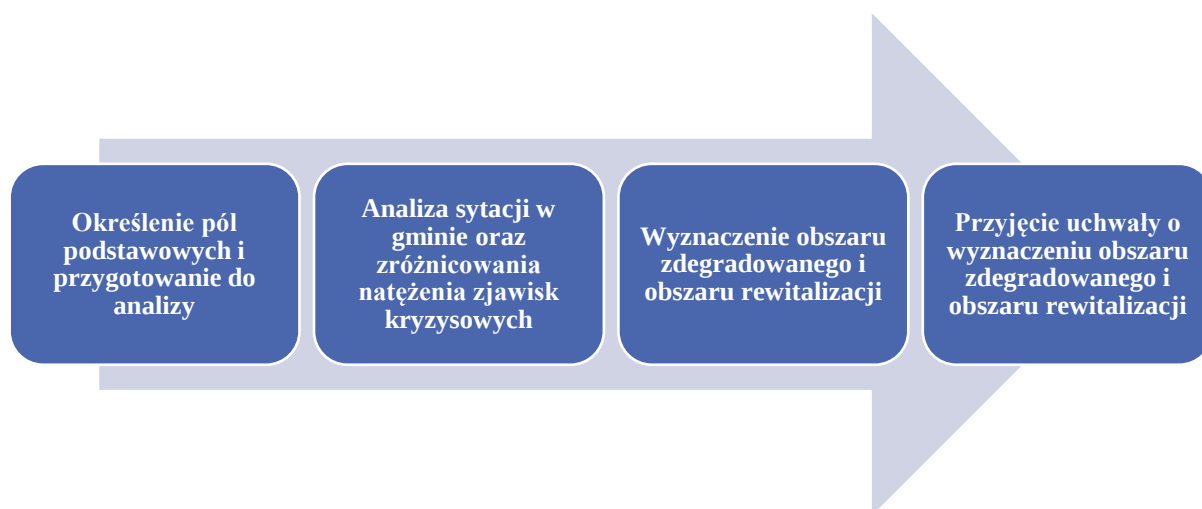
Metodologia opracowania niniejszej diagnozy bazuje na zasadach wskazanych w ustawie o rewitalizacji oraz opracowaniach i wytycznych z zakresu przygotowania gminnych programów rewitalizacji (np. *DELIMITACJA KROK PO KROKU. Metoda wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na potrzeby Gminnych Programów Rewitalizacji*, Praca zbiorowa pod redakcją Wojciecha Jarczewskiego oraz *Gminny Program Rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych*, Praca zbiorowa pod redakcją Aleksandry Jadach-Sepiolo).

Dokumentem źródłowym dla programu rewitalizacji jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ulan-Majorat na lata 2014-2023 zwana dalej Strategią, opracowywana obligatoryjnie na mocy ustawy o pomocy społecznej, która stanowi: *Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.*

W procesie opracowywania niniejszej Diagnozy wykorzystano również zapisy: Gminnego Programu Osłonowego „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2022 w Gminie Ulan – Majorat, Gminnego Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Gminy Ulan- Majorat na lata 2021 – 2023, Gminnego programu wspierania rodziny na lata 2021 – 2023, Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Ulan-Majorat na lata 2022 – 2025.

Diagnoza gminy została opracowana z uwzględnieniem problemów zidentyfikowanych w Strategii. W ramach prac nad dokumentem Gminnego Programu Rewitalizacji dokonano analizy wskaźników odpowiednich do zdiagnozowanych w niej problemów w skali sołectw, a następnie uzupełniając je analizą wskaźników gospodarczych, środowiskowych, infrastrukturalnych lub przestrzennych w tej samej skali.

Rysunek 1 – Etapy w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Opracowanie diagnozy oraz proces delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji spełnia formalne wymagania stawiane przez ustawę, będąc jednocześnie fundamentem i pierwszym krokiem dla opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ulan-Majorat na lata 2023-2030. Opracowanie diagnozy opierało się o kilka wskazanych poniżej zasad i składało się z czterech zasadniczych etapów pozwalających na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zakres diagnozy służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji został określony wprost w art. 9. ustawie o rewitalizacji. Przedmiotowy artykuł w sposób jednoznaczny wskazuje jakie elementy należy poddać weryfikacji w celu wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Zakres niniejszego opracowania obejmuje zagadnienia odnoszące się do pięciu obowiązkowych sfer:

- a) społecznej,
- b) gospodarczej,
- c) środowiskowej,
- d) przestrzenno-funkcjonalnej,
- e) technicznej.

W ramach ww. sfer wykonano szczegółową, wieloaspektową diagnozę obszaru Gminy Ulan-Majorat pod kątem występowania zjawisk kryzysowych.

Jako obszary zdegradowane uznano te sołectwa, w których stwierdzono gorsze niż średnia w gminie wskaźniki problemów społecznych, współwystępujące z gorszymi wskaźnikami dotyczącymi co najmniej jednego z problemów o charakterze gospodarczym, środowiskowym, infrastrukturalnym lub przestrzennym.

Obszar rewitalizacji ustalono, wybierając z obszarów zdegradowanych te sołectwa, w których występuje najgorsza sytuacja społeczna, na którą nawarstwia się również największa liczba innych zdiagnozowanych problemów, przy czym, zgodnie z ustawą o rewitalizacji i zapisów dotyczących wymogu koncentracji przestrzennej, łączna powierzchnia wybranych sołectw nie przekracza 20% powierzchni gminy, a ich ludność nie stanowi więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

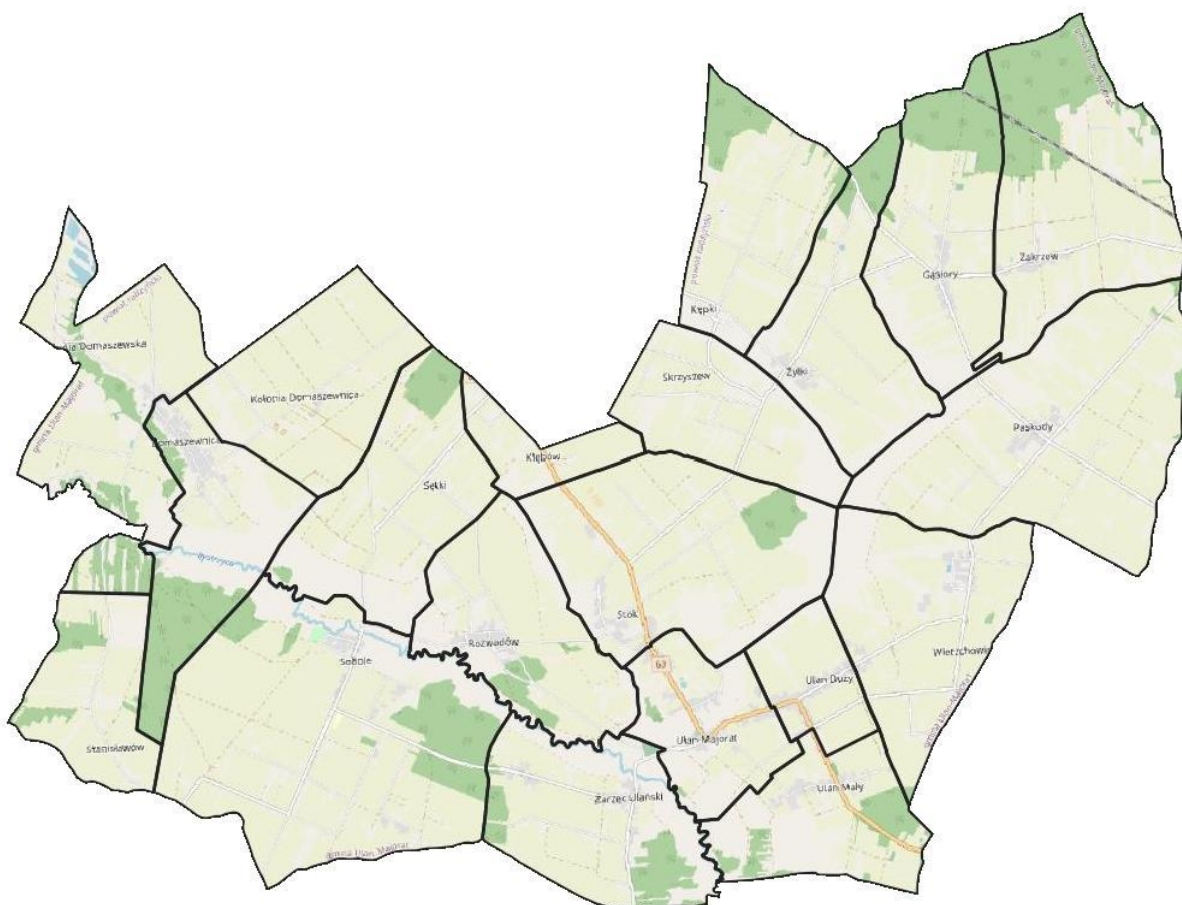
Nie należy zapominać również o tym, że niezwykle istotnym elementem procesu rewitalizacji jest włączenie lokalnej społeczności, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów zarówno w sam etap diagnozowania obszaru gminy, jak również późniejszego przygotowania działań rewitalizacyjnych. Takie podejście wpływa na zapewnienie dogłębnej analizy oraz jej trafność, jak również zapewnienie akceptacji planowanych przedsięwzięć. Rewitalizacja stanowi odpowiedź na wieloaspektowy kryzys w konkretnej społeczności zajmującej zdefiniowany obszar. W przypadku prac nad niniejszą diagnozą zwrócono szczególną uwagę na podejście partycypacyjne, tak aby już od pierwszych etapów prac zaangażować społeczność lokalną w realizowany proces.

1.3. Wyznaczenie obszarów referencyjnych

Ustawa o rewitalizacji wymagając wskazania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a więc fragmentów obszaru gminy, w których koncentrują się różnego rodzaju negatywne zjawiska, stawia przed gminami nowe zadanie przeanalizowania zróżnicowania zjawisk i procesów zachodzących wewnątrz niej. Przeprowadzenie takiej analizy wymaga określenia pól podstawowych – przestrzennych jednostek, do których odnoszone będą wszystkie zbierane informacje.

Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto zastosowanie przestrzennych jednostek pseudonaturalnych, których granice nawiązują do różnego rodzaju układów osadniczych oraz granic naturalnych. Analizowanie danych w jednostkach pseudonaturalnych pozwala na uchwycenie problemów i procesów zachodzących w poszczególnych fragmentach gminy (dzielnicach, osiedlach) intuicyjnie i funkcjonalnie wskazywanych jako pewne najmniejsze, jednolite organizmy osadnicze.

Mapa 1 – Mapa Gminy Ulan Majorat

Źródło: Opracowanie własne

Większość gmin w Polsce podzielona jest na różnego rodzaju, nieposiadające osobowości prawnej, jednostki pomocnicze (sołectwa, dzielnice, osiedla). W gminach wiejskich najczęściej stosowaną jednostką pomocniczą jest sołectwo, którego granica odpowiada obszarom tradycyjnie uznawanym za pojedynczą wieś. W niektórych przypadkach

wsie dzielone są na kilka sołectw bądź w obrębie jednego sołectwa zlokalizowanych jest kilka przysiółków. W miastach jednostkami pomocniczymi są najczęściej dzielnice (rzadziej osiedla), które w mniejszym lub większym stopniu starają się nawiązywać do historycznych i zwyczajowych podziałów przestrzeni. Zaletą istniejących jednostek pomocniczych jest fakt, że zostały w jakiś sposób wyznaczone. Zazwyczaj ich granice nie są kwestionowane, a lokalne społeczności są do nich przyzwyczajone.

Dlatego też, w toku prac podjęto decyzję o wykorzystaniu granic poszczególnych sołectw jako obszarów referencyjnych do analizy i wskazania spośród nich obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

Podjęcie zintegrowane podkreśla, że wspieranie rozwoju wymaga ścisłej koordynacji działań w ramach danej polityki publicznej. Przyjęcie podejścia zintegrowanego w rewitalizacji wymaga od decydentów stworzenia GPR, który odpowiada na autentyczne potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji. Przez działania całościowe rozumie się wzajemnie powiązane przedsięwzięcia, które obejmują kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe. Poprzez prowadzone działania zakłada się optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań wyznaczonego obszaru rewitalizacji oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów.

1.3. Gminny Program Rewitalizacji jako Strategia IIT

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat na lata 2023-2030 pełni również rolę strategii terytorialnej sporządzonej na potrzeby wdrożenia instrumentu IIT w ramach programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Dokument zgodnie z art. 36 ust. 8 ustawy wdrożeniowej zawiera podstawowe elementy, takie jak:

- 1) syntezę diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;
- 2) cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu;
- 3) listę projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami;
- 4) opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem planu działań Innego Instrumentu Terytorialnego.

2. Diagnoza obszaru rewitalizacji

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji kryzys w sferze społecznej związany jest z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym.

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji ma na celu zbadanie sytuacji obecnej w zakresie ww. zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru w poszczególnych sferach życia. W ramach niniejszego rozdziału dokonano również analizy potrzeb rozwojowych i najważniejszych potencjałów gminy, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

2.1. Informacje ogólne o gminie Ulan-Majorat

Gmina Ulan-Majorat położona jest w północno-zachodniej części województwa lubelskiego i zachodniej części powiatu radzyńskiego. Jest jedną z siedmiu Gmin wiejskich (Borki, Czemierniki, Kąkolewnica, Komarówka Podlaska, Radzyń Podlaski, Ulan-Majorat, Wohyń), które łącznie z jedną Gminą miejską (Radzyń Podlaski), wchodzi w skład powiatu radzyńskiego.

Graniczy z pięcioma Gminami:

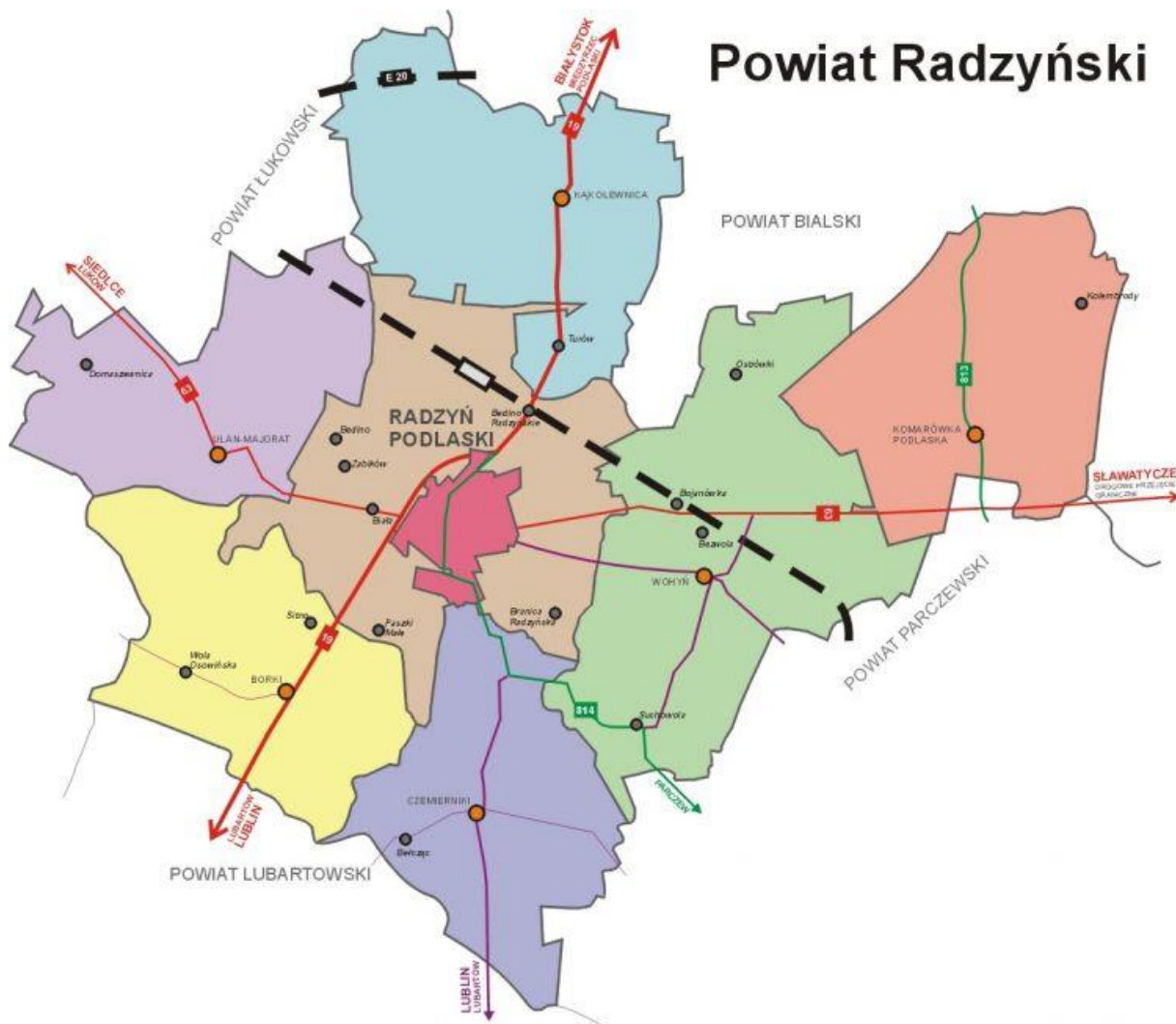
- Od północy - z Gminą Łuków (powiat łukowski).
- Od zachodu - z Gminą Wojcieszków (powiat łukowski).
- Od południa - z Gminami: Borki i Radzyń Podlaski (powiat radzyński).
- Od wschodu - z Gminą Kąkolewnica (powiat radzyński).

Gmina Ulan-Majorat zajmuje obszar 107,77 km², co stanowi 11,2% powierzchni całego powiatu radzyńskiego oraz 0,42% powierzchni województwa lubelskiego. Powierzchnia Gminy Ulan-Majorat jest zbliżona do przeciętnej powierzchni gminy wiejskiej w województwie lubelskim, która wynosi 126km².

Na sieć osadniczą Gminy Ulan-Majorat składa się 20 jednostek pomocniczych - sołectw: Domaszewnica, Gąsiorzy, Kępki, Klębów, Kolonia Domaszewnica, Kolonia Domaszewska, Paskudy, Rozwadów, Sętki, Skrzyszew, Sobole, Stanisławów, Stok, Ulan-Majorat, Ulan Duży, Ulan Mały, Wierzchowiny, Zakrzew, Zarzec Ulański, Żyłki. Wielkość jednostek osadniczych jest bardzo zróżnicowana.

Do miejscowości o największej powierzchni w Gminie należy zaliczyć: Sobole, Paskudy, Zakrzew oraz Stok, zaś najmniejszymi pod względem powierzchniowym miejscowościami na terenie Gminy są: Klębów oraz Ulan Duży

Mapa 2 – Gmina Ulan-Majorat na tle powiatu radzyńskiego

Źródło: <http://www.krainaserdecznosci.pl>

Układ przestrzenny Gminy Ulan-Majorat zdeterminowany jest warunkami przyrodniczymi i zaszczościami historycznego rozwoju osadnictwa. Sieć osadnicza Gminy Ulan-Majorat ukształtowana jest w układzie pasmowym wzdłuż tras komunikacyjnych. Zabudowa mieszkaniowa Gminy ukształtowana została w oparciu o podstawową i tradycyjną funkcję Gminy, jaką jest rolnictwo.

Warunki glebowo-rolne sprzyjały wytwarzaniu się skupionych usługowo-produkcyjnych osad o niewielkim zaludnieniu. Znaczenie dla lokalizacji i formy zabudowy miały również obiekty kulturowe i sakralne. Obecnie miejscowości są jednostkami osadniczymi o różnej formie przestrzennej. W układzie przestrzennym Gminy występują zarówno zwarte, jak i rozproszone formy osadnictwa. Dominuje zabudowa wiejska jednorodzinna. W większości sołectw dominuje charakter zabudowy jedno-ulicowej.

2.2. Obszar Społeczny

Diagnoza obszaru społecznego stanowi najistotniejszy element mający wpływ na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów znajdujących się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

2.2.1. Demografia

Według stanu na koniec roku 2021, gminę zamieszkiwało 5880 mieszkańców, co stanowiło około 11,80 % ludności powiatu radzyńskiego. Pod względem płci, nie wielką przewagę stanowili mężczyźni. Wg danych GUS gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi w Gminie Ulan-Majorat 55 osób i jest równa gęstości zaludnienia w powiecie radzyńskim. Liczba ludności zameldowanej na pobyt stały w Gminie Ulan-Majorat, analogicznie do liczby ludności całego województwa, nieznacznie zmniejszała się na przestrzeni lat 2017-2021.

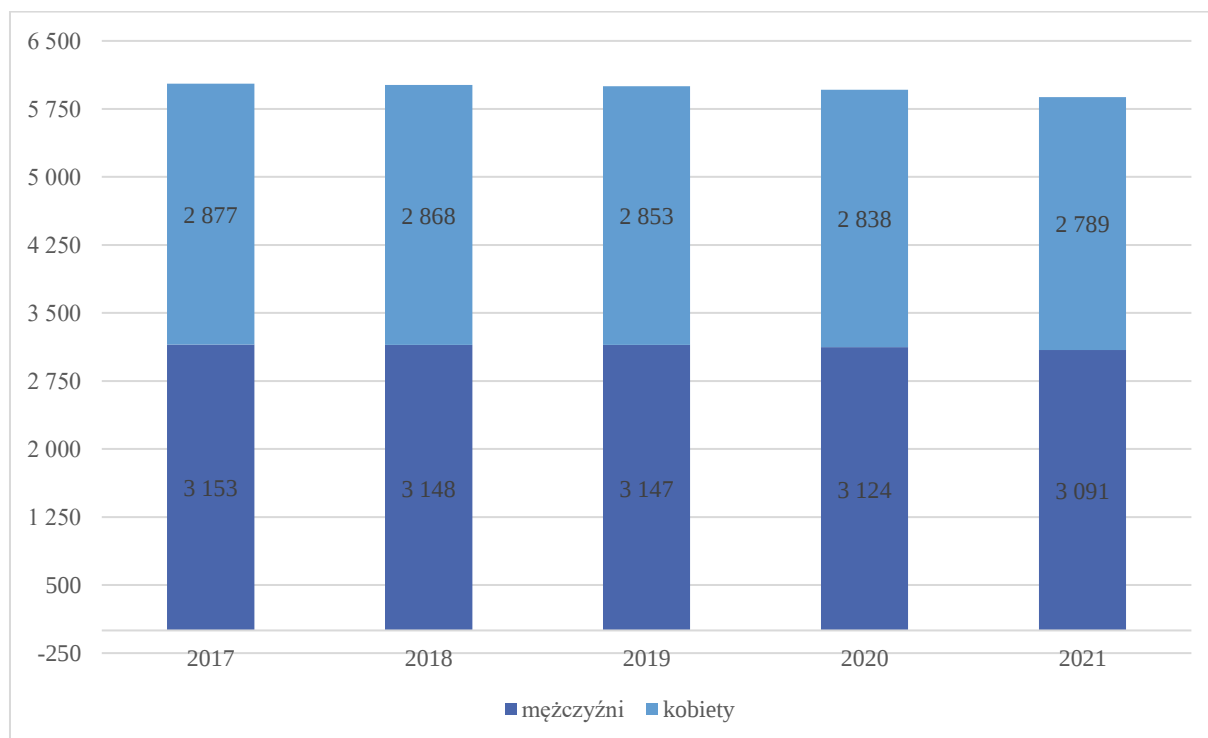
Tabela 1 - Liczba ludności w Gminie Ulan-Majorat i OF w latach 2017–2021

Gmina	2017	2018	2019	2020	2021	Zmiana
Ulan-Majorat	6 030	6 016	6 000	5 962	5 880	-2,49%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, liczba ludności w Gminie Ulan-Majorat na przestrzeni lat 2017-2021 regularnie się zmniejsza.

Wykres 1 – Liczba kobiet i mężczyzn na terenie Gminy Ulan-Majorat w latach 2017-2021

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

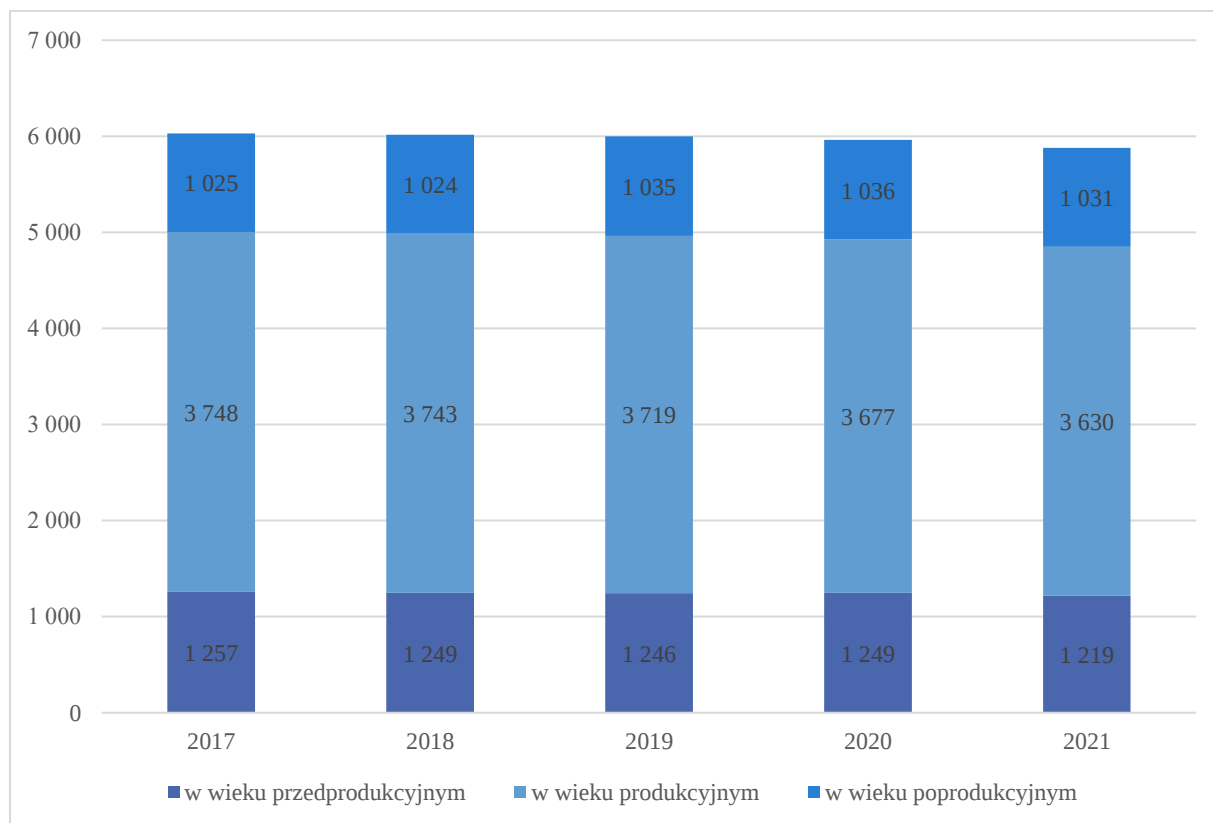
Łączna liczba ludności w gminie zmniejszyła się z poziomu 6 030 w roku 2017, do poziomu 5 880 w roku 2021. Zarówno liczba kobiet jak i liczba mężczyzn na przestrzeni wskazanego okresu zmieniła się na niekorzyść Gminy Ulan-Majorat. Wyludnianie się gminy z pewnością jest negatywnym zjawiskiem demograficznym, mogącym powodować liczne problemy społeczne i gospodarcze.

Powyższe dane wskazują również, że na terenie gminy liczba kobiet jest zauważalnie niższa niż liczba mężczyzn. Współczynnik feminizacji od kilku lat utrzymuje się na względnie stałym poziomie i wynosi 90. Oznacza to, że na 100 mężczyzn w Gminie Ulan-Majorat przypada 90 kobiet.

Bardzo istotnym czynnikiem opisującym strukturę ludności w Gminie Ulan-Majorat jest również liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Chociaż osoby w wieku produkcyjnym są najliczniejszą grupą, to jednak ich liczba stale maleje. Na przełomie lat 2017-2021 liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się z poziomu 3 748 do poziomu 3 630. Podobną tendencję wykazuje grupa osób w wieku poprodukcyjnym. Tutaj możemy zauważyć spadek z poziomu 1 257 w 2017 r. do poziomu 1 219 w roku 2021. Co ciekawe, tym samym czasie odnotowano jednak nieznaczny wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.

Na podstawie analizy przedstawionych danych demograficznych przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina zmagać się będzie z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej.

Wykres 2 – Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2017-2021

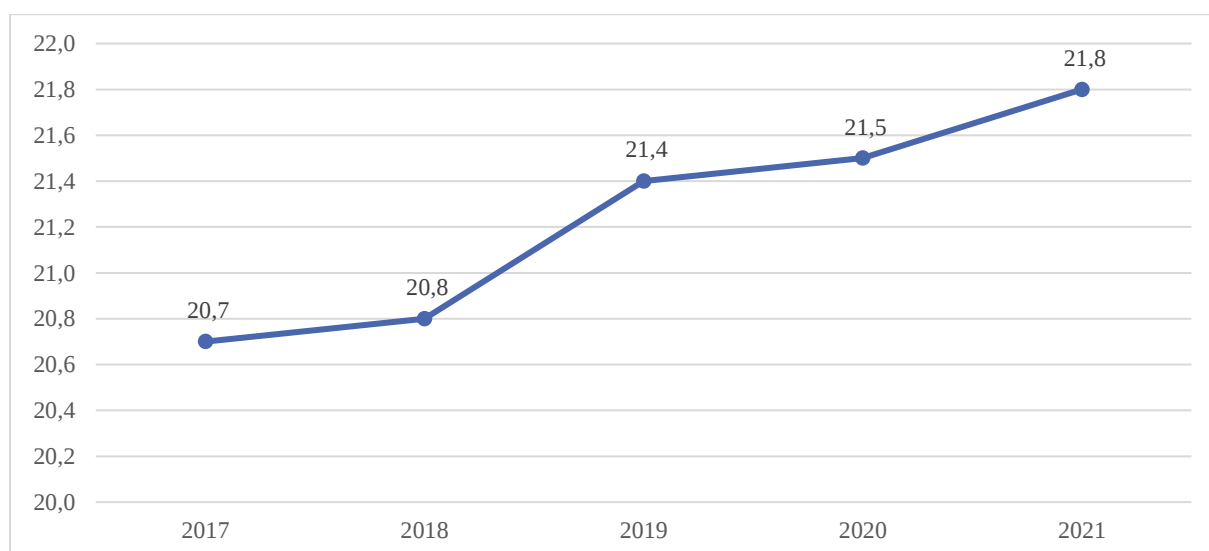

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Jednym z najważniejszych czynników pozwalających oszacować przyszły potencjał gospodarczy terenu jest również porównanie liczby osób w wieku produkcyjnym do liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym. Wysoki udział osób w wieku produkcyjnym świadczy o dużych możliwościach w zakresie zatrudnienia, co sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości. Jako że to właśnie ta grupa jest głównym wytwórcą dóbr i dochodów przekłada się to bezpośrednio na rozwój danego obszaru.

Po zsumowaniu liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym (tzw. osoby w wieku nieprodukcyjnym) oraz porównaniu ich z liczbą w wieku produkcyjnym otrzymamy tzw. wskaźnik obciążenia demograficznego. Wskazuje on liczbę osób, które znajdują się „na utrzymaniu” osób będących w szczycie aktywności gospodarczej. Wskaźnik ten stale rośnie i przedstawia się dla gminy niekorzystnie.

Wykres 3 – Wskaźnik obciążenia demograficznego

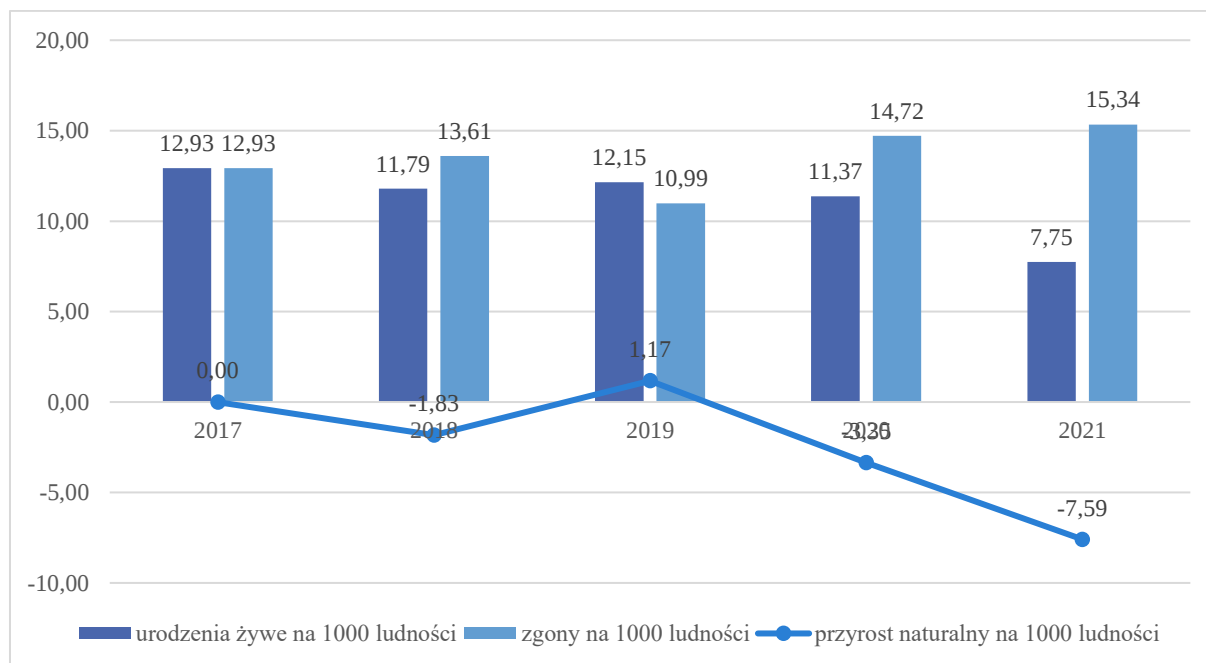
Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych, zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

Problem starzenia się lokalnej społeczności staje się nowym wyzwaniem dla pomocy społecznej. Należy przy tym pamiętać, że w najbliższej perspektywie 2020-2025 będziemy mieć do czynienia z 2. grupami seniorów – młodszą (do 79 lat) i starszą (80 lat i więcej). Istnieje więc potrzeba podjęcia działań adresowanych do obu grup – prewencyjnych, zapobiegających chorobom i niedołęstwu, umożliwiających podnoszenie jakości życia i wykorzystanie potencjału młodszych oraz opiekuńczych wobec starszych.

W Gminie Ulan-Majorat do najistotniejszych problemów dotyczących seniorów zalicza się: niski standard życia, utrudniony dostęp do świadczeń zdrowotnych, w tym do specjalistycznej opieki zdrowotnej, samotność, zanik więzi społecznych oraz niski stopień aktywności osób w wieku 75+.

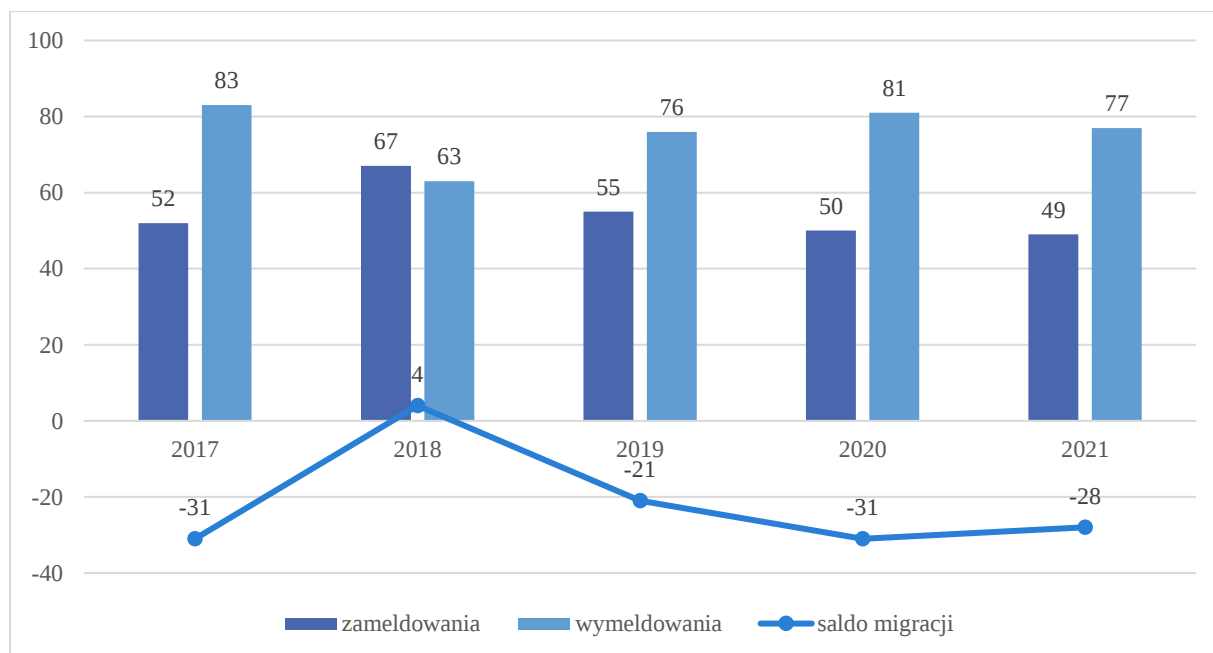
Wykres 4 – Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Ulan-Majorat w latach 2017-2021

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Jednym z ważniejszych czynników wpływającym na zmiany liczby ludności jest przyrost naturalny. Na przestrzeni lat 2017-2021 utrzymywał się on zazwyczaj na poziomie ujemnym. Wyjątkiem był rok 2017, kiedy liczba zgonów była taka sama jak liczba urodzeń. Natomiast w roku 2019 odnotowano dodatni przyrost naturalny o wartości 1,17 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Jednakże zaznaczyć należy, że przyrost naturalny na poziomie notowanym w latach ubiegłych świadczy o niekorzystnej sytuacji w zakresie analizowanego wskaźnika. Nie zapewni on zastępowalności pokoleń.

Wykres 5 – Saldo migracji w gminie Ulan-Majorat w latach 2017-2021

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Procesy demograficzne mają znaczący wpływ na rozwój Gminy Ulan-Majorat. Należy jednak zaznaczyć, że na wzrost rozwoju naturalnego ludności w dużej mierze mają wpływ czynniki zewnętrzne, takie jak np. proces falowania niżów i wyżów demograficznych, ogólna sytuacja gospodarczo-społeczna kraju, prawne uregulowania prorodzinne, czy wreszcie zmiany zachowań prokreacyjnych młodego pokolenia.

Kolejny element wpływający na ludność obszaru to saldo migracji. Procesy migracyjne odgrywają decydującą rolę nie tylko w zakresie ogólnej liczby mieszkańców, lecz również wpływają na przemiany struktury wiekowej ludności. Migracje ludności to przemieszczenia ludności związane ze zmianą stałego lub czasowego miejsca zamieszkania połączone z przekroczeniem granicy jednostki administracyjnej podziału terytorialnego kraju (migracje wewnętrzne) lub granicy państwa (migracje zagraniczne). Na przestrzeni lat 2017-2021 saldo migracji utrzymuje się zazwyczaj na poziomie ujemnym. Najniższą wartość tj. -31 osiągnęło w 2017 r i 2020 r. Natomiast rok 2018 jest jedynym w analizowanym okresie, kiedy liczba zameldowań przewyższała liczbę wymeldowań. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że przebieg procesów migracyjnych zależy również od możliwości zatrudnienia, rozwoju lokalnego i warunków życia na danym obszarze. Na zmniejszenie odpływu migracyjnego ludności będzie miał przede wszystkim wzrost potencjału gospodarczego, a także podniesienie poziomu zamieszkiwania i warunków życia.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z demografią analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Ulan-Majorat.

Jeden ze wskaźników dotyczy procentowego spadku liczby ludności na przestrzeni okresu 2016-2021. Średnia wartość niniejszego wskaźnika dla Gminy Ulan-Majorat wynosi -3,13%. Należy zauważyć, że na terenie gminy znajduje się kilka sołectw, które w badanym okresie zwiększyły liczbę ludności. Możemy wśród nich wymienić m.in. Kępki, Rozwadów, Sętki, Stanisławów, Ulan-Majorat. Do sołectw, w których najmocniej zaznaczył się problem wyludniania się obszaru należy zaliczyć np. Żyłki, Klębów, Kolonia Domaszewnica, Ulan Mały, Zakrzew. Co równie istotne, aż 15 spośród 20 sołectw zmaga się ze zmniejszającą się liczbą ludności, z czego w 9 sołectwach problem ten występuje na poziomie powyżej średniej wskazanej dla gminy.

Tabela 2 – Procentowy spadek liczby ludności w sołectwach Gminy Ulan-Majorat

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców wg stanu na dzień 31.12.2016	Liczba mieszkańców wg stanu na dzień 31.12.2021	Procentowy spadek liczby ludności
1	Domaszewnica	664	655	-1,36%
2	Gąsiorzy	264	260	-1,52%
3	Kępki	184	185	0,54%
4	Klębów	109	100	-8,26%
5	Kolonia Domaszewnica	168	153	-8,93%
6	Kolonia Domaszewska	209	206	-1,44%
7	Paskudy	387	371	-4,13%
8	Rozwadów	187	190	1,60%

9	Sętki	304	310	1,97%
10	Skrzyszew	178	173	-2,81%
11	Sobole	570	534	-6,32%
12	Stanisławów	106	111	4,72%
13	Stok	641	618	-3,59%
14	Ulan Duży	300	282	-6,00%
15	Ulan-Majorat	483	499	3,31%
16	Ulan Mały	251	226	-9,96%
17	Wierzchowiny	343	333	-2,92%
18	Zakrzew	269	244	-9,29%
19	Zarzec Ulański	365	360	-1,37%
20	Żyłki	186	165	-11,29%
Razem w gminie		6168	5975	-3,13%

Źródło: Urząd Gminy Ulan-Majorat

Kolejny ze wskaźników obrazuje współczynnik obciążenia osobami w wieku poprodukcyjnym przypadającymi na ogół mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Ulan-Majorat. Wskaźnik ten obrazuje niekorzystny trend demograficzny i świadczy o występowaniu problemu starzenia się społeczeństwa. Diagnoza ogólna realizowana na terenie całej gminy wskazuje, że jest to zjawisko postępujące i będzie przybierać na sile. Taki stan rzeczy generuje szereg innych problemów (m.in. zmniejszanie zasobu siły roboczej, osłabienie lokalnego kapitału ludzkiego czy pogarszanie struktury rynku pracy). Przedmiotowe zjawisko ma również skutki ekonomiczne. Może znacząco wpływać na system finansów publicznych gminy np. poprzez wzrost kosztów opieki zdrowotnej i opieki nad ludźmi starszymi.

Tabela 3 – Procent osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach Gminy Ulan-Majorat

Procent osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach Gminy Ulan-Majorat	
Domaszewnica	15,27%
Gąsiory	16,92%
Kępki	10,81%
Kłębów	17,00%
Kolonia Domaszewnica	18,30%
Kolonia Domaszewska	16,50%
Paskudy	18,06%
Rozwadów	15,79%
Sętki	11,94%
Skrzyszew	17,34%
Sobole	20,60%
Stanisławów	13,51%
Stok	17,15%
Ulan Duży	14,89%
Ulan Mały	17,26%
Ulan-Majorat	22,65%
Wierzchowiny	49,25%
Zakrzew	16,39%
Zarzec Ulański	19,72%
Żyłki	20,61%
ŚREDNIA	19,10%

Źródło: Urząd Gminy Ulan-Majorat

Na podstawie danych dostarczonych przez Urząd Gminy Ulan-Majorat określono procent osób w wieku poprodukcyjnym w poszczególnych sołectwach. Średnia wartość wskaźnika dla Gminy Ulan-Majorat wynosi 19,10%. Najniższe wartości, świadczące o stosunkowo niskim udziale osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle społeczeństwa odnotowano w sołectwach: Kępki, Sętki oraz Stanisławów. Należy jednak zaznaczyć, że 5 z 20 sołectw odnotowuje wartości powyżej średniej. To w właśnie w nich nasilenie problemu jest najwyższe. Wartości najwyższe wskazujące na problem wysokiego obciążenia demograficznego możemy zauważyć w sołectwach: Sobole, Ulan-Majorat, Wierzchowiny, Zarzec Ulański, Żyłki.

2.2.2. Pomoc społeczna i wsparcie rodziny

Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w RP status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmowi lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej oraz klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Pomoc społeczna jest jedną z wielu dziedzin współtworzących rzeczywistość społeczną. Jest działalnością instytucji państwowych i społecznych, która umożliwia i ułatwia zaspokojenie podstawowych potrzeb osobom i rodzinom niezdolnym do uczynienia tego samodzielnie. Dla pomocy społecznej problemy rodzin są istotnym sygnałem do pojęcia działań, ponieważ w przypadku niedostosowania społecznego, choroby i problemów, gdy człowiek nie daje sobie rady, konieczne jest udzielenie mu pomocy z zewnątrz.

W Gminie Ulan-Majorat zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W ramach Ustawy o pomocy społecznej ośrodek realizuje następujące formy pomocy:

- 1) zasiłki stałe + składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- 2) zasiłki okresowe,
- 3) usługi opiekuńcze,
- 4) specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- 5) specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- 6) zasiłki celowe i specjalne celowe,
- 7) umieszczanie osób w Domach Pomocy Społecznej oraz ich pobyt,
- 8) świadczenie pracy socjalnej.

W ramach ustawy o świadczeniach rodzinnych w Gminie Ulan-Majorat realizowano następujące formy wsparcia:

- 1) zasiłki rodzinne wraz z takimi dodatkami jak: dodatek na rozpoczęcie roku szkolnego, na rehabilitację, z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej, na dojazd do szkoły

- albo na zakwaterowanie, z tytułu samotnego wychowywania dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie urlopu wychowawczego, urodzenia dziecka,
- 2) jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
 - 3) świadczenie rodzicielskie,
 - 4) zasiłki pielęgnacyjne,
 - 5) świadczenia pielęgnacyjne + składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne,
 - 6) specjalny zasiłek opiekuńczy.

Gmina Ulan-Majorat w zakresie pomocy społecznej działa również na podstawie kilku programów w zakresie wsparcia osób potrzebujących. Należy wśród nich wymienić:

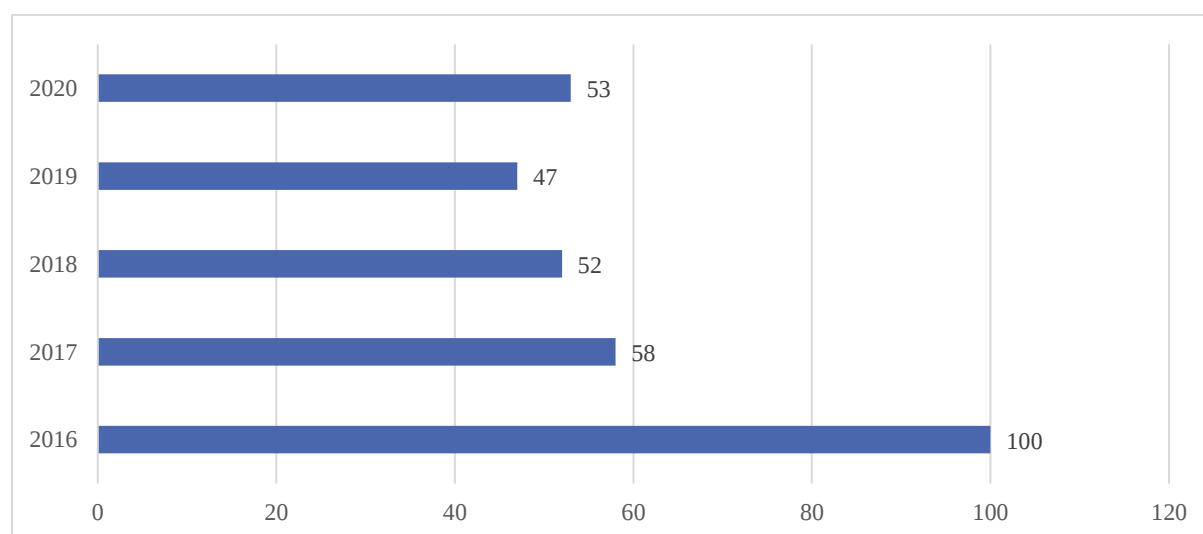
- 1) Gminny program wspierania rodziny,
- 2) Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Gminy Ulan-Majorat,
- 3) Program osłonowy „Posiłek w szkole i w domu”.

Poza wymienionymi programami w 2021 r. GOPS realizował zadania związane z przyznawaniem świadczeń społecznych, świadczeń rodzinnych, wychowawczych, świadczeń w ramach programu „Dobry start”, świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego i wydawaniem Kart Dużej Rodziny.

Należy również wspomnieć o zadaniach związanych z realizacją systemowego wsparcia rodzin 500+, które reguluje ustawa o świadczeniach wychowawczych oraz wsparcia dla rodzin w ramach Programu „Dobry start”.

Ośrodek realizuje też ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. W ramach tej ustawy do zadań organu należy wypłata zasądzonych przez sąd alimentów, w przypadku, kiedy egzekucja tych alimentów jest bezskuteczna, ale także podejmowanie ustawowych działań wobec dłużników alimentacyjnych w celu poprawy egzekucji tych alimentów.

Wykres 6 – Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej gminie Ulan-Majorat

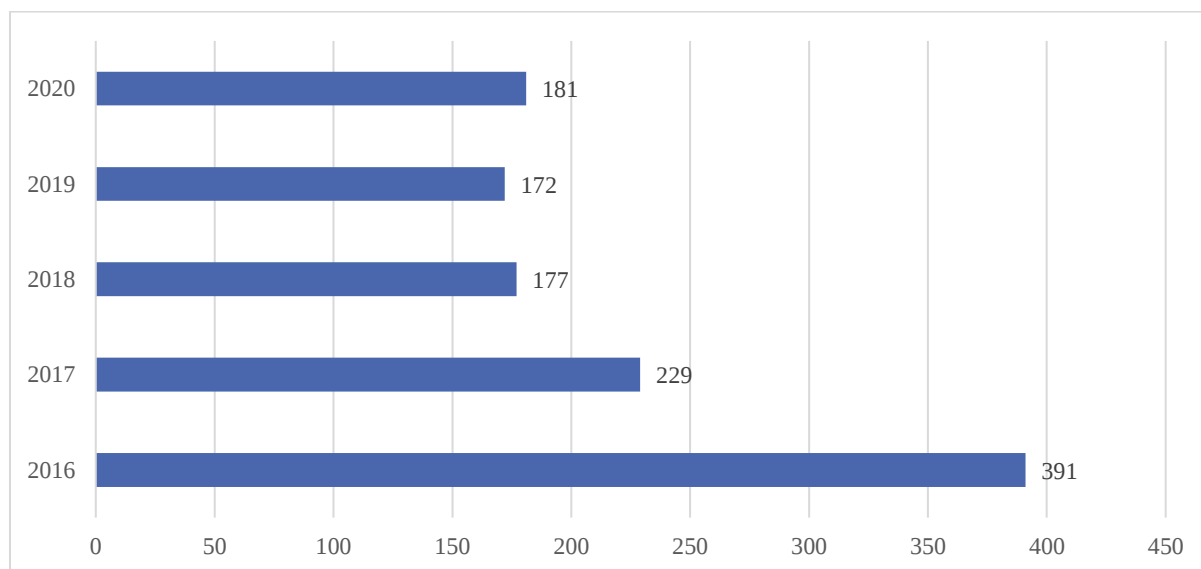

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Jak widać na powyższym wykresie, liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej gminie Ulan-Majorat w analizowanym okresie znacząco zmieniła się na przełomie lat 2016/2017, kiedy odnotowano spadek o 42%. Od tamtej pory kształtuje się na względnie stałym poziomie. Najmniejszą liczbę gospodarstw kosztujących z pomocy odnotowano w roku 2019. Była to liczba 47.

Uszczegółowieniem informacji w zakresie beneficjentów pomocy społecznej poza liczbą rodzin z niej korzystających może być również liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie Gminy Ulan-Majorat. Wartości wskaźnika na przełomie lat 2016-2020 układają się tutaj analogicznie do powyższego wykresu. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej uległa znaczącemu zmniejszeniu na przełomie lat 2016/2017. W 2016 było to 391 osób, natomiast w 2017 r. już tylko 229. Kolejny rok przyniósł spadek liczby osób korzystających z pomocy do poziomu 177.

Wykres 7 – Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie Gminy Ulan-Majorat

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

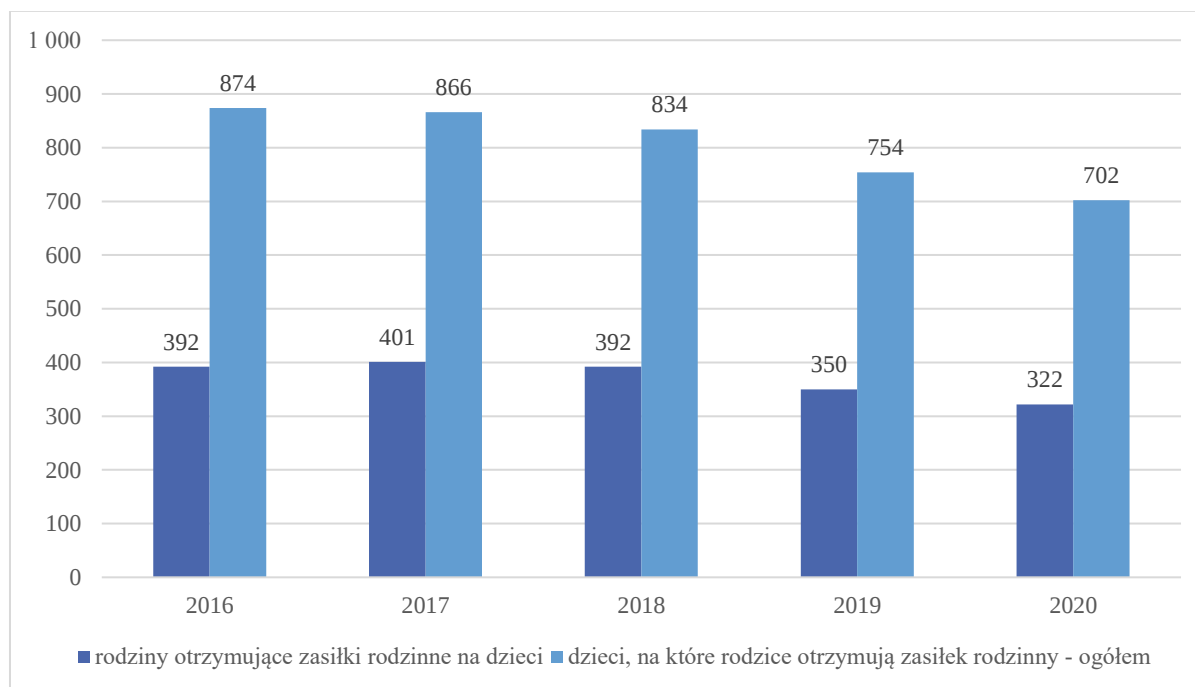
Znaczącym elementem wsparcia społecznego są również zasiłki rodzinne na dzieci. Mają one na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- 1) rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekującą się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka);
- 3) osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony).

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674,00 zł.

Natomiast w przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na jedną osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza wyznaczonej kwoty 764,00 zł.

Wykres 8 – Rodziny i dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny na terenie Gminy Ulan-Majorat

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

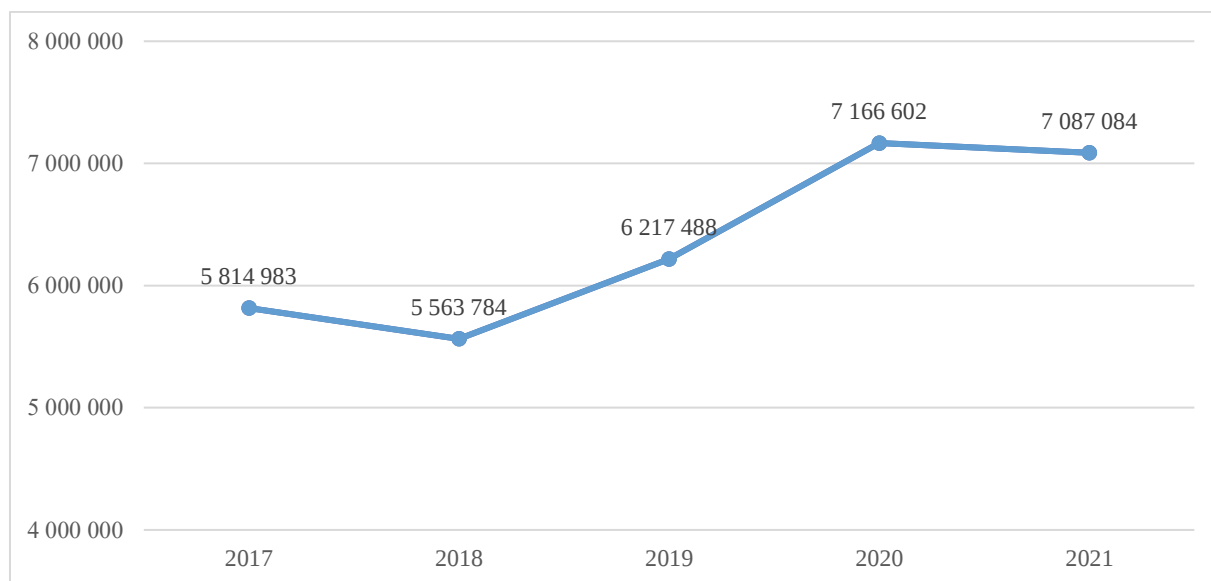
Jak widać na powyższym wykresie, zarówno liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci jak i liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny ulega ciągłemu zmniejszeniu. Pierwszy ze wskaźników, dotyczący liczby rodzin korzystających ze wsparcia na przestrzeni lat 2016-2020 zmniejszył się z poziomu 392 do poziomu 322, co stanowi spadek o 70 rodzin (czyli ok. 17,86%). Natomiast drugi ze wskaźników, wskazujących na liczbę dzieci, na które otrzymuje się zasiłek rodzinny, zmniejszył się z poziomu 874 do poziomu 702, co stanowi spadek o 172 tj. 19,68%.

Uzupełnieniem informacji w zakresie wsparcia rodziny w Gminie Ulan-Majorat mogą być również wartości wydatków poniesionych na świadczenia wychowawcze. W ramach programu „Rodzina 500+” rodzinom z dziećmi na utrzymaniu przysługuje świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł na każde dziecko w wieku do ukończenia 18 roku życia. Od 1 lipca 2019 r. świadczenie wychowawcze ma charakter powszechny i przysługuje niezależnie od dochodu rodziny.

Rządowy program „Rodzina 500+” to wsparcie polskich rodzin w częściowym pokryciu wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Jak widzimy na poniższym wykresie, wartość ponoszonych na ten cel wydatków stale rośnie. Jest to głównie wynikiem zmian w programie w zakresie jego dostępności i przysługiwania w zależności od liczby dzieci. Na podstawie poniższego wykresu

należy zauważyć, że wydatki na świadczenia wychowawcze z programu „Rodzina 500+” w 2021 roku wyniosły łącznie 7 087 084 zł.

Wykres 9 – Wydatki na świadczenia wychowawcze

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych i dane Gminy Ulan-Majorat

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z pomocą społeczną i wsparciem rodziny analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Ulan-Majorat.

Wskaźnik opisujący procent osób korzystających z pomocy społecznej może posłużyć do przeprowadzenia precyzyjnej identyfikacji i analizy terenów, w obrębie których występuje największa koncentracja problemów społecznych. Możemy zauważyć, że średnia wartość wskaźnika dla poszczególnych sołectw w Gminie Ulan-Majorat w 2021 roku wynosi 3,00 %. W związku z tym jako sołectwa o ponadprzeciętnym nasileniu problemu należy wskazać: Domaszewnica, Gąsiorzy, Kępki, Kolonia Domaszewnica, Kolonia Domaszewska, Paskudy, Sobole, Stanisławów oraz Ulan-Majorat. Należy jednocześnie zaznaczyć, że w trzech spośród dwudziestu sołectw nie odnotowano żadnych przypadków osób korzystających z pomocy społecznej. Są to: Klębów, Skrzyszew oraz Zakrzew.

Tabela 4 – Procent osób korzystających z pomocy społecznej

Procent osób korzystających z pomocy społecznej w sołectwach Gminy Ulan-Majorat	
Domaszewnica	3,16%
Gąsiorzy	4,17%
Kępki	3,26%
Klębów	0,00%
Kolonia Domaszewnica	3,57%
Kolonia Domaszewska	4,78%
Paskudy	3,88%
Rozwadów	1,07%
Sętki	2,96%
Skrzyszew	0,00%

Sobole	6,67%
Stanisławów	6,60%
Stok	2,03%
Ulan Duży	2,00%
Ulan Mały	1,59%
Ulan-Majorat	4,14%
Wierzchowiny	2,92%
Zakrzew	0,00%
Zarzec Ulański	0,55%
Żyłki	2,69%
ŚREDNIA	3,00%

Źródło: Urząd Gminy Ulan-Majorat

Uszczegółowieniem występujących problemów społecznych w Gminie Ulan-Majorat może być problem ubóstwa. Zagrożenie lub występujący stan ubóstwa odciska piętno na całych rodzinach i może prowadzić do wielu ich dysfunkcji lub nawet wykluczenia społecznego. Ubóstwo i wykluczenie społeczne mogą współwystępować jednocześnie z innymi problemami społecznymi, takimi jak: niepełnosprawności i długotrwałe choroby, problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach oraz uzależnienia. W związku z powyższym, znacząca część beneficjentów pomocy społecznej występuje o kilka rodzajów świadczeń, podając różne przyczyny uprawniające do przyznania konkretnego świadczenia. Należy również zaznaczyć, że problem ubóstwa bardzo często łączy się również z problemem bezrobocia. Dlatego też, problem ten został przeanalizowany w oddzielnym podrozdziale.

Tabela 5 – Liczba os. korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w poszczególnych sołectwach

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w sołectwach Gminy Ulan-Majorat	
Domaszewnica	4
Gąsiorzy	0
Kępki	2
Kłębów	0
Kolonia Domaszewnica	1
Kolonia Domaszewska	2
Paskudy	0
Rozwadów	0
Sętki	2
Skrzyszew	0
Sobole	1
Stanisławów	1
Stok	3
Ulan Duży	1
Ulan Mały	0
Ulan-Majorat	2
Wierzchowiny	0
Zakrzew	0
Zarzec Ulański	1
Żyłki	0
ŚREDNIA	1

Źródło: Urząd Gminy Ulan Majorat

Wskaźnik opisujący liczbę osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa pozwala określić dokładną liczbę sołectw, w których występuje największa koncentracja niniejszego problemu. Możemy zauważyć, że średnia wartość wskaźnika dla poszczególnych sołectw w Gminie Ulan-Majorat w 2021 roku wynosi 1. Zatem do zestawienia wybieramy wszystkie sołectwa, w których odnotowano problem tj.: Domaszewnica, Kępki, Kol. Domaszewnica, Kol. Domaszewska, Sętki, Sobole, Stanisławów, Stok, Ulan Duży, Ulan-Majorat, Zarzec Ulański. Natomiast jako obszary o ponadprzeciętnym nasileniu problemu należy wskazać sołectwa: Domaszewnica i Stok.

2.2.3. Bezrobocie

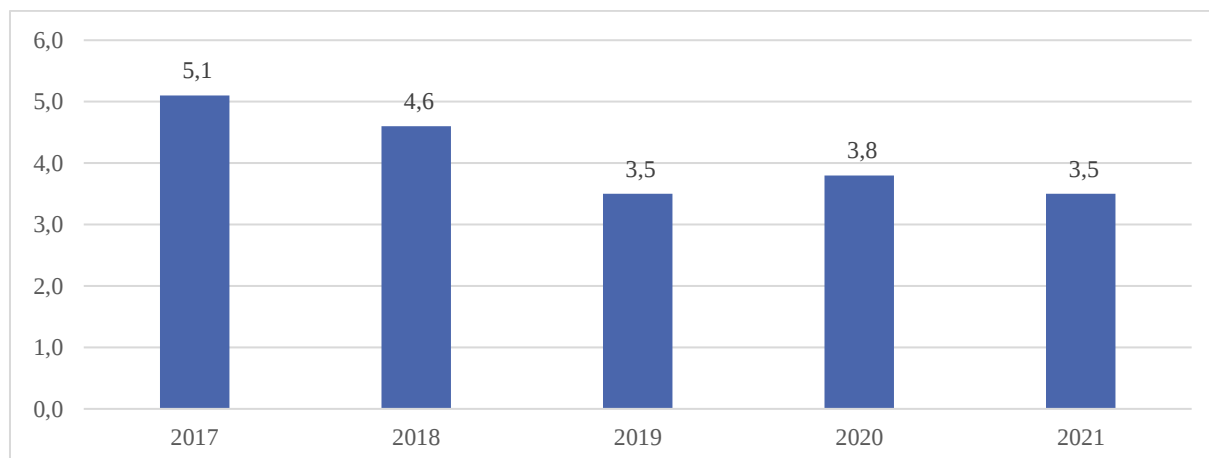
Bezrobocie jest to zjawisko społeczne polegające na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i pragnących ją podjąć nie znajduje zatrudnienia. Wyróżniamy również szczególny rodzaj bezrobocia tj. bezrobocie długotrwałe, czyli przekraczające 12 miesięcy. Bezpośrednią przyczyną bezrobocia jest zazwyczaj niewystarczająca liczba wolnych miejsc pracy. Wśród innych przyczyn takiego stanu rzeczy wymienić należy również: wadliwą organizację rynku pracy, brak odpowiednich kwalifikacji bezrobotnych, trudności mieszkaniowe uniemożliwiające przesuwanie nadwyżek siły roboczej do ośrodków wykazujących jej niedobór, oferowanie zbyt niskich stawek płacowych (np. w porównaniu z wypłacanym zasiłkiem dla bezrobotnych).

Zjawisko bezrobocia jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe społeczeństwa. Długotrwały brak stałego wynagrodzenia może również powodować uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej. Inne problemy jakie rodzi bezrobocie to negatywny wpływ kondycję psychofizyczną społeczeństwa, pogłębiająca się izolacja społeczna osób pozostających bez pracy oraz spadek ich aktywności społecznej. Jak wspomniano powyżej, problem bezrobocia może być ściśle powiązany z problemem ubóstwa. Można wręcz powiedzieć, że bardzo często ubóstwo jest spowodowane właśnie bezrobociem.

Pewien poziom bezrobocia (ok. 3%) jest w gospodarce nieunikniony, a nawet konieczny, ponieważ umożliwia dostosowanie struktury produkcji do zmieniających się potrzeb. Nadmierne bezrobocie jest jednak zjawiskiem niekorzystnym i to nie tylko dla osób nim dotkniętych, w skali masowej jest ogromnym ciężarem dla całej gospodarki kraju.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Ulan-Majorat nie jest drastycznie wysoki. Poziom bezrobocia wśród osób w wieku produkcyjnym regularnie spada. Najwyższą wartość na przestrzeni badanego okresu odnotowano w 2017 r., kiedy wartość wskaźnika wynosiła 5,1%. Natomiast najniższą wartość odnotowano w roku 2019 i 2021, kiedy poziom bezrobocia wynosił 3,5%. Jednak w odniesieniu do całkowitej liczby ludności wartość wskaźnika będzie zdecydowanie wyższa. Działania Gminy w zakresie walki z bezrobociem obejmują głównie: tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi gospodarczemu gminy i przedsiębiorczości mieszkańców, organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych, organizowanie prac społecznie-użytecznych.

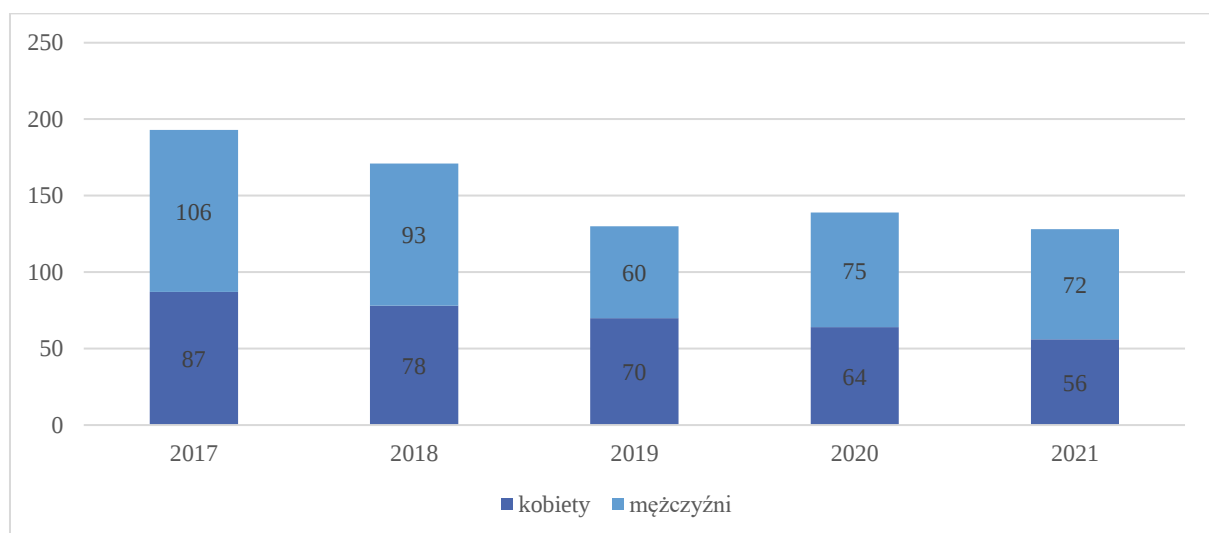
Wykres 10 – Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Ulan-Majorat

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy Ulan-Majorat systematycznie spadała na przestrzeni lat 2017-2021 z poziomu 193 do poziomu 128.

Wykres 11 – Liczba bezrobotnych w latach 2017-2021 na terenie Gminy Ulan-Majorat

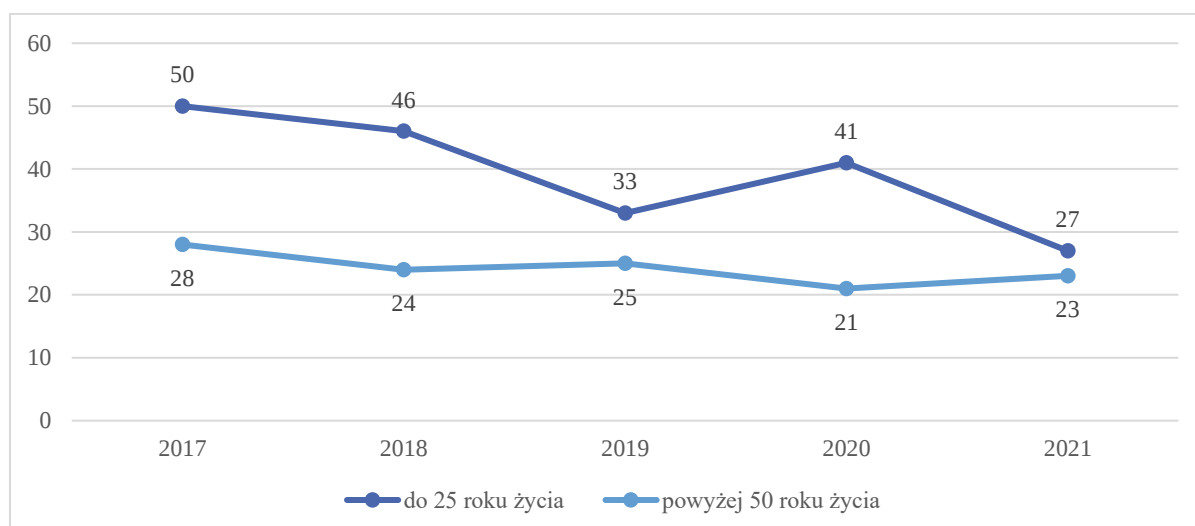

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Na podkreślenie zasługuje fakt, że liczba bezrobotnych kobiet wśród ogółu bezrobotnych jest mniejsza aniżeli mężczyzn. Dysproporcje te nie zmniejszały się znacznie na przestrzeni lat. Może to wynikać ze specyfiki lokalnej gospodarki, która stwarza większe możliwości w zatrudnianiu kobiet. W związku z tym należy podjąć działania mające na celu wyrównanie szans na rynku pracy. Istnieje wiele możliwości pozyskania znacznych środków finansowych na podniesienie jakości kapitału społecznego, przystosowanie do możliwości lokalnego rynku pracy oraz pomoc w tworzeniu nowych miejsc pracy.

Badając problem bezrobocia w Gminie Ulan-Majorat należy również zwrócić uwagę na szczególne grupy bezrobotnych. Należą do nich: ludzie młodzi do 25 roku życia oraz osoby w średnim wieku powyżej 50 roku życia. Z różnych względów są to grupy szczególnie narażone na problem bezrobocia.

Wykres 12 – Liczba bezrobotnych w grupach do 25 roku życia i powyżej 50 roku życia w Gminie Ulan-Majorat

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Na początku analizowanego okresu dość liczną grupą wśród bezrobotnych stanowiły osoby młode do 25 roku życia. Oznacza to, że duża część bezrobotnych w gminie Ulan-Majorat była w wieku najwyższej aktywności zawodowej. Związane mogło być to przede wszystkim z niedostosowaniem poziomu wykształcenia, brakiem kwalifikacji zawodowych pozwalających uzyskać zatrudnienie na obecnym wymagającym rynku pracy, brakiem doświadczenia zawodowego oraz nieumiejętnością efektywnego poruszania się po rynku pracy. Należy jednak zaznaczyć, że liczba osób bezrobotnych w tej grupie wiekowej znacząco zmalała na przestrzeni lat 2017-2021 i obecnie wynosi 27 osób.

Podobnie przedstawia się sytuacja bezrobotnych w grupie wiekowej 50+. Tutaj jednak różnice na przestrzeni analizowanego okresu nie są aż tak znaczące. Widoczny jest natomiast spadek wartości wskaźnika z poziomu 28 w roku 2017 do poziomu 23 w roku 2021. Taki stan rzeczy świadczy o tym, że przedstawiciele niniejszej grupy wiekowej w miarę stabilnie radzą sobie na rynku pracy jednak wciąż występuje określona grupa osób bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia. Powodem mogą być np. trudności w przystosowaniu się do zmieniających się wymagań.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z bezrobociem analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Ulan-Majorat. Wskaźnik opisujący procent osób długotrwale bezrobotnych wskazuje, gdzie możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Wśród sołectw w których odnotowano przekroczenia względem średniej, należy wskazać sołectwa: Domaszewnica, Kępki, Klębów, Paskudy, Sętki, Stanisławów, Ulan Duży, Ulan-Majorat.

Taki stan rzeczy wskazuje, iż bezrobocie w ww. jednostkach ma charakter stały, a nie przejściowy. Pozostawanie bez pracy to szczególnie trudny czas, nie tylko z uwagi na aspekt finansowy, ale także psychologiczny i społeczny. Im bardziej przedłuża się okres długotrwałego bezrobocia, tym trudniejszy jest powrót i adaptacja do wymagań rynku pracy. Należy zaznaczyć, że przedłużenie okresu pozostawania bez stałych środków finansowych

ogranicza w sposób znaczny możliwości włączenia się w życie społeczne. Bardzo często osoby pozostające bez zatrudnienia, z uwagi na swoją sytuację materialną nie mają możliwości aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Tabela 6 – Procent osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy - długotrwale bezrobotni

Procent osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy - długotrwale bezrobotni w sołectwach Gminy Ulan-Majorat	
Domaszewnica	2,11%
Gąsiory	1,14%
Kępki	2,72%
Kłębów	1,83%
Kolonia Domaszewnica	0,60%
Kolonia Domaszewska	0,96%
Paskudy	1,81%
Rozwadów	1,07%
Sętki	1,97%
Skrzyszew	1,69%
Sobole	1,58%
Stanisławów	1,89%
Stok	1,40%
Ulan Duży	4,00%
Ulan Mały	0,80%
Ulan-Majorat	2,48%
Wierzchowiny	1,46%
Zakrzew	1,49%
Zarzec Ulański	1,37%
Żyłki	1,61%
ŚREDNIA	1,75%

Źródło: Urząd Gminy Ulan-Majorat

Przedłużający się okres pozostawania bez zatrudnienia może powodować adaptację do zaistniałej sytuacji. Uznaje się, że po upływie 12 miesięcy poszukiwań pracy następuje pogłębienie i stabilizacja negatywnych konsekwencji. Proces obniżenia aktywności życiowej przybiera na sile, pogarsza się również sytuacja psychiczna i fizyczna. Konsekwencje przedłużającego się bezrobocia prowadzą do kolejnych problemów, które poprzez obniżenie motywacji, poprzez poczucie bezradności prowadzą do akceptacji bezrobocia.

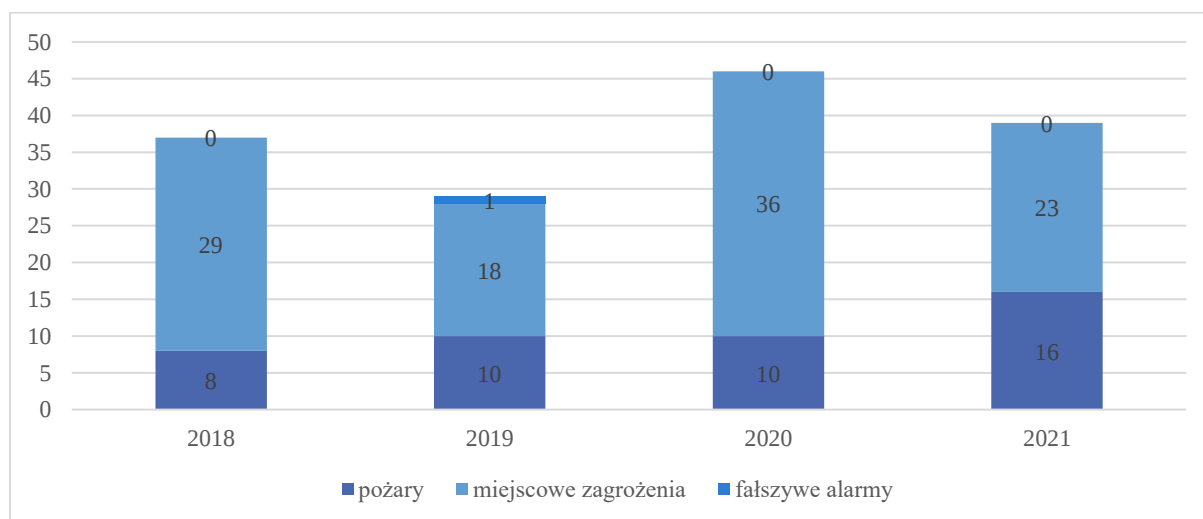
2.2.4. Poziom bezpieczeństwa

Poziom bezpieczeństwa mieszkańców jest istotnym elementem wpływającym na jakość życia oraz rozwój lokalnej społeczności. Ma on również istotny wpływ na określenie, które obszary wykazują cechy degradacji. Zmniejszenie poziomu bezpieczeństwa odbywa się poprzez rosnącą liczbę zdarzeń związanych z łamaniem prawa lub powszechnie przyjętych norm. Przestępczość jest zjawiskiem, które może wywierać bardzo negatywny wpływ na funkcjonowanie lokalnej społeczności. Mimo, że problem ten stanowi margines życia społecznego, jednak częstotliwość i intensywność zdarzeń o tym charakterze może wpływać na postawy i zachowania mieszkańców gminy. Należy również zaznaczyć, że dla wielu osób czynnik bezpieczeństwa i chęć życia na spokojnym obszarze stanowi istotną wartość, bardzo często decydującą o wyborze miejsca do osiedlenia się.

Nad bezpieczeństwem publicznym czuwa Komenda Powiatowa Policji w Radzynie Podlaskim, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Radzynie podlaskim oraz osiem Jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej: OSP Sobole (włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego), OSP Domaszewnica, OSP Paskudy, OSP Sętki, OSP Ulan, OSP Wierzchowiny, OSP Zakrzew, OSP Zarzec. Jednostki OSP z terenu Gminy Ulan-Majorat dzięki odpowiedniemu wyposażeniu i przygotowaniu podejmują działania w wielu różnorodnych zakresach ratownictwa. Od podstawowego, czyli ratowniczo-gaśniczego w celu ochrony życia, zdrowia, mienia i środowiska poprzez prowadzenie wielu innych działań o charakterze profilaktycznym.

Poniżej zaprezentowano dane dotyczące zdarzeń z zakresu ochrony przeciwpożarowej odnotowanych na terenie Gminy Ulan-Majorat. Należy zaznaczyć, że ogólna liczba zdarzeń na przestrzeni lat 2018-2021 utrzymuje się na względnie stałym poziomie i waha się pomiędzy 29 w roku 2019 do 46 w roku 2020. Największa liczba zagrożeń to tzw. zagrożenia miejscowe (nie będące pożarami). Jeśli chodzi o liczbę pożarów, to ich liczba podwoiła się na przestrzeni analizowanego okresu co z pewnością jest zjawiskiem negatywnym. Powodem takiego stanu rzeczy może być rosnąca liczba katastrof naturalnych spowodowanych warunkami klimatycznych lub postępująca degradacja przestrzeni publicznych, w tym również budynków mieszkalnych i przemysłowych.

Wykres 13 – Zdarzenia wg rodzajów w latach 2018-2021 na terenie Gminy Ulan-Majorat

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Poniżej przedstawiono dane dotyczące stwierdzonych przestępstw, kolizji drogowych oraz przeprowadzonych interwencji domowych zostały opracowane na podstawie systemów informatycznych Wydziału Kryminalnego, Wydziału Ruchu Drogowego i Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Radzynie Podlaskim. Przestępstwa na terenie Gminy Ulan-Majorat możemy przedstawić w podziale na przestępstwa popełnione w ruchu drogowym, w tym wypadki i kolizje oraz przestępstwa z wyłączeniem zdarzeń ruchu drogowego.

Statystyki prowadzone przez Komendę Powiatowa Policji w Radzynie Podlaskim wskazują również na odrębną kategorię zdarzeń jakimi są interwencje policyjne. Dane zawarte w tabeli są danymi zgodnymi z rzeczywistością w oparciu o system policyjny. We wskazanych

rubrykach: Przestępczość ogółem jest to suma przestępstw – ogólna. Natomiast: Przestępczość z wyłączeniem zdarzeń RD - są to przestępstwa np. przeciwko życiu i zdrowiu, mieniu, osobie, itp. Ponadto: Przestępczość zdarzenia w RD, (W, K) jest sumą przestępstw i wykroczeń (zdarzeń), gdzie W oznacza wypadek (przestępstwo), a K oznacza kolizję (wykroczenie-zdarzenie w RD ruchu drogowym).

Tabela 7 – Przestępstwa na terenie Gminy Ulan-Majorat w 2021 r.

Lp.	Sołectwo	Przestępczość ogółem - liczba	Przestępczość z wyłączeniem zdarzeń ruchu drogowego	Przestępczość zdarzenia w ruchu drogowego (wypadki, kolizje)	Liczba interwencji
1	Domaszewnica	15	11	5	8
2	Gąsiory	4	3	2	1
3	Kępki	14	11	3	5
4	Kłębów	6	3	3	1
5	Kolonia Domaszewnica	1	1	0	2
6	Kolonia Domaszewska	2	1	3	6
7	Paskudy	3	4	1	0
8	Rozwadów	1	0	1	0
9	Sętki	1	1	0	1
10	Skrzyszew	1	2	1	1
11	Sobole	7	5	4	9
12	Stanisławów	3	3	1	0
13	Stok	20	16	7	3
14	Ulan Duży	10	6	5	2
15	Ulan-Majorat	22	18	4	3
16	Ulan Mały	3	1	2	4
17	Wierzchowiny	4	4	1	0
18	Zakrzew	5	3	3	1
19	Zarzec Ulański	7	7	5	4
20	Żyłki	2	2	1	0
Razem w gminie		131	102	52	51

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Radzynie Podlaskim

Określenie liczby przestępstw ogółem w poszczególnych sołectwach pokazuje skalę i lokalizację problemu. Taki stan rzeczy obrazuje ogólny stan poszczególnych sołectw Gminy Ulan-Majorat w zakresie bezpieczeństwa mieszkańców. Interwencje policyjne są odpowiedzią na różnego rodzaju zagrożenia i zgłoszenia mieszkańców.

Wskazując na liczbę przestępstw w poszczególnych sołectwach gminy Ulan-Majorat pokazujemy, gdzie możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Należy zaznaczyć, że wartości wskaźnika rozkładają się dość nierównomiernie. Zdecydowanie najwyższy poziom przestępczości możemy odnotować w sołectwach: Domaszewnica, Kępki, Sobole, Stok, Ulan Duży, Zarzec Ulański oraz Ulan-Majorat. Wartość wskaźnika we wskazanych gminach znacząco przewyższa tutaj wartość średnią dla gminy oraz wartości w pozostałych sołectwach.

Tabela 8 – Przestępczość ogółem w poszczególnych sołectwach w 2021 r.

Liczba przestępstw w poszczególnych sołectwach Gminy Ulan-Majorat	
Domaszewnica	15
Gąsiorzy	4
Kępki	14
Kłębów	6
Kolonia Domaszewnica	1
Kolonia Domaszewska	2
Paskudy	3
Rozwadów	1
Sętki	1
Skrzyszew	1
Sobole	7
Stanisławów	3
Stok	20
Ulan Duży	10
Ulan-Majorat	22
Ulan Mały	3
Wierzchowiny	4
Zakrzew	5
Zarzec Ulański	7
Żyłki	2
ŚREDNIA	6,55

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Radzynie Podlaskim

2.2.5. Poziom edukacji

Poziom edukacji to jeden z elementów składających się na obszar społeczny. Należy zaznaczyć, że poziom edukacji ma istotny wpływ na obszar społeczny. Odpowiednio wysoki poziom nauczania procentuje w przyszłości, jest więc bardzo ważnym elementem kształtowania potencjału społeczeństwa.

W roku 2021 Gmina Ulan-Majorat była organem prowadzącym 4 punkty przedszkolne usytuowane przy szkołach podstawowych, 4 szkoły podstawowe z oddziałami przedszkolnymi i zespół szkół, w skład którego wchodzi: szkoła podstawowa z oddziałami przedszkolnymi, dwie filie szkoły podstawowej oraz przedszkole. Punkty przedszkolne w Kępkach, Sobolach i Zakrzewie ze względu na liczebność zostały połączone z oddziałami przedszkolnymi (tzw. „0”) w szkołach podstawowych.

Sieć przedszkolna jest stabilna i zaspokaja potrzeby mieszkańców. Do filii Szkoły Podstawowej w Ulanie-Majoracie w wyniku przeprowadzonej rekrutacji nie zapisano żadnego ucznia, a uczniowie klas II i III na wniosek rodziców zostali przeniesieni do szkoły macierzystej.

Warto zwrócić uwagę na średnią liczebność oddziałów, która ma bezpośredni wpływ na stosunek subwencji naliczanej na ucznia i kosztów utrzymania oddziału. Średnia liczebność oddziałów do roku 2020 spadała, ale dzięki zmianie organizacyjnej w filiach w roku szkolnym 2021/2022 średnia liczebność oddziałów wzrosła w ZS w Ulanie-Majoracie i – co za tym idzie – także ogółem w gminie.

Tabela 9 – Uczniowie w klasach w podziale na jednostki (dane wg spisu SIO stan na 30.09.2021)

Nazwa szkoły / placówki	Liczba oddziałów ogółem	Średnia liczebność oddziału	Liczba uczniów										
			ogółem	poniżej "0"	"0"	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
SP w Domaszewnicy	10	14,1	141	21	25	11	11	13	14	15	3	13	15
SP w Kępkach	9	5,0	45		14	1	1	5	2	4	2	6	10
SP w Sobolach	9	7,22	65		16	4	3	5	7	4	4	9	13
SP w Zakrzewie	9	7,56	68		24	5	3	6	6	7	1	7	9
ZS SP w Ulanie-Majoracie	22	18,95	417	90	47	31	35	39	34	32	18	34	57
Ogółem w gminie	59	12,47	736	111	126	52	53	68	63	62	28	69	104

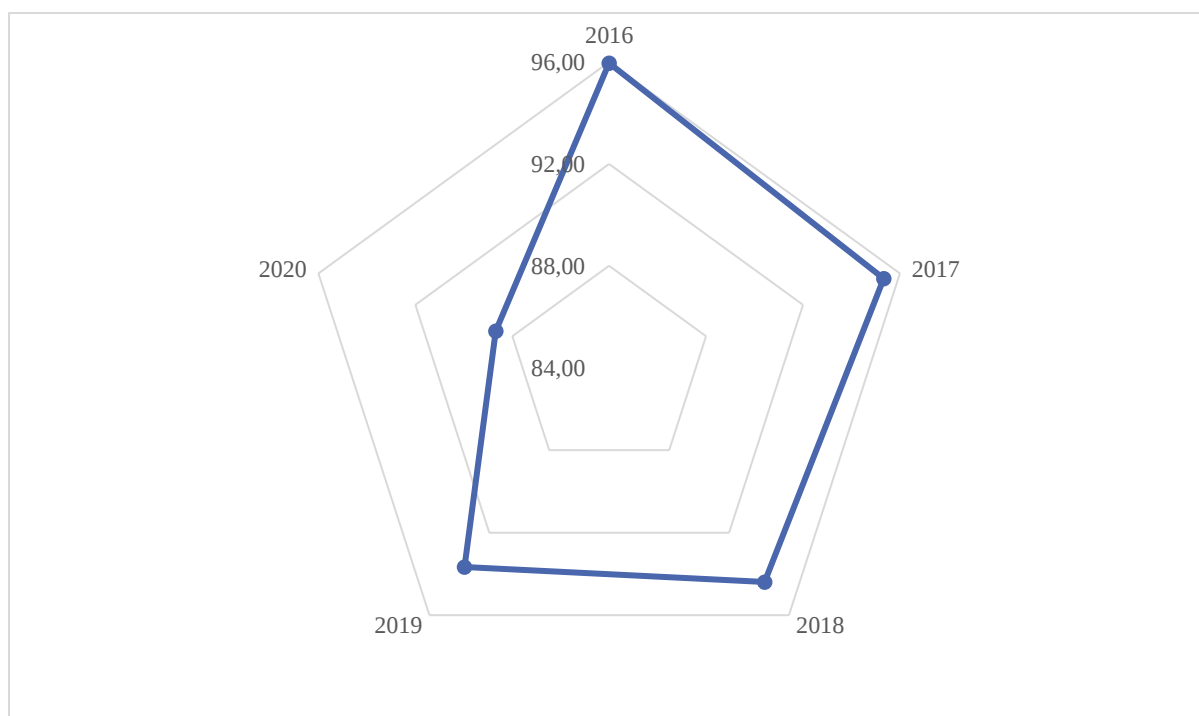
Źródło: Raport o stanie Gminy Ulan-Majorat za rok 2021.

Jednym z ważniejszych wskaźników mogących określać poziom edukacji na terenie Gminy Ulan-Majorat jest współczynnik skolaryzacji brutto. Jest to relacja liczby osób uczących się (wg stanu na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji brutto np. dla poziomu szkoły podstawowej wyliczamy dzieląc liczbę wszystkich uczniów szkół podstawowych bez względu na wiek na początku danego roku szkolnego przez liczbę ludności w wieku 7-15 lat (wiek przypisany do tego poziomu) według stanu w dniu 31 XII tego samego roku; wynik podajemy w ujęciu procentowym.

Na podstawie przedstawionego wykresu możemy zauważyć, że współczynnik skolaryzacji brutto dla Gminy Ulan-Majorat ulega ciąglemu zmniejszeniu. Wartość wskaźnika w roku 2016 wynosiła 95,96 natomiast w roku 2020 już tylko 88,68. Taki stan rzeczy oznacza, że coraz mniejsza liczba dzieci zamieszkujących gminę pobiera w niej naukę, a rośnie liczba dzieci uczęszczających do szkoły w innych, prawdopodobnie sąsiednich gminach.

Należy również zaznaczyć, że w Gminie Ulan-Majorat nie wszystkie sołectwa posiadają na swoim terenie szkołę podstawową. Dlatego z obiektywnych względów nie uwzględniono przedstawionych poniżej danych jako wskaźnika delimitacyjnego. Jednak z uwagi na fakt, iż to właśnie edukacja na poziomie podstawowym jest zadaniem własnym gminy, w diagnozie podjęto również problematykę poziomu edukacji w poszczególnych szkołach na poziomie podstawowym poprzez przedstawienie informacji dotyczących wyników z egzaminu ósmoklasisty w 2022 r.

Wykres 14 – Współczynnik skolaryzacji brutto w latach 2016-2020

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Rejonizacja nauczania pozwala nie tylko na określenie jakości kształcenia w poszczególnych placówkach. Na podstawie średnich wyników z egzaminów ósmoklasisty podzielonych na poszczególne przedmioty możemy określić pośrednio, że dzieci zamieszkujące określone sołectwa mogą posiadać gorsze warunki do nauki (np. rodzinne, materialne czy też mieszkaniowe), które mogą skutkować osiąganiem gorszych wyników w nauczaniu, w tym także gorszych wyników na egzaminach na zakończenie ósmej klasy. Może to również świadczyć o występowaniu innych negatywnych czynników społecznych, wpływających na efektywność kształcenia (takich jak np. sytuacja finansowa rodziny, dysfunkcje w rodzinie, warunki do nauki, współpraca rodziców ze szkołą).

Tabela 10 – Średnie wyniki z egzaminu ósmoklasisty w szkołach na terenie Gminy Ulan-Majorat

Wynik egzaminu ósmoklasisty 2022 r.					
Szkoła	Liczba zdających	Średni wynik			
		Język polski	Matematyka	Język angielski	ŚREDNIA
ZESPÓŁ SZKÓŁ IM. JANA PAWŁA II SZKOŁA PODSTAWOWA W ULANIE-MAJORACIE Ulan-Majorat 53	57	67	52	56	58,33
SZKOŁA PODSTAWOWA W SOBOLACH Sobole 69C	12	57	53	41	50,33
SZKOŁA PODSTAWOWA W ZAKRZEWIE Zakrzew 27	9	53	68	42	54,33

SZKOŁA PODSTAWOWA W DOMASZEWNICY Kolonia Domaszewska 8	15	56	56	58	56,67
SZKOŁA PODSTAWOWA IMIENIA BŁOGOSŁAWIONEGO KSIĘDZA JERZEGO POPIELUSZKI W KĘPKACH Kępki 26A	10	62	62	46	56,67
ŚREDNIA	-	59,00	58,20	48,60	55,27

Źródło: Urząd Gminy Ulan-Majorat

Powyższe dane wskazują, że wyniki poniżej średniej gminnej ze wszystkich przedmiotów na egzaminie ósmoklasisty odnotowano w szkołach w Sobolach i Zakrzewie. W pozostałych przypadkach wyniki są zróżnicowane. W Ulanie-Majoracie tylko wyniki z matematyki są na poziomie niższym niż średnia dla Gminy Ulan-Majorat. Natomiast w Domaszewnicy, zarówno język polski, jak i matematyka osiągnęły wyniki poniżej średniej. Natomiast w przypadku szkoły w Kępkach, egzaminy zdano na poziomie przewyższającym średnie wyniki z całej gminy.

2.2.6. Aktywność Obywatelska

Aktywność obywatelska jest czynnikiem, który wywiera znaczący wpływ sytuację i rozwój społeczności lokalnej. To właśnie od niniejszej aktywności zależy również poziom kapitału społecznego, a tym samym potencjał do dokonywania zmian w obszarach zdegradowanych i wymagających rewitalizacji.

Przejawem społeczeństwa obywatelskiego oraz jednym z elementów aktywności mieszkańców są organizacje pozarządowe. Jest to grupa podmiotów funkcjonujących w sferze ekonomii społecznej, która poprzez działalność ekonomiczną i pożytku publicznego. Bardzo często służy ona także integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej oraz rozwojowi lokalnemu.

Dobrze zorganizowane społeczeństwo obywatelskie może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Bardzo istotnym elementem wspierającym aktywność obywatelską jest również współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego. Pozwala ona nie tylko skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań. Gmina Ulan-Majorat korzysta z aktywności swoich mieszkańców.

Tabela 11 – Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Ulan-Majorat

Jednostki OSP	Koła Gospodyń Wiejskich	Stowarzyszenia i Kluby
OSP Domaszewnica	Koło Gospodyń Wiejskich „SUPERMENKI” w Ulanie-Majoracie	Ulańskie Forum Inicjatyw Społecznych
OSP Paskudy	Koło Gospodyń Wiejskich w Sętkach	Uczniowski Klub Sportowy „Sprint” Ulan-Majorat
OSP Sętki	Koło Gospodyń Wiejskich DZIARSKIE BABKI ze Stoku	Gminny Klub Sportowy „ABSOLWENT” Domaszewnica
OSP Sobole	Koło Gospodyń Wiejskich w Domaszewnicy	Akademia Piłkarska Ulan-Majorat
OSP Ulan	Koło Gospodyń Wiejskich w Paskudach	
OSP Wierzchowiny	Koło Gospodyń Wiejskich w Sobolach	
OSP Zakrzew		
OSP Zarzec		

Źródło: Urząd Gminy Ulan-Majorat

Gmina Ulan-Majorat współpracuje z organizacjami pozarządowymi na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Wszystkie podmioty, wykonujące powierzone im zadania złożyły w terminie obowiązujące sprawozdania z wykonania zadania publicznego zgodnie ze wzorem wynikającym z Rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów ofert i ramowych wzorów umów dotyczących realizacji zadań publicznych oraz wzorów sprawozdań z wykonania tych zadań.

Program współpracy jest wyrazem polityki władz Gminy Ulan-Majorat wobec organizacji pozarządowych zmierzającej do zapewnienia im możliwości działania na terenie Gminy Ulan-Majorat. Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego odbywała się na zasadach suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności. Podejmowane działania i zadania były efektywne. W znacznym stopniu przyczyniły się do nawiązania pozytywnej współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi, a lokalnym samorządem. Wzrosła aktywność organizacji pozarządowych, czego dowodem były inicjatywy mające na celu poprawę jakości życia mieszkańców Gminy Ulan-Majorat.

Wskaźnikiem pozwalającym określić aktywność obywatelską może być frekwencja na zebraniach sołeckich (np. podczas ostatniego wyboru sołtysa). Frekwencja wyborcza jest dowodem zaangażowania obywatelskiego w życie gminy. Mierzy również stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w zarządzaniu gminą oraz ocenę wpływu obywateli na procesy decyzyjne w środowisku lokalnym. Analiza frekwencji na zebraniach sołeckich może wskazywać jakich obszarach istnieje ryzyko wystąpienia problemu niskiego kapitału społecznego.

W celu określenia konkretnych problemów w obszarze społecznym związanych z poziomem aktywności obywatelskiego analizie poddano również wskaźniki na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Ulan-Majorat. Na podstawie frekwencji podczas ostatnich wyborów sołtysa możemy zweryfikować, gdzie obserwujemy szczególną koncentrację problemu braku aktywności społecznej mieszkańców.

Tabela 12 – Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa

Lp.	Sołectwo	Data zebrania	Ilość osób uprawnionych do głosowania	Ilość osób obecnych na zebraniu	Frekwencja (%)
1	Domaszewnica	13.01.2019	498	196	39,36
2	Gąsiory	06.01.2019	211	108	51,18
3	Kępki	11.01.2019	154	42	27,27
4	Kłębów	27.01.2019	92	14	15,22
5	Kolonia Domaszewnica	13.01.2019	130	25	19,23
6	Kolonia Domaszewska	13.01.2019	156	29	18,59
7	Paskudy	27.01.2019	300	97	32,33
8	Rozwadów	10.01.2019	144	30	20,83
9	Sętki	27.01.2019	237	57	24,05
10	Skrzyszew	11.01.2019	138	23	16,67
11	Sobole	20.01.2019	443	70	15,80
12	Stanisławów	20.01.2019	89	38	42,70
13	Stok	05.01.2019	508	44	8,66
14	Ulan Duży	16.01.2019	233	15	6,44
15	Ulan-Majorat	08.01.2019	401	41	10,22
16	Ulan Mały	15.01.2019	193	19	9,84
17	Wierzchowiny	06.01.2019	250	47	18,80
18	Zakrzew	26.01.2019	212	27	12,74
19	Zarzec Ulański	20.01.2019	288	32	11,11
20	Żyłki	19.01.2019	141	30	21,28
Razem w gminie			4 818	984	20,42

Źródło: Urząd Gminy Ulan Majorat

Analiza danych z zakresu frekwencji na zebraniach sołeckich podczas ostatnich wyborów sołtysów wskazuje jak duże dysproporcje występują pomiędzy poszczególnymi sołectwami. Średnia dla Gminy Ulan-Majorat wynosi 20,42%. Jednak aż dwanaście sołectw odnotowało wynik poniżej średniej: Kłębów, Kolonia Domaszewnica, Kolonia Domaszewska, Skrzyszew, Sobole, Stok, Ulan Duży, Ulan-Majorat, Ulan Mały, Wierzchowiny, Zakrzew, Zarzec Ulański. Szczególnie niekorzystną wartość wskaźnika możemy zaobserwować w sołectwie Ulan Duży. Najwyższa frekwencja wyborcza została odnotowana w sołectwach: Domaszewnica, Gąsiory, Stanisławów.

2.3. Obszar Gospodarczy

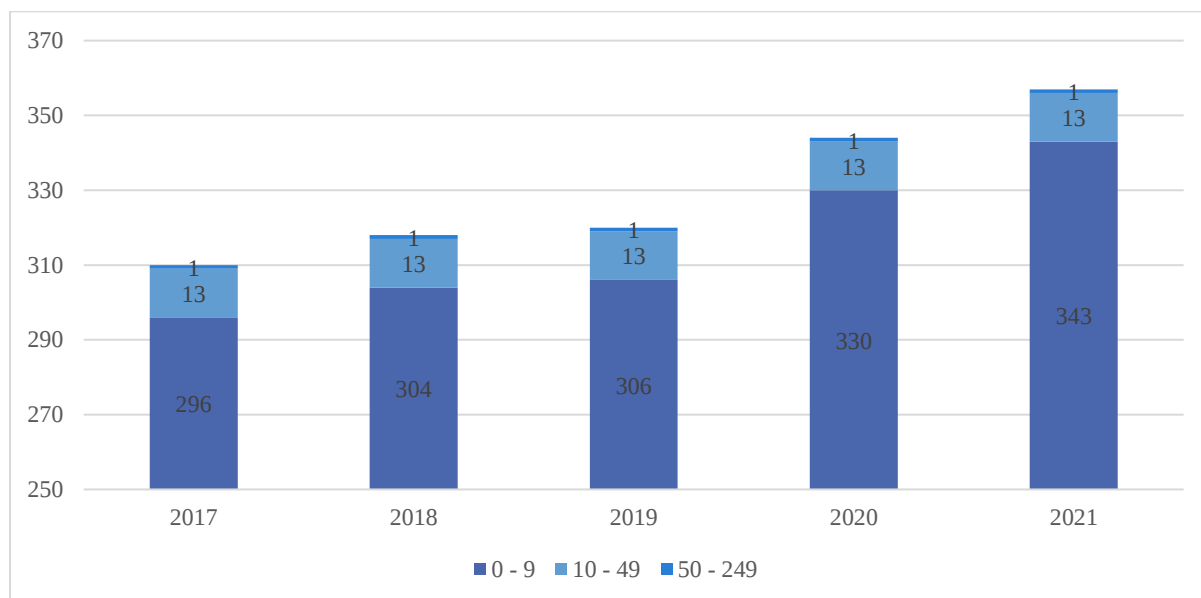
Diagnoza obszaru gospodarczego stanowi jeden z elementów wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości oraz słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że odpowiednio rozwinięty obszar działalności gospodarczej zależy przede wszystkim od samych mieszkańców i jest ściśle związany z obszarem społecznym.

Ze względu na rolniczy charakter Gminy Ulan-Majorat i niewielką liczbę podmiotów gospodarczych, rynek pracy w Gminie jest niewielki i oferowane na lokalnym rynku możliwości pracy nie są atrakcyjne dla ludności w wieku produkcyjnym, w związku z tym widoczna jest stopniowa migracja ludności w celach zarobkowych, zarówno do większych ośrodków miejskich, jak i innych krajów. Największymi pracodawcami na terenie Gminy są zakłady produkcyjno-usługowe, spośród których największy stanowi Zakład Meblowy Kulety oraz podmioty publiczne - Urząd Gminy, placówki oświatowe. Do pozostałych pracodawców z obszaru Gminy można zaliczyć: Gminną Spółdzielnię Samopomoc Chłopską, NZOZ, Bank Spółdzielczy, aptekę oraz sklepy spożywcze, tekstylne i przemysłowe.

2.3.1. Struktura przedsiębiorstw

Analizując strukturę przedsiębiorstw na terenie Gminy Ulan-Majorat, należy zwrócić uwagę na ich podział wg liczby zatrudnionych pracowników.

Wykres 15 – Struktura przedsiębiorstw w Gminie Ulan-Majorat na podstawie liczby zatrudnionych pracowników

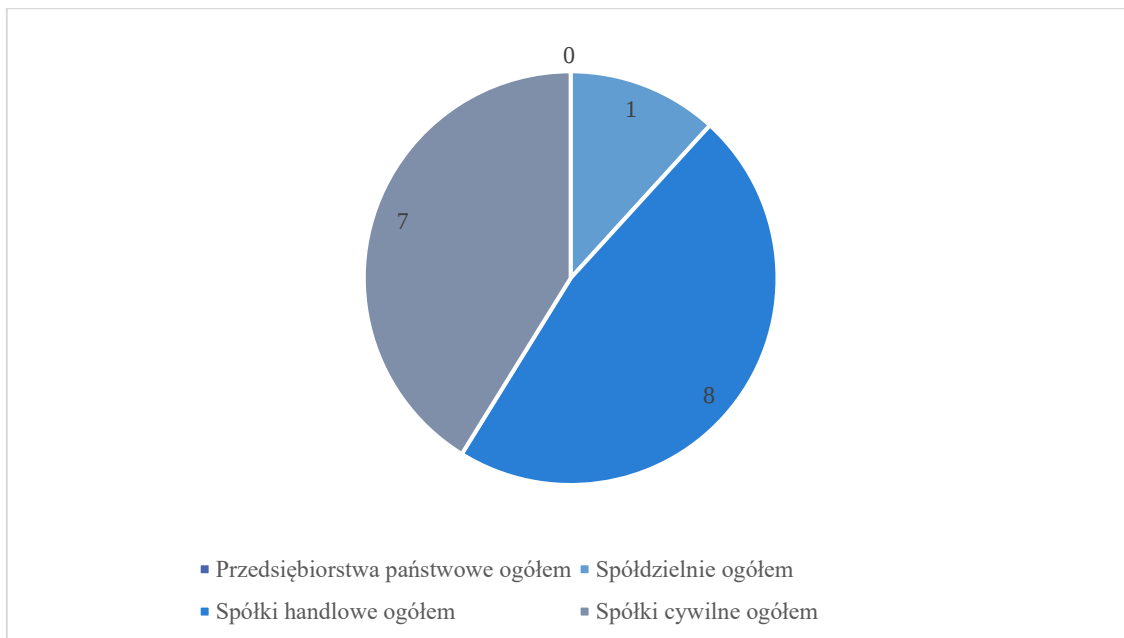
Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Najliczniejszą grupę stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. Ich liczba na przestrzeni lat 2017-2021 wzrosła z poziomu 296 do poziomu 343. Należy odnotować również, że wzrost liczby najmniejszych przedsiębiorstw jest względnie stały. Corocznie ich liczba zwiększa się o kilka/kilkanaście tego typu jednostek. W zakresie przedsiębiorstw małych, zatrudniających od 10 do 49 na przestrzeni badanego okresu utrzymuje się stała liczba 13 przedsiębiorstw. Jeżeli chodzi o przedsiębiorstwa średnie, zatrudniające od 50 do 249 osób sytuacja jest podobna. Od 2017 roku utrzymuje się stała liczba 1 jednostki tego typu. Należy również zaznaczyć, że na terenie Gminy Ulan-Majorat nie znajduje się żadne duże przedsiębiorstwo zatrudniające ponad 250 pracowników.

Na podstawie danych GUS, możemy wyróżnić także podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według formy prawnej w Gminie Ulan-Majorat. Co dość istotne, w roku 2021 r. nie było zarejestrowanych żadnych przedsiębiorstw państwowych. Odnotowano natomiast 1 spółdzielnię, 8 spółek handlowych i 7 spółek cywilnych. Możemy zatem zauważyć,

że są to wartości znacznie niższe niż w przypadku osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Ulan-Majorat. Zatem to właśnie przedsiębiorcy prywatni, prowadzący własne firmy stanowią najliczniejszą grupę podmiotów na rynku pracy.

Wykres 16 – Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według formy prawnej w Gminie Ulan-Majorat

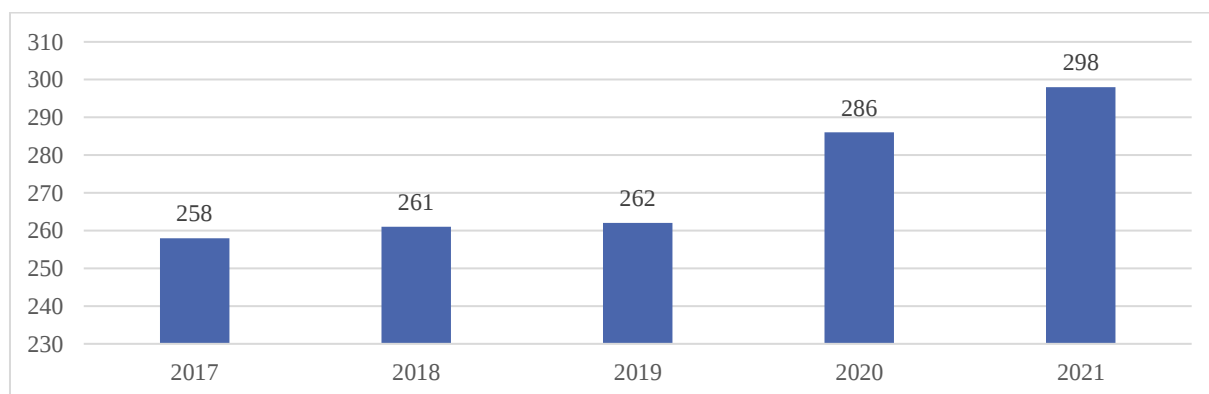

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

2.3.2. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców

Istotnym elementem danych z zakresu gospodarki jest również wskaźnik poziomu przedsiębiorczości mieszkańców. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej jest podstawowym elementem struktury przedsiębiorstw. Znacząca większość podejmowanych inicjatyw gospodarczych opiera się właśnie o tą formę funkcjonowania. Należy również zaznaczyć, że na przestrzeni badanego okresu liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą stale rośnie, co z pewnością jest zjawiskiem pozytywnym. W roku 2017 takich podmiotów było 258, natomiast w roku 2021 odnotowano ich już 298.

Wykres 17 – Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Ulan-Majorat w latach 2016-2021

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

W związku z powyższym, analizie poddano, w poszczególnych jednostkach referencyjnych, wskaźnik w celu określenia konkretnych problemów w obszarze gospodarczym analizie poddano również wskaźniki delimitacyjne określone na poziomie poszczególnych sołectw wchodzących w skład Gminy Ulan-Majorat. Takie zestawienie pozwala na porównanie sytuacji w poszczególnych sołectwach celem zdelimitowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji również w związku z występowaniem problemów w sferze gospodarczej.

Wskaźnik dotyczący liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą wskazuje, w których sołectwach możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu dotyczącego niskiej aktywności gospodarczej. Taki stan rzeczy może świadczyć o niekorzystnych trendach na rynku przedsiębiorstw, co z kolei przekłada się na ogólny stan sytuacji gospodarczej gminy oraz jej mieszkańców. Należy również zaznaczyć, iż poziom przedsiębiorczości mieszkańców jest bardzo istotnym elementem pozwalającym na skuteczniejsze przeciwdziałanie problemom społecznym, w szczególności wynikającym z bezrobocia oraz niedostatków finansowych.

Tabela 13 – Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Ulan-Majorat

Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w sołectwach Gminy Ulan-Majorat	
Domaszewnica	17
Gąsiory	7
Kępki	7
Kłębów	4
Kolonia Domaszewnica	4
Kolonia Domaszewska	4
Paskudy	10
Rozwadów	3
Sętki	7
Skrzyszew	2
Sobole	17
Stanisławów	4
Stok	27
Ulan Duży	18
Ulan Mały	13
Ulan-Majorat	38
Wierzchowiny	9
Zakrzew	8
Zarzec Ulański	14
Żyłki	3
ŚREDNIA	10,8

Źródło: Urząd Gminy Ulan-Majorat

Taki stan rzeczy obrazuje w których sołectwach pojawiają się problemy z prowadzeniem działalności gospodarczej. Za niekorzystne przyjmuje się wyniki poniżej średniej dla Gminy Ulan-Majorat, która wynosi 10,8. Wśród sołectw, na które należy zwrócić szczególną uwagę w niniejszym zakresie wymienić możemy: Gąsiory, Kępki, Kłębów, Kolonia

Domaszewnica, Kolonia Domaszewska, Paskudy, Rozwadów, Sętki, Skrzyszew, Stanisławów, Wierzchowiny, Zakrzew, Żyłki. To właśnie w tych sołectwach sytuacja wydaje się najmniej korzystna. Należy dołożyć wszelkich starań aby odwrócić trend i pobudzać wśród mieszkańców wolę prowadzenia działalności gospodarczej przynoszącej zyski, a tym samym podnoszącej jakość i standardy życia mieszkańców.

2.4. Obszar Środowiskowy

Diagnoza obszaru środowiskowego stanowi jeden z elementów wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska naturalnego, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska. Poniższa analiza opisuje stan poszczególnych elementów środowiska naturalnego na terenie Gminy Ulan-Majorat.

2.4.1. Gleby

Według kryteriów fizjograficznych (podział Lubelszczyzny wg J. Kondrackiego) obszar Gminy Ulan-Majorat położony jest w obrębie makroregionu Niziny Południowo podlaskiej, w granicach mezoregionu Równiny Łukowskiej. Charakteryzuje się wyrównaną powierzchnią terenu, wysokości bezwzględne wahają się od 144,3 m n.p.m. w południowej części Zarzeca Ulańskiego do 169,5 m n.p.m. na zachodnim krańcu Stanisławowa. Deniwelacje powierzchni topograficznej w obrębie gminy Ulan-Majorat wynoszą 25,2 m. Spadki są bardzo małe. Na terenie gminy występuje rzeźba:

- płaskorówninna – różnice wysokości względnych nie przekraczają 3 m. Rzeźba taka występuje w: północnej części Domaszewnicy i wsiach: Kłębów, Kępki, Żyłki, Stok, Skrzyszew i Gąsiorzy; w północno i południowo-zachodniej części Wierzchowin, w południowo-zachodniej części wsi Paskudy, we wschodniej części miejscowości Ulan.
- niskofalista - typowa dla pozostałej części terenu (z wyjątkiem południowej części Kolonii Domaszewskiej i południowego krańca Rozwadowa). Wahania wysokości względnych sięgają 3 do 7 m. Na obszarze, o rzeźbie niskofalistej występują już wyraźniejsze skłony i kopulaste formy terenu
- falista - występuje na małej powierzchni. wysokości względne wahają się od 7 m do 20 m. Taka rzeźba charakteryzuje się południowa część Kolonii Domaszewskiej i południowy fragment Rozwadowa.

Budowa geologiczna stanowi podstawowe uwarunkowanie występowania bogactw naturalnych. W miejscowości Kol. Domaszewska znajdują się punkty eksploatacji naturalnego kruszywa – piasku i żwiru. Prognozuje się, że na terenie gminy mogą znajdować się również złoża surowców ilastych oraz złoża torfu, które nie powinny być eksploatowane z uwagi na lokalizację w dolinach rzecznych lub ich sąsiedztwie.

2.4.2. Wody powierzchniowe

Gmina Ulan-Majorat charakteryzuje się gęstą siecią wód powierzchniowych. Leży w dorzeczu największego prawostronnego dopływu Wieprza-Tyśmienicy. W skład sieci wodnej wchodzi:

- Rzeka Bystrzyca - przepływa przez teren Gminy z północnego zachodu w kierunku południowego wschodu. Koryto rzeki Bystrzycy rozszerza się dość znacznie w północnej części wsi Sobole oraz na terenie Zarzeca Ulańskiego.
- Rzeka Samica - rzeka V rzędu, stanowiąca lewostronny dopływ Bystrzycy, przepływająca przez wschodnią część Gminy.
- Rzeka Stanówka - rzeka V rzędu, stanowiąca lewostronny dopływ Bystrzycy, przepływająca przez teren Gminy od północnego zachodu.
- Inne mniejsze ciek.
- Liczne rowy melioracyjne.

Rzeki i strugi wodne przepływają dolinami często zabagnionymi, łagodnie wcinającymi się w otaczający teren. Istotnym uzupełnieniem powierzchniowych zjawisk wodnych w Gminie są tereny podmokłe bagienne, wypełnione wodą torfianki oraz stawy.

2.4.3. Klimat

Teren Gminy Ulan-Majorat znajduje się w dziedzinie Bialsko-Lukowskiej, zgodnie z regionalizacją klimatyczną Lubelszczyzny (wg Zinkiewiczów). W Gminie przeważają wiatry zachodnie, których przewagę odnotowuje się w okresie jesiennozimowym. Nad Gminą w ciągu roku przeważają masy powietrza pochodzenia morskiego. Wiatry wieją najczęściej z kierunków zachodnich, ze średnią roczną prędkością 3,5 m/s. Obszar Gminy nacechowany jest niewielką ilością opadów w liczbie 550 mm rocznie, przeważają opady półrocza letniego pomimo dość dużego zachmurzenia nieba -66-68% rocznie. Średnia roczna temperatura powietrza waha się od ok. -3°C w styczniu do 18,6°C w lipcu i wynosi 7,5°C. Pierwsze przymrozki pojawiają się w połowie października, zaś ostatnie występują w drugiej połowie maja. Śnieg zalega zazwyczaj 75-80 dni w roku.

2.4.4. Flora i fauna

Na terenie Gminy Ulan-Majorat znajdują się tereny publiczne w postaci zieleńców zlokalizowanych przy szkołach w Domaszewnicy, Kępkach, Sobolach, Ulanie-Majoracie i Zakrzewie. Utworzone tereny zielone posiadają nie tylko znaczne walory dekoracyjne, ale pełnią także ważne funkcje biocenotyczne. Powstałe tereny zieleni przyczyniają się do ograniczenia emisji zanieczyszczeń i hałasu pochodzącego z ciągów komunikacyjnych oraz tworzą dla mieszkańców Gminy miejsce do wypoczynku. Część z nich wymaga jednak odnowy, zagospodarowania w sposób reprezentacyjny i funkcjonalny dla mieszkańców.

Znaczną część gminy stanowią użytki rolne – prawie 83%, łąki i pastwiska – kolejne 17% oraz lasy – 9,7%. Pomimo niewielkich obszarów za najcenniejsze pod względem roli środowiskotwórczej uważa się biocenozy leśne, których największy kompleks stanowią las Zakrzewski i Gąsiorowski położone w północno-wschodniej części gminy. W gminie

występują bór świeży, bór mieszany świeży, bór wilgotny, las mieszany świeży, las wilgotny i ols. Bór świeży i mieszany to dominujący rodzaj siedlisk w gminie.

Najkorzystniejsze warunki bytowania fauny występują w dolinach rzecznych Bystrzycy, Samicy i Stanówki. Fauna gminy nie została szczegółowo zinwentaryzowana, odnotowuje się tu populacje kaczek i bocianów, a w obszarach leśnych dzięciołów, drozdów i kukulek. Na terenach polnych nie brakuje różnych gatunków ptaków jak np. skowronków, pliszek, bażantów i kuropatw.

2.4.5. Jakość powietrza

Obszar gminy charakteryzuje się stosunkowo dobrą jakością powietrza atmosferycznego. Niewątpliwie wpływ na to posiada rolniczy charakter gminy oraz brak większego przemysłu, który mógłby być głównym źródłem generującym związki zanieczyszczające powietrze atmosferyczne, a także znaczne otoczenie lasów.

Gmina Ulan-Majorat leży w strefie lubelskiej która została zaliczona do klasy C z powodu przekroczeń 24-godz. stężeń pyłu PM₁₀. Pył zawieszony PM₁₀ jest frakcją pyłu o bardzo małych rozmiarach średnicy ziaren - do 10 mikrometrów. Ziarna są wystarczająco małe, aby mogły przeniknąć głęboko do płuc. Głównym źródłem pyłu PM₁₀ w powietrzu jest emisja ze spalania w indywidualnych systemach grzewczych paliw stałych oraz z ruchu drogowego, szczególnie pojazdów z silnikami wysokoprężnymi bez filtrów cząstek stałych. W roku 2014 na stanowisku badawczym w Radzynie Podlaskim przy ul. Sitkowskiego odnotowano 57 dni z przekroczeniami normy ilości pyłu zawieszonego PM-10. Jednak na terenie gminy Ulan-Majorat nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnego poziomu 24-godz. pyłu PM₁₀.

2.4.6. Obszary i obiekty chronione

Na obszarze Gminy nie występują obszary podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym. Gmina Ulan-Majorat położona jest poza obszarami Natura 2000.

Przez obszar Gminy przechodzą 2 lokalne węzły ekologiczne stanowiące połączenie ciągu siedliskowego: Las Gąsiorowski i Las Radzyński oraz 4 korytarze ekologiczne: Doliny Bystrzycy Północnej, Doliny Bystrzycy, Doliny Samicy, Doliny Stanówki.

2.4.7. Potencjalne zagrożenia dla środowiska

Jednym z istniejących zagrożeń środowiskowych jest problem występowania azbestu. Włókna azbestu mają średnicę czterokrotnie cieńszą od ludzkiego włosa. Badania zaś dowiodły, że wszystkie włókna, których średnica jest mniejsza od 3 mikrometrów, a długość większa niż 5 mikrometrów są respirabilne - a to oznacza, że wciągnięte wraz z powietrzem do płuc, pozostają tam. Może to powodować chorobę zwaną azbestozą. Pył azbestowy nie tylko zanieczyszcza płuca, ale i mechanicznie je uszkadza - ostre drobinki drażnią śluzówkę, co powoduje zwłóknienie tkanki płucnej i pośrednio proces nowotworowy, a organizm nie jest w stanie rozpuścić włókien azbestu. Proces chorobowy przy azbestozie jest długi - średnio wynosi 20 lat. Choroba objawia się napadami kaszlu i astmą.

Zgodnie z rozporządzeniem ministra gospodarki z 14 sierpnia 1998 roku można stosować wyroby zawierające azbest, których gęstość objętościowa jest większa niż 1000 kg/m³ (np. pokrycia azbestowo-cementowe), pod warunkiem, że ich stosowanie jest bezpieczne. Właściciele domów, do budowy których wykorzystano materiały zawierające azbest, zobowiązani byli do 31 marca 1999 roku wykonać przegląd budynku, a wynik złożyć w gminie lub terenowym organie nadzoru budowlanego. Jeżeli materiały te nie mają widocznych uszkodzeń, mogących przyczyniać się do przedostawania się azbestu do środowiska, można ich nie wymieniać. Wystarczy zapewnić ich bezpieczną eksploatację. Wyroby uszkodzone lub o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ muszą zostać usunięte.

Z uwagi na powyższe, analizie poddano w poszczególnych jednostkach referencyjnych, budynki zawierające azbest w celu określenia konkretnych problemów w obszarze środowiskowym. Takie zestawienie pozwala na porównanie sytuacji w poszczególnych sołectwach celem zdelimitowania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji również w związku z występowaniem problemów w sferze środowiskowej.

Liczba budynków zawierających azbest wskazuje, w których sołectwach możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu. Zgodnie ze wspomnianym rozporządzeniem ministra gospodarki materiały zawierające azbest muszą zostać usunięte na koszt właściciela budynku i zastąpione innymi wyrobami, nie zawierającymi azbestu. Prace polegające na usuwaniu lub naprawie starych pokryć azbestowych mogą być wykonywane wyłącznie przez firmy posiadające odpowiednie wyposażenie techniczne oraz zatrudniające odpowiednio przeszkolonych pracowników. Wykonawca musi posiadać zezwolenie na prowadzenie działalności, w wyniku której powstają niebezpieczne odpady.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Gminy Ulan-Majorat łączna liczba budynków pokrytych azbestem wynosi 4626. Średnia wartość wskaźnika dla gminy wynosi 231. Największą liczbę budynków pokrytych azbestem, przekraczającą wartość średnią dla gminy odnotowano w sołectwach: Domaszewnica, Kolonia Domaszewnica, Paskudy, Sobole oraz Stok. Szczególnie niekorzystna jest sytuacja w ostatnim z wymienionych sołectw.

Tabela 14 – Liczba budynków zawierających azbest w poszczególnych sołectwach w Gminie Ulan-Majorat

Liczba budynków zawierających azbest w sołectwach Gminy Ulan-Majorat	
Domaszewnica	299
Gąsiorzy	171
Kępki	148
Klębów	46
Kolonia Domaszewnica	299
Kolonia Domaszewska	93
Paskudy	263
Rozwadów	192
Sętki	186
Skrzyszew	147
Sobole	404
Stanisławów	81
Stok	975

Ulan Duży	163
Ulan Mały	164
Ulan-Majorat	228
Wierzchowiny	209
Zakrzew	176
Zarzec Ulański	226
Żyłki	156
ŚREDNIA	231

Źródło: Urząd Gminy Ulan-Majorat

2.5. Obszar Przestrzenno-Funkcjonalny

Diagnoza obszaru przestrzenno-funkcjonalnego stanowi jeden z elementów wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych.

Wśród występujących problemów społecznych w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym możemy wymienić np.: niewystarczający dostęp do poradnictwa specjalistycznego, niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, niewystarczająca liczba miejsc spotkań dla młodzieży, niewystarczająca liczba miejsc pełniących funkcje kulturalne, niedobory w infrastrukturze rekreacyjnej. W dalszej części rozdziału dokonano analizy niniejszego obszaru ze szczególnym uwzględnieniem elementów wspierających wychodzenie ze zdiagnozowanych problemów społecznych, czyli funkcji kulturalnych i rekreacyjnych infrastruktury gminnej.

2.5.1. Funkcje kulturalne

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Główną instytucją kultury w gminie Ulan-Majorat jest Gminny Ośrodek Kultury w Ulanie-Majoracie. Jego zadaniem jest rozwijanie różnych zdolności dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych i seniorów. Dzieci o zdolnościach teatralnych mogą realizować swoje zainteresowania w zespole teatralnym „Straszydelka.. Osoby, które chcą uczyć się gry na gitarze mogą się realizować w kole instrumentalnym.

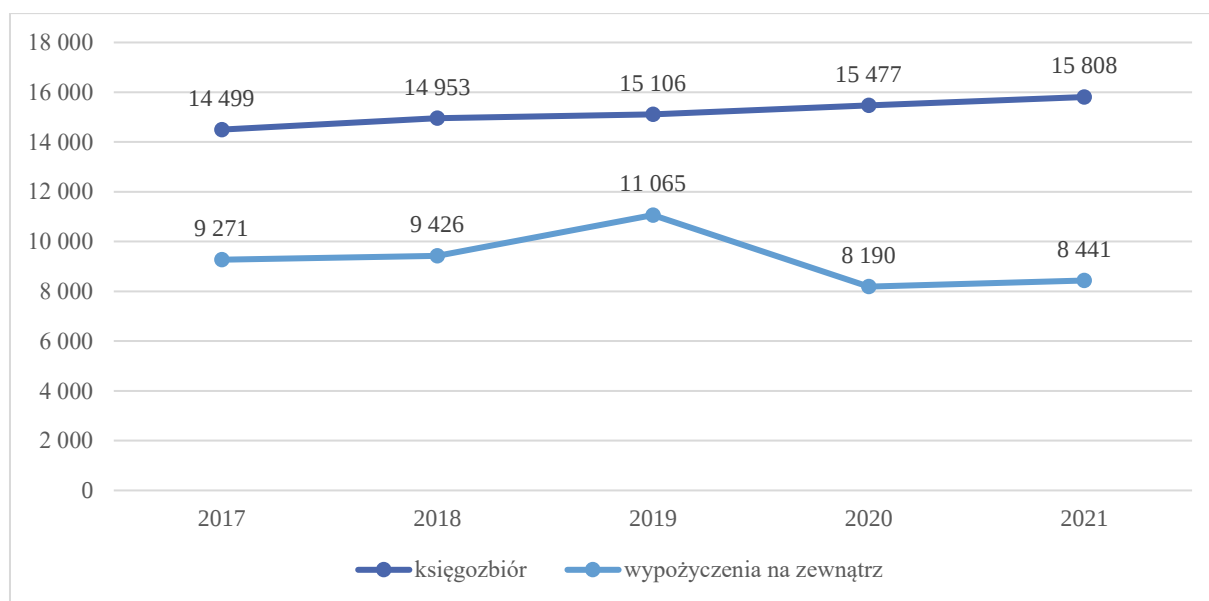
Ośrodek ściśle współpracuje z gminnymi zespołami śpiewaczymi („Senior”, „Melodia”; „Złoty Kłós”) oraz placówkami oświatowymi gminy, organizując gminne konkursy i przeglądy (recytatorskie, plastyczne, taneczne i wokalne) oraz inne imprezy o charakterze kulturalnym. Przeprowadza także gminne eliminacje konkursów i przeglądów oferowanych przez powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie instytucje kulturalne.

Warto dodać, że miejscowościach: Zarzec Ulański, Sobole, Sętki, Domaszewnica, Stok, Rozwadów, Skrzyszew, Żyłki, Gąsiory, Zakrzew, Paskudy, Wierzchowiny, Ulan Duży

zlokalizowane są świetlice wiejskie będące do dyspozycji lokalnej społeczności i pełniące istotną funkcję kulturotwórczą.

Działalność w zakresie animacji kultury na terenie gminy prowadzi również Gminna Biblioteka Publiczna w Ulanie-Majoracie. Biblioteka powstała w 1950 r. Od 1.07.2007 r. decyzją Rady Gminy jest samodzielną instytucją kultury. Mieści się w jednym lokalu z biblioteką szkolną. Posiada jedną filię w Domaszewnicy.

Wykres 18 – Księgozbiór i wypożyczenia na zewnątrz w Gminie Ulan-Majorat w latach 2016-2021

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2021 liczebność księgozbioru znajdującego się w zasobach Gminy Ulan-Majorat wynosiła 15 808 egzemplarzy. Co bardzo istotne zbiór ten stale się powiększa. Corocznie notując znaczące wzrosty w stosunku do lat poprzedzających. Mimo to, liczba wypożyczeń na zewnątrz niniejszego księgozbioru w ostatnich latach znacząco spadła. W roku 2017 odnotowano 9271 wypożyczeń, natomiast w roku 2021 było ich już 8441. Rekordowy pod tym względem był rok 2019, kiedy miało miejsce 11 065 wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz. Należy również zaznaczyć, że biblioteka prowadzi liczne działania kulturalno-oświatowe oraz promocyjne.

2.5.2. Funkcje rekreacyjne

Baza rekreacyjno-sportowa jest sukcesywnie rozbudowywana. Z uwagi na duże powodzenie tych przedsięwzięć niezbędne jest prowadzenie działań zmierzających do modernizacji istniejących i budowy nowych elementów infrastruktury rekreacyjno-sportowej, co poprawi jakość realizacji zajęć wychowania fizycznego w szkołach, a z drugiej strony umożliwi dorosłym mieszkańcom gminy dostęp do profesjonalnych miejsc do ćwiczeń.

Na bazę rekreacyjno – sportową Gminy Ulan-Majorat składa się w dużej mierze zaplecze sportowe szkół, które na co dzień wspiera wszechstronny rozwój fizyczny uczniów. Wśród ważniejszych obiektów należy wymienić:

- obiekty sportowe i halę sportową przy Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Ulanie-Majoracie,
- boisko gminne w Ulanie-Majoracie,
- boisko GKS „Absolwent” Domaszewnica w Kolonii Domaszewskiej,
- salę gimnastyczną przy Szkole Podstawowej w Domaszewnicy,
- małą salę gimnastyczną przy Szkole Podstawowej bł. Jerzego Popiełuszki w Kępkach,
- małą salę gimnastyczną przy Szkole Podstawowej w Sobolach,
- małą salę gimnastyczną przy Szkole Podstawowej w Zakrzewie,
- boiska sportowe „Orlik” w Ulanie-Majoracie i Kępkach.

2.5.3. Funkcje z zakresu ochrony zdrowia

Wśród negatywnych zjawisk w sferze społecznej, które sygnalizowały zarówno władze gminy Ulan-Majorat, jak również sami mieszkańcy gminy, znajdują się także problemy zdrowotne ludności. Niewątpliwie o istotności tego problemu świadczy fakt, że kłopoty ze zdrowiem odciskają swoje piętno nie tylko na pojedynczych osobach dotkniętych chorobą, ale również na ich rodzinach, otoczeniu, a co za tym idzie, całej społeczności lokalnej.

Specjalistyczne wsparcie z zakresu ochrony zdrowia na terenie gminy realizuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Praktyka Lekarza Rodzinnego „Salus” w Ulanie-Majoracie oraz w Domaszewnicy. Na terenie gminy działa jedna apteka oraz poradnia stomatologiczna. Dostęp do placówek ochrony zdrowia nie odbiega od standardów lubelskich wsi, ale jest znacznie ograniczony w stosunku do większych miast. Mała liczba placówek służby zdrowia może przekładać się znacząco na liczbę i dostępność porad lekarskich, liczbę szczepień wśród dzieci i młodzieży, oraz szczepień i badań profilaktycznych dorosłych, a w konsekwencji – na wykrywalność chorób i stan zdrowia mieszkańców.

Zwiększanie się liczby osób potrzebujących opieki zdrowotnej powoduje, że konieczne jest podjęcie takich działań, które będą zmierzały do poprawy stanu zdrowia i sprawności fizycznej mieszkańców dotkniętych różnego rodzaju chorobami. Konieczne jest przeciwdziałanie wykluczeniu ww. osób oraz zapewnienie im dostępu do usług lekarskich, pielęgnacyjnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych w środowisku zamieszkania.

2.5.4. Jakość przestrzeni publicznej

Pojęcie przestrzeni publicznej zostało zdefiniowane w art. 2. ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z jego treścią poprzez "obszar przestrzeni publicznej" - należy rozumieć obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na jego położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Przestrzeń publiczna jest zatem niejako dobrem wspólnie użytkowanym, kształtowanym, zgodnie ze społecznymi zasadami i wartościami. Zadaniem przestrzeni

publicznej jest zaspokojeniu potrzeb społeczności lokalnych. Jest ona również miejscem transmisji różnych produktów materialnych i niematerialnych zaspokajających różnorodne potrzeby mieszkańców gminy. Z tego względu jest dobrem i zasobem o strategicznym znaczeniu dla społeczności lokalnych.

Występowanie terenów zdegradowanych, fizycznie zniszczonych, sprzyja budowaniu poczucia niskiej jakości życia i może być elementem napędzającym powstawanie różnego rodzaju problemów społecznych. Takie zestawienie pozwala również na dokonanie porównania sytuacji w poszczególnych sołectwach celem zdelimitowania obszaru zdegradowanego i obszaru wymagającego rewitalizacji również w związku z występowaniem problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej.

Poniższe zestawienie wskazuje, które sołectwa z terenu Gminy Ulan-Majorat, w szczególności wymagają interwencji w zakresie poprawy stanu przestrzeni publicznych. Stan infrastruktury został określony w 3 poziomach. Za poziom zły/wymagający inwestycji sołectwo otrzymuje 2 punkty, za stan zadowalający 1 punkt, natomiast za stan dobry 0 pkt. Im wyższy wskaźnik punktowy tym sytuacja w danym sołectwie jest gorsza.

Tabela 15 – Poziom degradacji przestrzeni publicznej na terenie Gminy Ulan-Majorat

	Stan obiektów użyteczności publicznej	Stan miejsc ogólnodostępnych wymagających dostosowania do potrzeb osób o szczególnych potrzebach	Stan infrastruktury drogowej	Wartość wskaźnika degradacji przestrzeni publicznej
Domaszewnica	dobry	zadowalający	zadowalający	2
Gąsiorzy	zadowalający	zły	zadowalający	4
Kępki	zadowalający	zadowalający	zadowalający	3
Kłębów	-	zadowalający	zadowalający	2
Kolonia Domaszewnica	-	dobry	zadowalający	1
Kolonia Domaszewska	zły	zły	zadowalający	5
Paskudy	zadowalający	zadowalający	zadowalający	3
Rozwadów	zły	zły	zadowalający	5
Sętki	zadowalający	-	zadowalający	2
Skrzyszew	zadowalający	-	zadowalający	2
Sobole	zadowalający	dobry	zadowalający	2
Stanisławów	-	dobry	zadowalający	1
Stok	zły	-	zadowalający	3
Ulan Duży	zadowalający	-	zadowalający	2
Ulan-Majorat	zły	zły	zadowalający	5
Ulan Mały	-	-	zadowalający	1
Wierzchowiny	zadowalający	-	zadowalający	2
Zakrzew	zły	-	zadowalający	3
Zarzec Ulański	zadowalający	-	zadowalający	2
Żyłki	zadowalający	-	zadowalający	2
ŚREDNIA				2,6

Poziom degradacji przestrzeni publicznej określa występowanie złego stanu technicznego infrastruktury społecznej lub niskiej jakości terenów publicznych, w tym np. niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej.

Do jednostek znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji w zakresie jakości przestrzeni publicznej zaliczyć możemy sołectwo Gąsiory, Kępki, Kolonia Domaszewska, Paskudy, Rozwadów, Stok, Ulan-Majorat oraz Zakrzew. Tutaj wskaźnik występowania przestrzeni zdegradowanej przekracza wartość średnią określoną dla Gminy Ulan-Majorat. W szczególnie niekorzystnej sytuacji znajdują się sołectwa: Ulan-Majorat, Kolonia Domaszewska i Rozwadów.

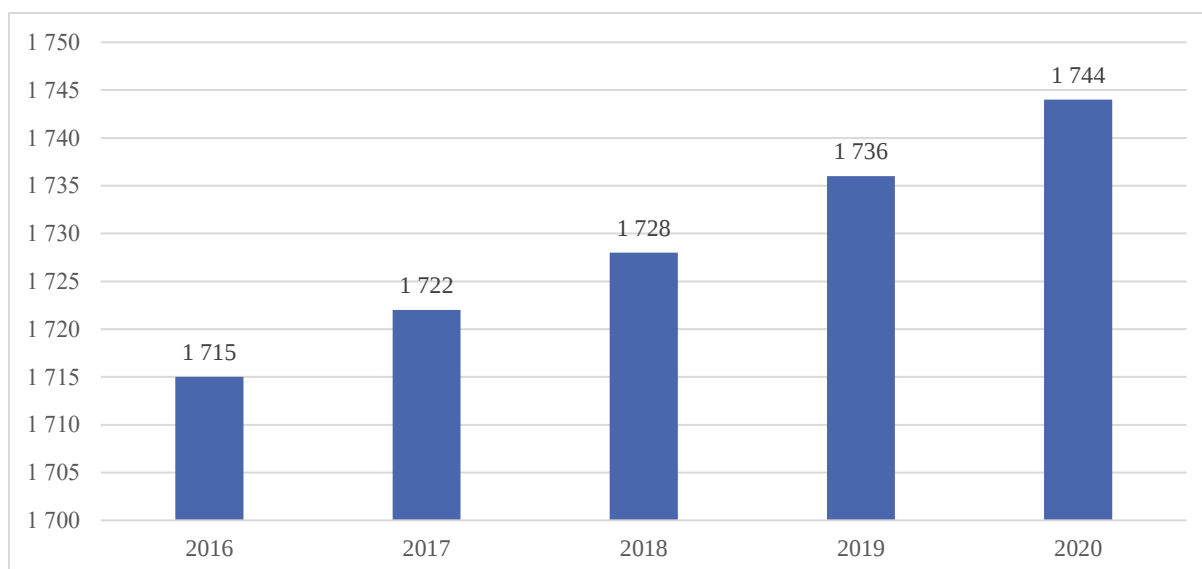
2.6. Obszar Techniczny

Diagnoza obszaru technicznego stanowi jeden z elementów wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ma ona na celu zidentyfikowanie terytoriów problemowych, w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Dlatego też, należy zaznaczyć, że obszar techniczny oraz obszar przestrzenno-funkcjonalny w wielu elementach przenikają się lub wzajemnie uzupełniają.

2.6.1. Zasoby mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe są bardzo istotnym czynnikiem świadczącym o rozwoju Gminy Ulan-Majorat. W pewien sposób związane są również z rozwojem gospodarczym społeczeństwa oraz poziomem jego zamożności. Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego wskazuje, że na przestrzeni lat 2016-2020 liczba mieszkań w Gminie Ulan-Majorat wzrosła z poziomu 1715 w roku 2016 do poziomu 1744 w roku 2020. Co z pewnością możemy odnotować jako zjawisko pozytywne.

Wykres 19 – Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Ulan-Majorat w latach 2016-2020

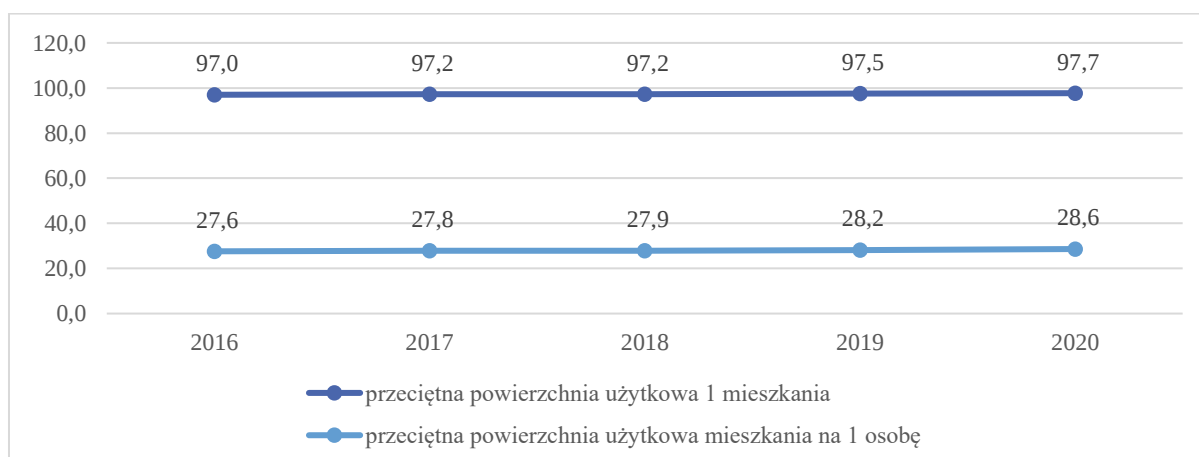
Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Analogicznie do liczby mieszkań rośnie również ich powierzchnia użytkowa, która w 2020 roku wynosiła 170 352 m². Taki stan rzeczy świadczy o poprawie sytuacji mieszkaniowej. Wzrosty nie są jednak odpowiednio wysokie i wskazują na powolne polepszanie się warunków mieszkaniowych. Co może być też przyczyną pojawiania się różnych problemów społecznych.

Należy jednocześnie zaznaczyć, że zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, tylko 24 z 1744 mieszkań było mieszkaniami komunalnymi. Ich łączna powierzchnia wynosiła 1 163 m². Takie zasoby będące własnością Gminy Ulan-Majorat z pewnością nie wyczerpują potrzeb mieszkańców w niniejszym zakresie.

Uszczegółowieniem wskaźnika dotyczącego liczby mieszkań na terenie Gminy Ulan-Majorat, mogą być wskaźniki określające przeciętną powierzchnię użytkową 1 mieszkania oraz przeciętną powierzchnię użytkową przypadającą na 1 mieszkańca. W obydwu przypadkach, możemy zauważyć wzrost wartości wskaźnika w analizowanym okresie. Nie są to wzrosty znaczące, co może świadczyć o względnie stałej sytuacji w zakresie dostępnych zasobów mieszkaniowych, jednak jest warte odnotowania.

Wykres 20 – Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie Gminy Ulan-Majorat w latach 2016-2020

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego: przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w 2020 r. wyniosła 97,7 m², natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wyniosła 28,6 m². Wartości te nieznacznie wzrosły na przestrzeni badanego okresu. Jednak wpływ na taki stan rzeczy ma przede wszystkim wyludnianie się Gminy Ulan-Majorat, a nie znacząca poprawa zasobów mieszkaniowych poprzez istotny wzrost liczby mieszkań oddanych do użytku.

Z uwagi na powyższe, analizie poddano wskaźnik wydanych od dnia 01.01.2022 r. do dnia 31.08.2022 r. pozwoleń na budowę. Wskaźnik ten pozwala na określenie rozwoju Gminy Ulan-Majorat pod kątem zwiększania zasobów mieszkaniowych. Można wysunąć tezę, że pozwolenia na budowę wydawane są w szczególności w sołectwach w których występują niedobory mieszkaniowe. Wydawane pozwolenia na budowę świadczą zatem o rozwoju poszczególnych sołectw o charakterze technicznym w niniejszym aspekcie. Należy również zaznaczyć, że sytuacja mieszkaniowa wpływa na sytuację społeczną i liczbę ludności w gminie.

Liczba pozwoleń na budowę wydanych w 2022 r. wskazuje, w których sołectwach możemy zaobserwować szczególną koncentrację problemu o charakterze technicznym. Największą liczbę pozwoleń wydano w sołectwach: Sobole, Stok oraz Ulan-Majorat. Wyniki poniżej średniej gminnej, wynoszącej 4,375 odnotowano w sołectwach: Gąsiorzy, Kępki, Klębów, Kol. Domaszewnica, Kol. Domaszewska, Rozwadów, Sętki, Skrzyszew, Stanisławów, Ulan Duży, Ulan Mały, Wierzchowiny, Zakrzew, Zarzec Ulański oraz Żyłki.

Tabela 16 – Liczba pozwoleń na budowę wydanych w 2022 r. w Gminie Ulan-Majorat

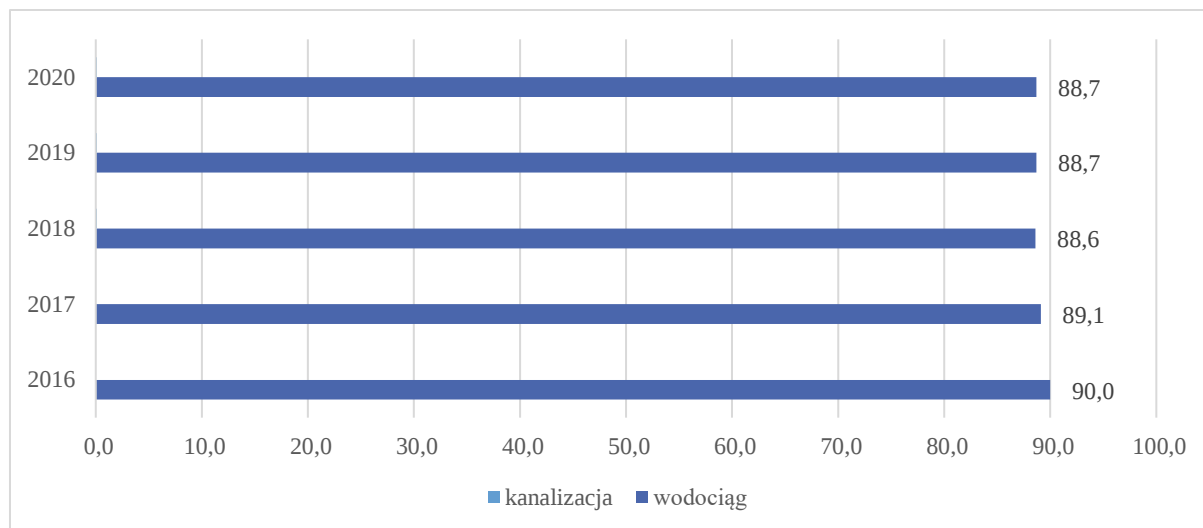
Liczba pozwoleń na budowę wydanych w 2022 r. w sołectwach Gminy Ulan-Majorat	
Domaszewnica	7
Gąsiorzy	1
Kępki	1
Klębów	-
Kolonia Domaszewnica	-
Kolonia Domaszewska	4
Paskudy	7
Rozwadów	2
Sętki	2
Skrzyszew	-
Sobole	9
Stanisławów	-
Stok	12
Ulan Duży	1
Ulan Mały	4
Ulan-Majorat	11
Wierzchowiny	3
Zakrzew	1
Zarzec Ulański	4
Żyłki	1
ŚREDNIA	4,4

Źródło: Urząd Gminy Ulan-Majorat

2.6.2. Infrastruktura sieciowa

Drugim elementem obszaru technicznego jest infrastruktura sieciowa. Wiąże się ona bezpośrednio z odnotowanymi zasobami mieszkaniowymi. Można wręcz powiedzieć, że uszczegółowieniem danych statystycznych dotyczących liczby mieszkań na terenie Gminy Ulan-Majorat, może być właśnie wskaźnik określający procent mieszkań wyposażonych w wodociąg i kanalizację.

Wykres 21 – Procent mieszkań wyposażonych w wodociąg i kanalizację na terenie Gminy Ulan-Majorat w latach 2016-2020

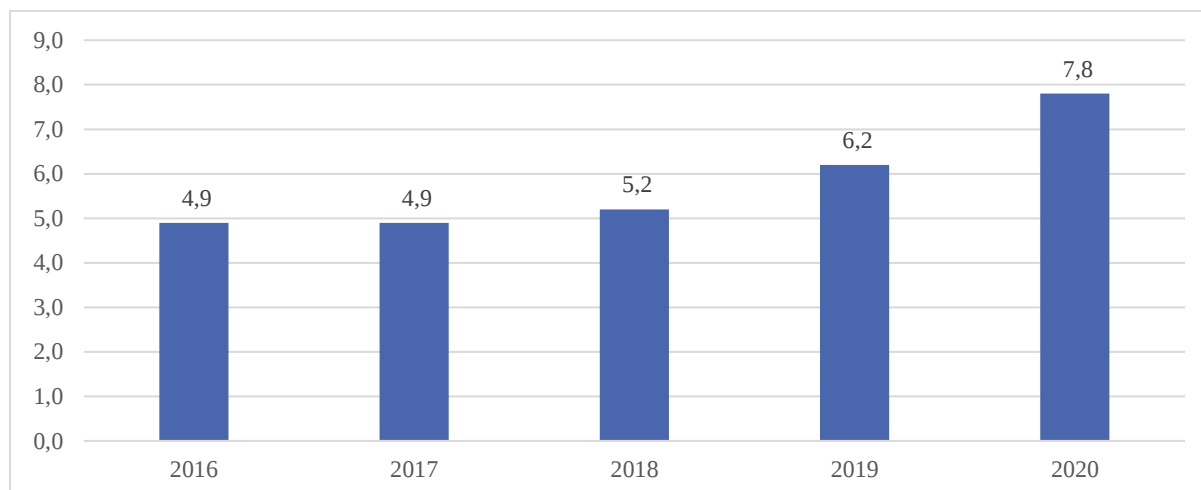
Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

Należy zaznaczyć, że występuje tutaj wyraźna dysproporcja. W zakresie mieszkań podłączonych do sieci wodociągowej wartość wskaźnika jest na wysokim poziomie już od początku analizowanego okresu tj. od 2016 r. Wówczas wynosiła ona 90 %. Niestety na przestrzeni badanego okresu wartość analizowanego wskaźnika spadła do poziomu 88,7% co z pewnością jest zjawiskiem negatywnym. Należy również zaznaczyć, że sieć wodociągowa dociera do wszystkich sołectw w gminie.

Słabiej prezentują się dane dotyczące procentu skanalizowania gminy. Tylko kilka sołectw w części posiada dostęp do sieci kanalizacyjnej: Stok, Ulan Duży, Ulan-Majorat. Tutaj wartość wskaźnika utrzymuje się na stałym i bardzo niskim poziomie. W 2020 r. wyniosła ona zaledwie 0,1%. Z pewnością jest to wynik niezadowalający, który wskazuje na konieczność podjęcia interwencji w tym zakresie.

Należy również zaznaczyć, że bardzo istotnym problemem z zakresu technicznego jest brak infrastruktury dotyczącej sieci gazowej na terenie Gminy Ulan-Majorat. Ogólny brak dostępu do sieci gazowej należy wskazać jako jedną z technicznych słabych stron. Tylko w sołectwach: Klębów, Sętki (częściowo), Stok, Ulan Duży, Ulan Mały, Ulan-Majorat, Wierzchowiny (częściowo) występuje dostęp do sieci gazowej.

Wykres 22 – Procent mieszkań wyposażonych w wodociąg i kanalizację na terenie Gminy Ulan-Majorat w latach 2016-2020

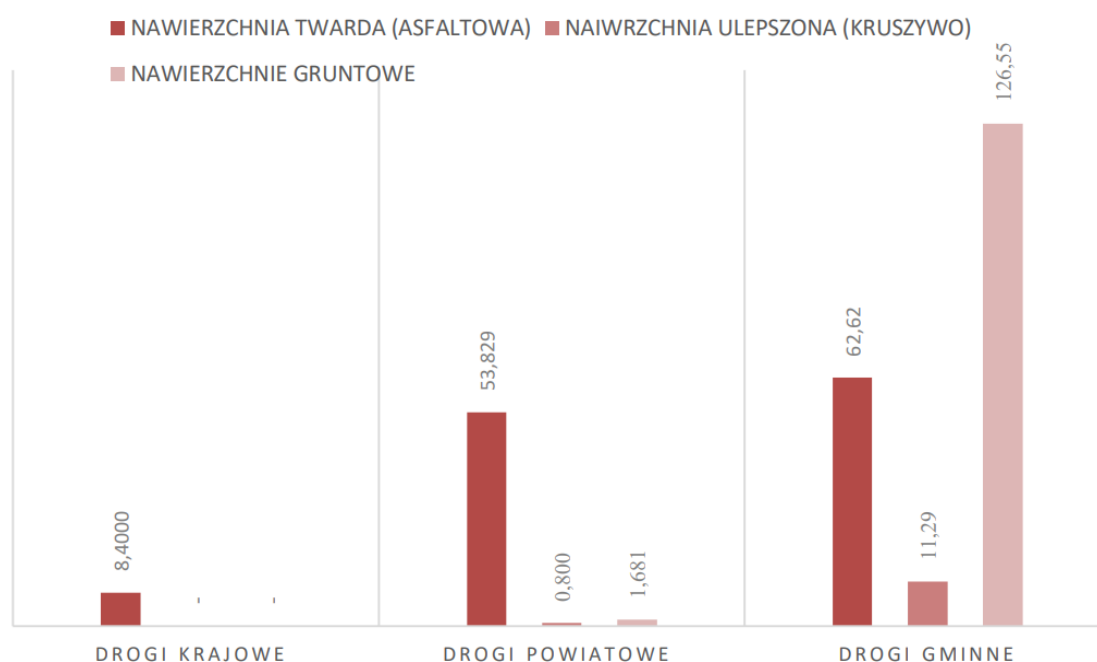

Źródło: GUS - Bank Danych Lokalnych

2.6.3. Infrastruktura drogowa

Istotnym elementem w obszarze technicznym jest również stan infrastruktury drogowej w Gminie Ulan-Majorat. W kontekście układu transportowego, gmina bogata jest w sieć dróg powiatowych, gminnych oraz wewnętrznych, które pozwalają mieszkańcom na przemieszczanie się w obrębie regionu oraz łączą poszczególne miejscowości z większymi ciągami komunikacyjnymi. Łączna długość dróg powiatowych przebiegających przez teren gminy wynosi 56,31 km, z czego większość, bo aż 53,83 km (95,65%) stanowią drogi o nawierzchni asfaltowej. Pełnią one funkcje tras ruchu tranzytowego oraz zapewniają powiązania komunikacyjne z sąsiadującymi gminami.

Wykres 23 – Sieć dróg w Gminie Ulan-Majorat z podziałem na rodzaj nawierzchni (w km)

Źródło: Strategia Rozwoju Elektromobilności na terenie Gminy Ulan-Majorat

Wewnętrzny szkielet dróg, obok dróg powiatowych stanowią drogi gminne. Sieć dróg gminnych zapewnia dojazd do każdej miejscowości, ich długość wynosi 200,46 km, z tego 62,62 km (31,23%) stanowią drogi o nawierzchni asfaltowej, a 11,29 km drogi o nawierzchni ulepszonej i 126,55 km drogi o nawierzchni nieulepszonej. Przez teren Gminy przebiega również linia kolejowa o znaczeniu państwowym Lublin - Łuków - Siedlce, jednakże na terenie Gminy nie ma stacji kolejowej. Najbliższa znajduje się w miejscowości Łuków, oddalonej od Gminy Ulan-Majorat o 16 km.

2.7. Badania Ankietowe

W ramach opracowania Diagnoza służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji przeprowadzono badania ankietowe wśród mieszkańców gminy. Ankieta miała na celu diagnozę problemów Gminy Ulan-Majorat występujących w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej i przestrzennej oraz stanu środowiska. Diagnoza wskazuje na wieloaspektowy i złożony charakter stwierdzonych zjawisk kryzysowych. Posłużyła również identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Z uwagi na fakt, iż Gminny Program Rewitalizacji Gminy Ulan-Majorat powinien być opracowany z udziałem społeczeństwa, wnioski z przeprowadzonych badań znalazły się również w niniejszej diagnozie, prowadzącej do wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Wskazanie wybranych pytań pozwala wzmocnić i podkreślić tezy podniesione w ramach niniejszej diagnozy, a jednocześnie jest wyrazem jednego z działań służących do zaangażowania mieszkańców Gminy Ulan-Majorat do przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

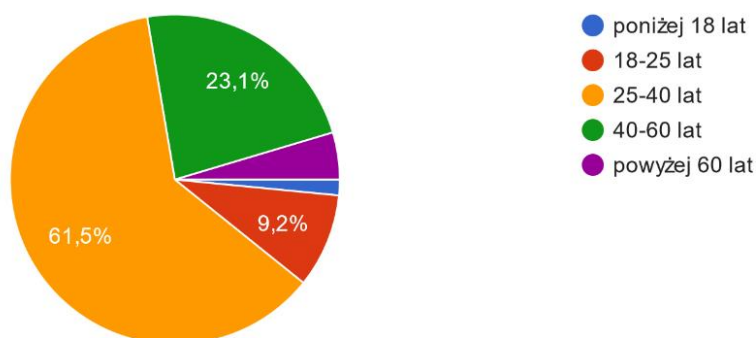
Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiety internetowej, która została rozpowszechniona wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Wójta Gminy i jego Zastępcy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. Ankieta została umieszczona na stronie internetowej gminy oraz profilu na portalu społecznościowym. Respondenci mogli odpowiadać na pytania podzielone na sekcje tematyczne w terminie od 08.09.2022 r. do 23.09.2022 r. W sumie do analizy przedłożono 65 wypełnionych anonimowo ankiet.

Pierwsza sekcja zawierała pytania statystyczne dotyczące płci, wieku i miejsca zamieszkania respondentów. Ankieta została wypełniona przez 64,6 % kobiet oraz 35,4 % mężczyzn. Największa liczba ankietowanych zamieszkuje sołectwo Ulan-Majorat (16 respondentów). Jedno z pytań miało na celu określenie przybliżonego wieku respondentów. Najliczniej reprezentowaną grupą były osoby w wieku 25-40 lat. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 24 – Przedział wiekowy osób wypełniających ankietę

Przedział wiekowy

65 odpowiedzi

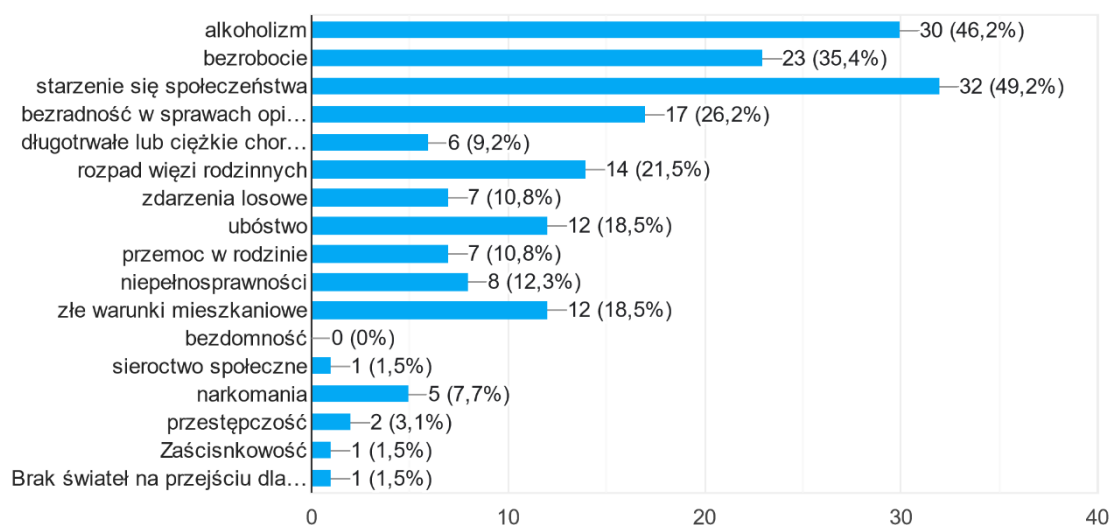
Źródło: Ankieta opracowana z wykorzystaniem formularza Google

Druga sekcja miała na celu wskazanie najważniejszych problemów społecznych dotyczących mieszkańców Gminy Ulan-Majorat. Wskazano liczne rodzaje problemów z różnych obszarów tematycznych. Zgodnie z odpowiedziami ankietowanych, do najistotniejszych i najczęściej występujących problemów społecznych możemy zaliczyć: alkoholizm (46,2 %), a także problemy związane ze starzeniem się społeczeństwa (po 49,2 %) i bezrobociem (35,4 %). Natomiast najmniej istotne z punktu widzenia mieszkańców wydają się problemy związane z sieroctwem społecznym oraz szeroko pojętą przestępczością. Żaden z ankietowanych nie wskazał na występowanie problemu bezdomności na terenie Gminy Ulan-Majorat. Wśród odpowiedzi udzielonych dodatkowo (poza przedstawionymi propozycjami) przez mieszkańców wskazano na zaściankowość i brak świateł na przejściu dla pieszych przy szkole. Co z pewnością jest problemem z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego. Szczegóły w tym zakresie przedstawia powyższy wykres.

Wykres 25 – Najważniejsze problemy społeczne w Gminie Ulan-Majorat

Wskaż najważniejsze problemy społeczne dotyczące mieszkańców Gminy Ulan-Majorat?

65 odpowiedzi

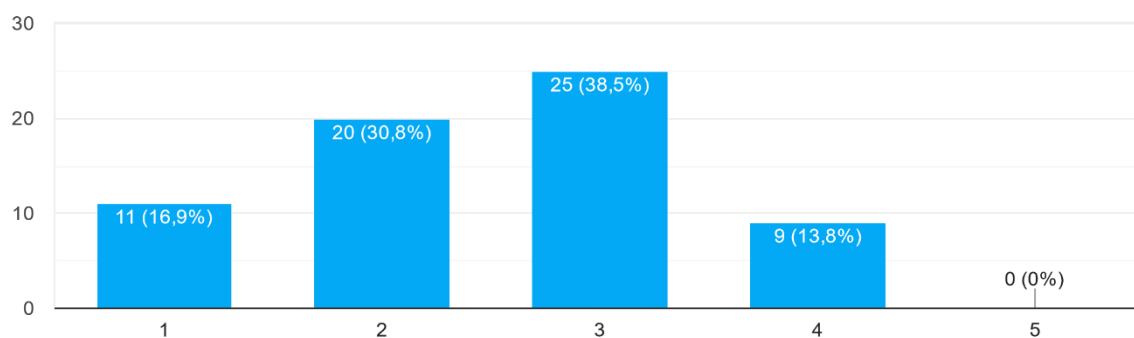
Źródło: Ankieta opracowana z wykorzystaniem formularza Google

Mieszkańcy Gminy Ulan-Majorat, w ramach wypełnionej ankiety mogli wypowiedzieć się również na temat ogólnej oceny warunków życia w gminie. Pytania dotyczyły m. in. oceny dostępu do rynku pracy, edukacji, opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, kultury oraz infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

Wykres 26 – Ocena dostępu do rynku pracy w Gminie Ulan-Majorat

Oceń warunki życia w gminie w zakresie dostępu do rynku pracy

65 odpowiedzi

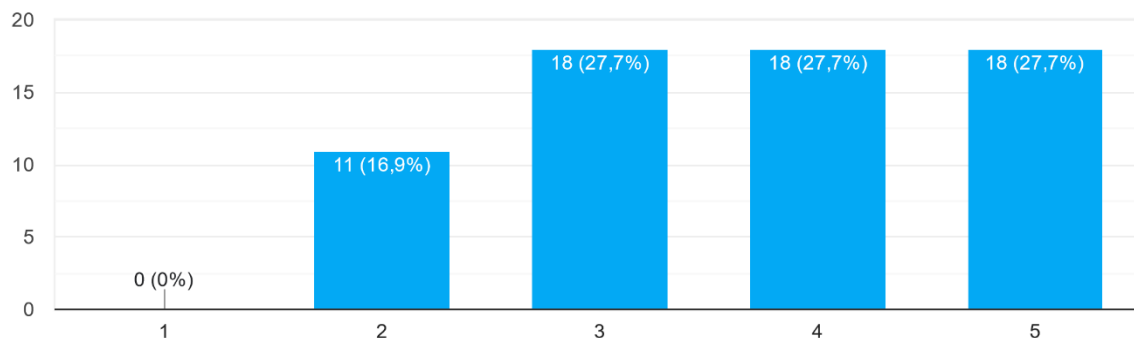

Źródło: Ankieta opracowana z wykorzystaniem formularza Google

Wykres 27 – Ocena dostępu do edukacji w Gminie Ulan-Majorat

Oceń warunki życia w gminie w zakresie dostępu do edukacji

65 odpowiedzi

Źródło: Ankieta opracowana z wykorzystaniem formularza Google

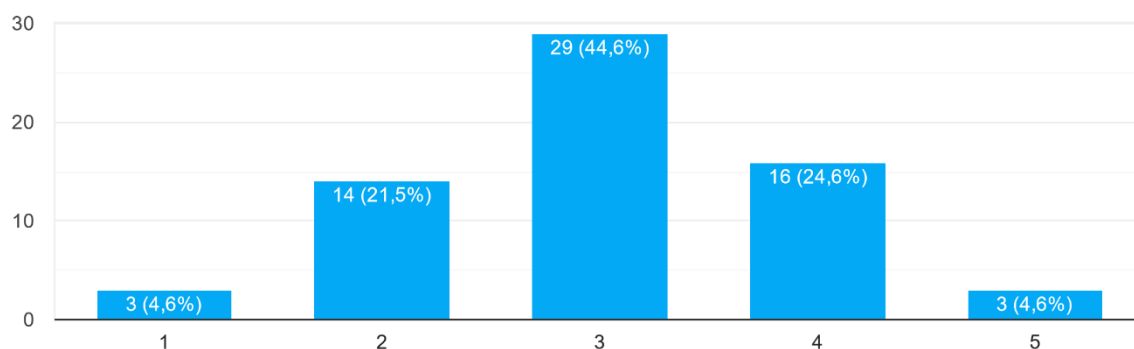
Odpowiedzi wskazują, na których sferach życia społecznego należy skupić w ramach planowanej rewitalizacji. Mieszkańcy najlepiej oceniają dostępność edukacji. Najgorzej sytuacja prezentuje się w zakresie dostępu do rynku pracy.

W ramach przeprowadzonej ankiety, mieszkańcy oceniali również jakość infrastruktury drogowej, przestrzeni publicznej, infrastruktury sieciowej, mieszkaniowej oraz szeroko pojętego bezpieczeństwa mieszkańców. Tutaj mieszkańcy najlepiej oceniają sytuację w zakresie bezpieczeństwa. Natomiast jakość przestrzeni publicznej oceniana jest na poziomie średnim. Znacząca większość respondentów oceniła ją na 3 w 5 stopniowej skali.

Wykres 28 – Ocena jakości przestrzeni publicznej w Gminie Ulan-Majorat

Oceń warunki życia w gminie w zakresie jakości przestrzeni publicznej

65 odpowiedzi

Źródło: Ankieta opracowana z wykorzystaniem formularza Google

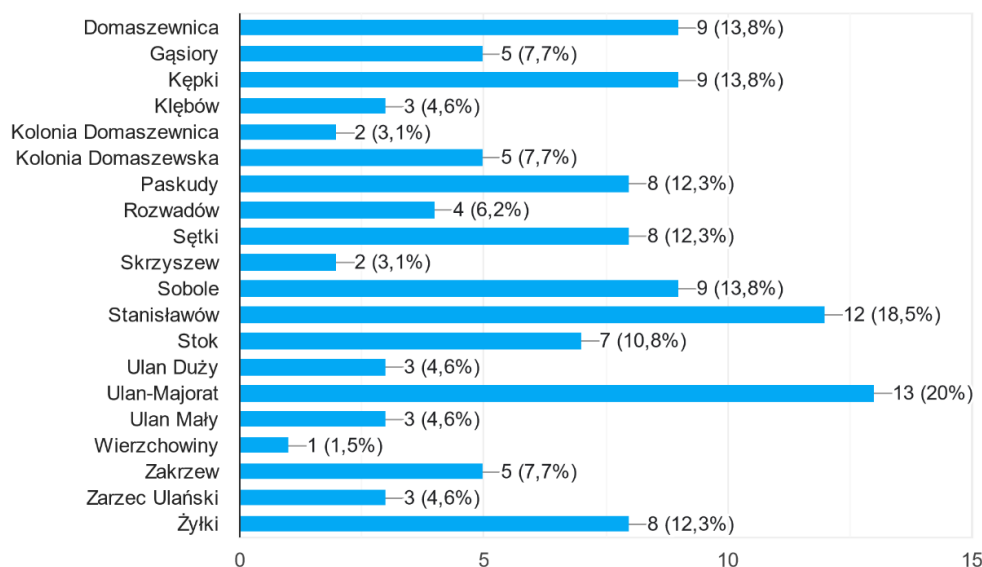
Bardzo istotnym elementem ankiety była również szczegółowa identyfikacja sołectw wśród których występuje szczególna koncentracja problemów w obszarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym. Jest to bardzo

istotny czynnik wykorzystany również w zakresie delimitacji obszarów problemowych. Uzyskane odpowiedzi przedstawia kolejny wykres.

Wykres 29 – Sołectwa z występującymi problemami w obszarze społecznym w Gminie Ulan-Majorat

Które z wymienionych sołectw cechują się szczególnym nasileniem problemów w obszarze społecznym (wyludnianie, bezrobocie, ubóstwo, niski poziom bezpieczeństwa itp.)?

65 odpowiedzi

Źródło: Ankieta opracowana z wykorzystaniem formularza Google

Wśród sołectw dla których mieszkańcy identyfikują największe nasilenie problemów społecznych (wyludnianie, bezrobocie, ubóstwo, niski poziom bezpieczeństwa itp.) wymienić należy m. in.: Ulan-Majorat, Stanisławów, Domaszewnicę, Kępki oraz Sobole. Najmniej ankietowanych wskazało na trudną sytuację w sołectwach: Wierzchowiny, Skrzyszew oraz Kolonia Domaszewnica.

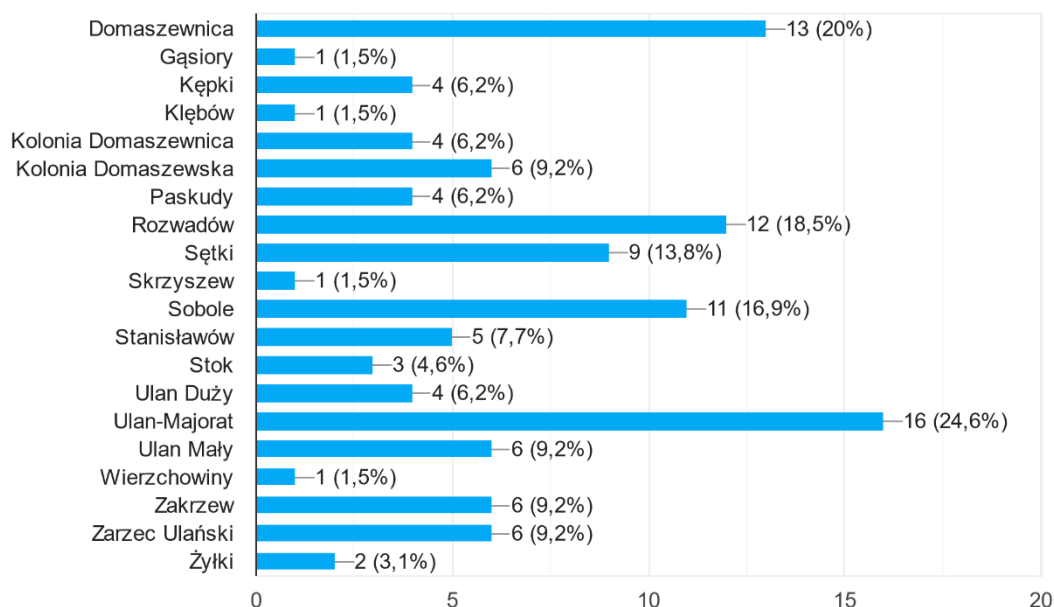
Jeśli chodzi o wskazanie, które z wymienionych sołectw cechują się szczególnym nasileniem problemów w obszarze gospodarczym (niska aktywność w zakresie przedsiębiorczości, mała liczba miejsc pracy itp.) mieszkańcy również wskazali sołectwa najbardziej zagrożone problemem. Należy wśród nich wymienić: Stanisławów, Ulan-Majorat, Kępki oraz Rozwadów, Sętki i Zakrzew. Pozytywnie oceniana jest sytuacja w sołectwach: Stok oraz Ulan-Duży.

Kolejne pytanie dotyczyło wskazania sołectw ze szczególnym nasileniem problemów w obszarze środowiskowym (zły stan środowiska, degradacja zieleni, duża ilość odpadów itd.). Tutaj największą liczbę „głosów” uzyskało sołectwo Ulan-Majorat. W dalszej kolejności mieszkańcy wskazywali na Domaszewnicę, Rozwadów oraz Sobole. Wśród sołectw z niskim nasileniem problemów w niniejszym obszarze wskazano między innymi: Wierzchowiny, Skrzyszew, Gąsiory i Klębów.

Wykres 30 – Sołectwa z występującymi problemami w obszarze środowiskowym w Gminie Ulan-Majorat

Które z wymienionych sołectw cechują się szczególnym nasileniem problemów w obszarze środowiskowym (zły stan środowiska, degradacja zieleni, duża ilość odpadów itd.)?

65 odpowiedzi

Źródło: Ankieta opracowana z wykorzystaniem formularza Google

Zgodnie z uzyskanymi odpowiedziami mieszkańców Gminy Ulan-Majorat, szczególnym nasileniem problemów w obszarze technicznym (zły stan techniczny budynków mieszkalnych i publicznych, niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury wodno-kanalizacyjnej) cechują się sołectwa: Stanisławów, Ulan-Majorat oraz Żyłki.

Wśród pozostałych jednostek z terenu Gminy Ulan-Majorat odpowiedzi respondentów rozkładają się dość równomiernie. Co ciekawe problemów w zakresie infrastruktury technicznej nie zlokalizowano w Kłębowie.

Ostatnie pytanie w niniejszej sekcji ankietowej dotyczyło wskazania sołectw wśród których odnotowano szczególne nasilenie występowania problemów w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym.

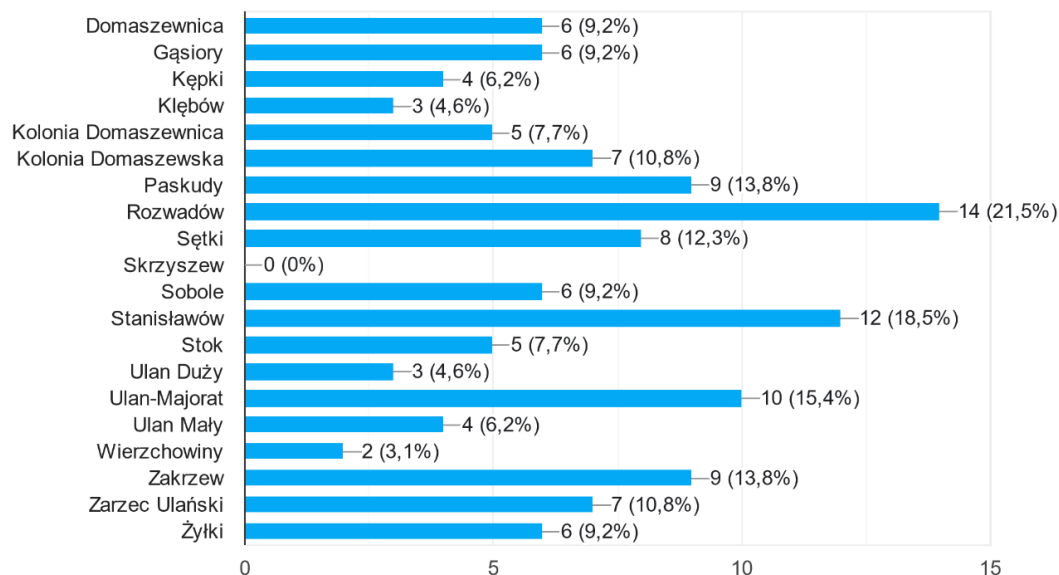
Jako przykładowe problemy wskazano np. braki w infrastrukturze społecznej, zły stan infrastruktury społecznej, niska jakość przestrzeni publicznej. Ankietowani odpowiedzieli, że do niniejszej grupy możemy zaliczyć następujące sołectwa: Rozwadów, Stanisławów, Ulan-Majorat, Zakrzew i Paskudy.

Wśród sołectw z niskim nasileniem problemów w obszarze funkcjonalno-przestrzennym wskazano między innymi: Wierzchowiny, Skrzyszew, Kłębów oraz Ulan Duży. Taki stan rzeczy obrazuje, które sołectwa wymagają interwencji w zakresie

poprawy jakości przestrzeni. Będzie to możliwe również dzięki działaniom rewitalizacyjnym, które zostaną zaplanowane na dalszym etapie prac.

Wykres 31 – Sołectwa z występującymi problemami w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym w Gminie Ulan-Majorat

Które z wymienionych sołectw cechują się szczególnym nasileniem problemów w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym (braki w infrastrukturze... społecznej, niska jakość przestrzeni publicznej)?
65 odpowiedzi

Źródło: Ankieta opracowana z wykorzystaniem formularza Google

2.8. Synteza diagnozy obszaru rewitalizacji

Przeprowadzona w kilku obszarach diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych pozwoliła na wyciągnięcie odpowiednich wniosków i sformułowanie ich syntezy.

Obszar społeczny, obszar gospodarczy, obszar środowiskowy, obszar przestrzenno-funkcjonalny i obszar techniczny są obszarami najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie Gmina Ulan-Majorat. Są również źródłem najistotniejszych potencjałów, które należy odpowiednio wykorzystać. Najważniejsze wnioski diagnostyczne wskazują, że na obszarze rewitalizacji:

Tabela 17 – Najważniejsze wnioski diagnostyczne – potrzeby, problemy i potencjały obszaru rewitalizacji

Problemy/potrzeby	Potencjały rozwojowe
- Procentowy spadek liczby ludności wskazuje na problem wyludniania się miejscowości. - Występuje duża liczba os. korzystających z pomocy z powodu ubóstwa.	- Aktywizacja mieszkańców w oparciu o istniejące zasoby tradycji i kultury. - Rozwój odpowiedniej jakości infrastruktury skierowanej do najmłodszych mieszkańców, co wzmocni pozycję rodziny i poprawi sytuację ludnościową.

- Procent osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach świadczy o występującym problemie starzenia się społeczeństwa. - Wśród osób bezrobotnych znaczący odsetek stanowią - długotrwale bezrobotni. - Na terenie gminy należy poprawić sytuację w zakresie bezpieczeństwa przestrzeni publicznych. - Problemem jest dość wysoki poziom degradacji przestrzeni publicznej oraz występowanie budynków publicznych niedostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. - Należy zadbać o wzrost poziomu aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców. - Odnotowano dość niski poziom edukacji. - Należy zwrócić uwagę na poprawę jakości infrastruktury mieszkaniowej, sieciowej i drogowej.	- Rozwój małej przedsiębiorczości na terenie gminy. - Poprawa dostępu do odpowiedniej jakości miejsc spędzania wolnego czasu. - Odpowiednie wykorzystanie środków zewnętrznych na rozwój. - Rozbudowa infrastruktury kulturalnej na terenie gminy. - Przeciwdziałanie degradacji przestrzeni publicznych i zasobów infrastrukturalnych. - Wykorzystanie zasobów środowiska w zakresie rozwoju turystyki.
--	---

Źródło: Opracowanie własne

3. Obszar geograficzny, którego dotyczy GPR

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ulan-Majorat zostało przeprowadzone w oparciu o analizę wskaźnikową i analizę jakościową, opisaną w rozdziale drugim niniejszego dokumentu. Poprzez diagnozę stanu obecnego określono, które sołectwa (wyznaczone jako jednostki referencyjne) notują najgorszą sytuację w obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym. W każdym z powyższych obszarów wskazano przynajmniej jeden wskaźnik delimitacyjny, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru społecznego. W tym przypadku, wskaźniki delimitacyjne zostały określone na poziomie obszarów szczegółowych.

Analiza jakościowa dotyczyła interpretacji wyników otrzymanych w poszczególnych obszarach, badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy Ulan-Majorat oraz formułowania na tej podstawie wniosków diagnostycznych. Należy również zaznaczyć, że przeprowadzona analiza, w przypadku poszczególnych rozdziałów miała zazwyczaj charakter dwu poziomowy. Przedstawione dane i statystyki na poziomie Gminy Ulan-Majorat były w większości przypadków elementem diagnozy o charakterze ogólnym. Jednak w przypadku każdego z obszarów były one pomocne w określeniu stanu Gminy Ulan-Majorat oraz określeniu bardziej szczegółowych wskaźników delimitacyjnych na poziomie poszczególnych sołectw.

3.1. Wskaźniki delimitacyjne

Wskaźniki delimitacyjne to wybrane na etapie prac diagnostycznych wskaźniki statystyczne lub jakościowe pozwalające na wskazanie obszarów o szczególnym poziomie nasilenia problemów.

Ustawa o rewitalizacji określa elementy wpływające na kryzys w sferze społecznej. Jest on związany z koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, szczególnie zaś bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji i kapitału społecznego oraz niskiej aktywności w życiu publicznym i kulturalnym. Dlatego też, przeprowadzoną analizę oparto o 11 wskaźników obrazujących występowanie szczególnego natężenia wskazanych w ustawie problemów społecznych. Przedstawiona poniżej tabela określa zbiór wskaźników delimitacyjnych w podziale na poszczególne obszary wyodrębnione w diagnozie Gminy Ulan-Majorat.

Tabela 18 – Zestawienie wskaźników delimitacyjnych

Nr	Nazwa wskaźnika	Obszar diagnozy	Problem społeczny
1.	Procentowy spadek liczby ludności w sołectwach Gminy Ulan-Majorat	Obszar społeczny	Wyludnianie się gminy
2.	Procent osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach Ulan-Majorat	Obszar społeczny	Starzejące się społeczeństwo
3.	Liczba os. korzystających z pomocy społecznej	Obszar społeczny	Szczególne potrzeby społeczne
4.	Liczba os. korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	Obszar społeczny	Ubóstwo
5.	Procent osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy - długotrwale bezrobotni	Obszar społeczny	Bezrobocie
6.	Przestępstwa ogółem terenie Gminy Ulan-Majorat w 2021 r.	Obszar społeczny	Przestępczość
7.	Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa	Obszar społeczny	Niski poziom aktywności społecznej
8.	Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Ulan-Majorat	Obszar gospodarczy	Niewystarczająca aktywność gospodarcza
9.	Liczba budynków zawierających azbest w poszczególnych sołectwach w Gminie Ulan-Majorat	Obszar środowiskowy	Występujące zagrożenia środowiskowe
10.	Poziom degradacji przestrzeni publicznej	Obszar przestrzenno-funkcjonalny	Niski poziom przestrzeni publicznej
11.	Liczba pozwoleń na budowę wydanych w 2022 r. w sołectwach Gminy Ulan-Majorat	Obszar techniczny	Niedostateczny poziom jakości zasobów mieszkaniowych

Źródło: Opracowanie własne

W każdym z wyżej wymienionych wskaźników dokonano porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w poszczególnych sołectwach. W przypadku wskaźników statystycznych opartych o wartości liczbowe, określano średnią wartość dla Gminy Ulan-Majorat, a następnie oznaczano sołectwa o wartości powyżej średniej, ze szczególnym uwzględnieniem sołectw najbardziej narażonych na dany problem. Wskaźniki jakościowe były natomiast oceniane zgodnie ze stanem faktycznym w znacznej mierze podkreśliły skuteczność wyboru obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji: obszar zdegradowany określony jest jako teren cechujący się występowaniem negatywnych zjawisk sfery społecznej oraz przynajmniej jednego z negatywnych zjawisk określających pozostałe sfery. W przypadku sołectw znajdujących się na terenie Gminy Ulan-Majorat dokonano analizy również pozostałych sfer. W dalszej części niniejszego opracowania przedstawiono zbiorowe zestawienie wszystkich zastosowanych w diagnozie wskaźników delimitacyjnych wraz z określeniem ich wartości prowadzącej do określenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

3.2. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Definicja ustawowa obszaru zdegradowanego wskazuje, że jest nim taki obszar, który znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz występuje na nim ponadto co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.

Natomiast obszar rewitalizacji jest wyznaczony w ramach obszaru zdegradowanego, należy jednak pamiętać, że obszar rewitalizacji to obszar, gdzie widzimy szczególną koncentrację zjawisk negatywnych obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego. Nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

W celu wyznaczenia powyższych obszarów na podstawie przeprowadzonej diagnozy wielokryterialnej dotyczącej stanu istniejącego dla Gminy Ulan-Majorat i jej poszczególnych sołectw, należy przedstawić zestawienie wszystkich wskaźników delimitacyjnych. Takie podejście pozwala na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów referencyjnych i wyszczególnienie obszarów znajdujących się w stanie kryzysu.

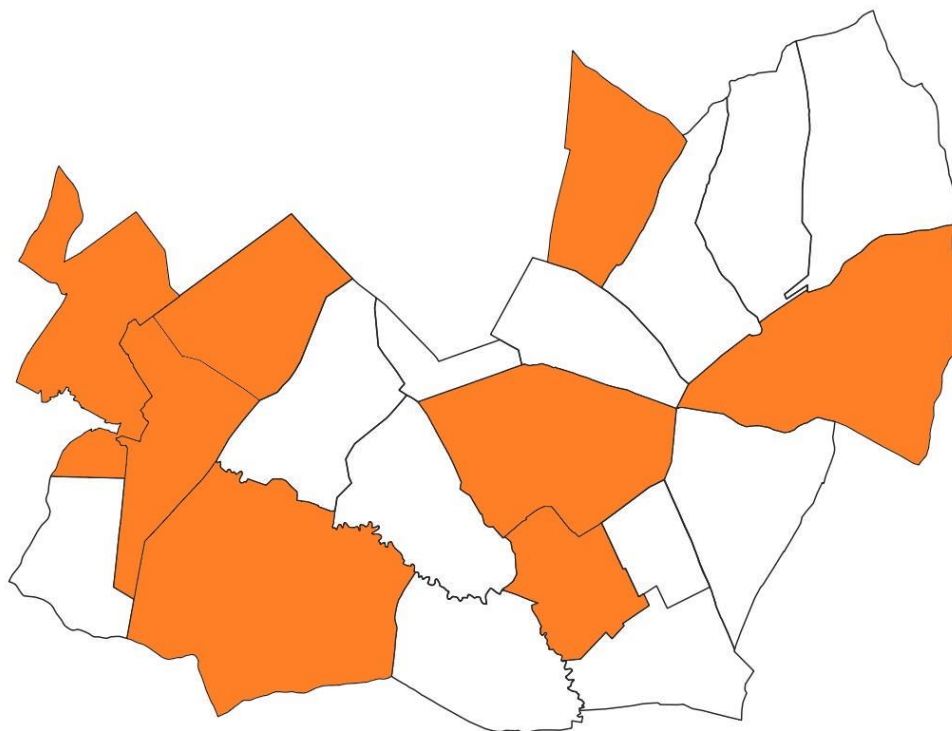
W efekcie przeprowadzonej diagnozy wyodrębniono sołectwa z największą liczbą wskaźników delimitacyjnych świadczących o nagromadzeniu obszarów problemowych. Średnia wartość wyniosła tutaj 4,4. Dlatego też, wszystkie sołectwa dla których odnotowano wynik wyższy, możemy zaliczyć do kategorii obszaru zdegradowanego. To właśnie w tych sołectwach nagromadzenie problemów społecznych jest największe. Należy wśród nich wymienić sołectwa: Domaszewnica, Kępki, Kolonia Domaszewnica, Kolonia Domaszewska, Paskudy, Sobole Stok, Ulan-Majorat. Wśród wyżej wymienionych sołectw, możemy wyznaczyć również sołectwa, w których nagromadzenie problemów społecznych jest szczególnie widoczne. Szczególną koncentrację zjawisk negatywnych możemy zaobserwować w sołectwach, dla których liczba wskaźników przekraczających wartość średnią jest najwyższa i znacząco odróżnia się od pozostałych. Możemy wśród nich wskazać następujące sołectwa z terenu Gminy Ulan-Majorat: Paskudy, Sobole, Stok, Ulan-Majorat.

Tabela 19 – Wyznaczenie solectw o szczególnym nasileniu problemów

SUMA	Wskaźnik 11	Wskaźnik 10	Wskaźnik 9	Wskaźnik 8	Wskaźnik 7	Wskaźnik 6	Wskaźnik 5	Wskaźnik 4	Wskaźnik 3	Wskaźnik 2	Wskaźnik 1	Wskaźnik
6	7	2	299	17	39,36	15	2,11%	4	3,16%	15,27%	-1,36%	Domaszewnica
3	1	4	171	7	51,18	4	1,14%	0	4,17%	16,92%	-1,52%	Gąsior
6	1	3	148	7	27,27	14	2,72%	2	3,26%	10,81%	0,54%	Kępki
4	-	2	46	4	15,22	6	1,83%	0	0,00%	17,00%	-8,26%	Klębów
6	-	1	299	4	19,23	1	0,60%	1	3,57%	18,30%	-8,93%	Kol. Domaszewnica
5	4	5	93	4	18,59	2	0,96%	2	4,78%	16,50%	-1,44%	Kol. Domaszewska
7	7	3	263	10	32,33	3	1,81%	0	3,88%	18,06%	-4,13%	Paskudy
2	2	5	192	3	20,83	1	1,07%	0	1,07%	15,79%	1,60%	Rozwadów
3	2	2	186	7	24,05	1	1,97%	2	2,96%	11,94%	1,97%	Sętki
2	-	2	147	2	16,67	1	1,69%	0	0,00%	17,34%	-2,81%	Skrzyszew
7	9	2	404	17	15,8	7	1,58%	1	6,67%	20,60%	-6,32%	Sobole
3	-	1	81	4	42,7	3	1,89%	1	6,60%	13,51%	4,72%	Stanisławów
7	12	3	975	27	8,66	20	1,40%	3	2,03%	17,15%	-3,59%	Stok
4	1	2	163	18	6,44	10	4,00%	1	2,00%	14,89%	-6,00%	Ulan Duży
2	4	1	164	13	9,84	3	0,80%	0	1,59%	17,26%	-9,96%	Ulan Mały
8	11	5	228	38	10,22	22	2,48%	2	4,14%	22,65%	3,31%	Ulan-Majorat
2	3	2	209	9	18,8	4	1,46%	0	2,92%	49,25%	-2,92%	Wierzchowiny
4	1	3	176	8	12,74	5	1,49%	0	0,00%	16,39%	-9,29%	Zakrzew
4	4	2	226	14	11,11	7	1,37%	1	0,55%	19,72%	-1,37%	Zarzecz Ulański
3	1	2	156	3	21,28	2	1,61%	0	2,69%	20,61%	-11,29%	Żyłki
4,4	4,4	2,6	231	10,8	20,42	6,55	1,75%	1	3,00%	19,10%	-3,13%	ŚREDNIA

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 3 – Obszar zdegradowany na terenie Gminy Ulan-Majorat

Źródło: Opracowanie własne

Zwracając jednak uwagę na obostrzenia związane z delimitacją obszaru rewitalizacji w zakresie maksymalnej jego powierzchni i liczby ludności oraz konieczność dostosowania do nich obszaru rewitalizacji, należy przedstawić również tabelę określającą dane w niniejszym zakresie w podziale na poszczególne sołectwa znajdujące się na terenie Gminy Ulan-Majorat.

Tabela 20 – Powierzchnia i liczba mieszkańców sołectw na terenie Gminy Ulan-Majorat

	Liczba mieszkańców	% udział w liczbie mieszkańców w Gminie Ulan-Majorat	Powierzchnia	% udział w powierzchni Gminy Ulan-Majorat
Domaszewnica	664	10,77%	470,42	4,36%
Gąsiorzy	264	4,28%	550,23	5,11%
Kępki	184	2,98%	466,92	4,33%
Klębów	109	1,77%	155,14	1,44%
Kolonia Domaszewnica	168	2,72%	475,31	4,41%
Kolonia Domaszewska	209	3,39%	643,35	5,97%
Paskudy	387	6,27%	969,36	8,99%
Rozwadów	187	3,03%	503,1	4,67%
Sętki	304	4,93%	543,63	5,04%
Skrzyszew	178	2,89%	389,66	3,62%
Sobole	570	9,24%	1221,73	11,34%
Stanisławów	106	1,72%	341,67	3,17%
Stok	641	10,39%	777,15	7,21%
Ulan Duży	300	4,86%	199,23	1,85%
Ulan-Majorat	251	4,07%	332,15	3,08%

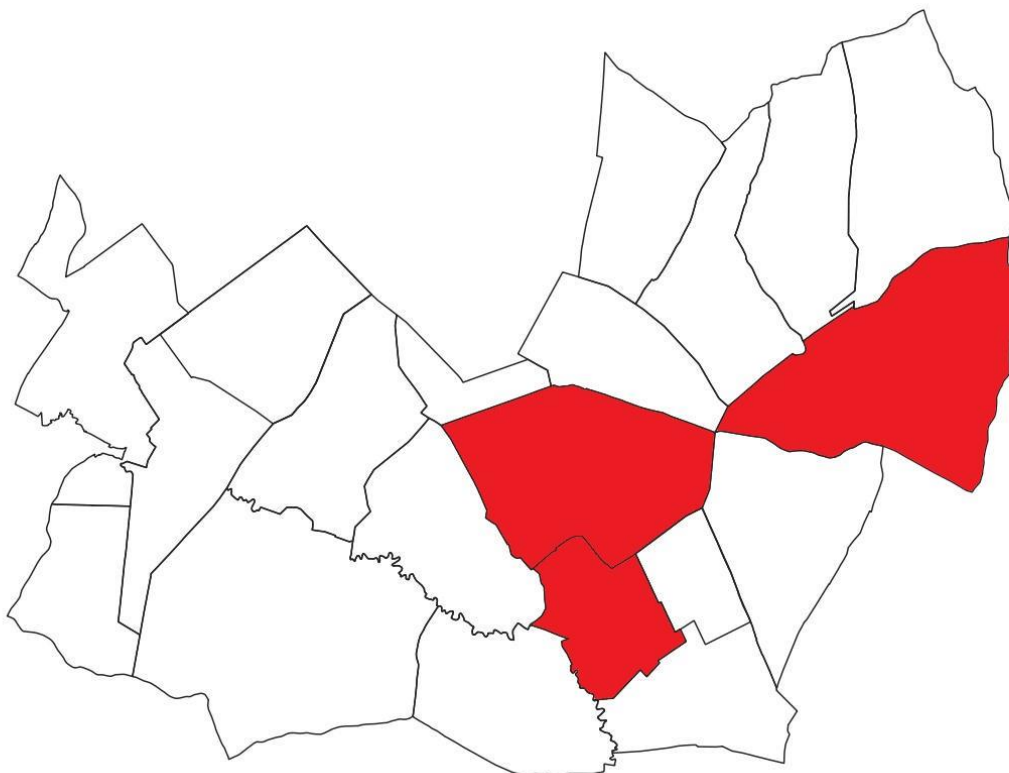
Ulan Mały	483	7,83%	402,01	3,73%
Wierzchowiny	343	5,56%	588,13	5,46%
Zakrzew	269	4,36%	734,61	6,82%
Zarzec Ulański	365	5,92%	533,65	4,95%
Żyłki	186	3,02%	480,44	4,46%
RAZEM	6168	100,00%	10777,89	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Ulan-Majorat.

Wskazane sołectwa zajmują łącznie powierzchnię 30,62% powierzchni (tj. 3300,39 ha) Gminy Ulan-Majorat oraz 29,97% ogólnej liczby mieszkańców (tj. 1849 mieszkańców). W procesie wyznaczania obszaru rewitalizacji podjęto decyzję o włączeniu do obszaru rewitalizacji sołectw: Paskudy, Stok, Ulan-Majorat. Takie działanie ma na celu ograniczenie powierzchni obszaru rewitalizacji do ustawowych 20% powierzchni gminy. Ostatecznie wyznaczony obszar rewitalizacji ma powierzchnię ok. 2 078,66 ha, co stanowi 19,28% gminy. Natomiast jego liczba ludności wynosi 1 279 osób, co stanowi 20,73% ludności gminy.

Dodatkowo należy zaznaczyć, że zgodnie z ustawą o rewitalizacji niezamieszkałe tereny przemysłowe, w tym portowe i wydobywcze, tereny powojenne albo pokolejowe, na których występują negatywne zjawiska, mogą wejść w skład obszaru rewitalizacji wyłącznie w przypadku, gdy działania możliwe do przeprowadzenia na tych terenach przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym. Obszar rewitalizacji może być również podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic. W przypadku Gminy Ulan-Majorat obszar rewitalizacji został wyznaczony w całości w granicach wskazanych sołectw.

Mapa 4 – Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Ulan-Majorat

Źródło: Opracowanie własne

Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się największym natężeniem niekorzystnych zjawisk społecznych. Po pierwsze jest to obszar, na którym notuje się spadek liczby ludności. Jednocześnie rośnie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, których możemy zaliczyć jako osoby ze szczególnymi potrzebami. Nakładają się tutaj na siebie dwa problemy społeczne: wyludnianie się gminy i starzenie się społeczeństwa. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej wskazuje natomiast na notowany poziom ubóstwa. Problem dużej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na złą sytuację materialną, rodzin ubogich i dysfunkcyjnych nieradzących sobie w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy prowadzenia gospodarstwa domowego jest bardzo istotny. Należy zaznaczyć, że problem ten łączy się bardzo często z innym niekorzystnym zjawiskiem społecznym jakim jest bezrobocie. Może być to jedną z przyczyn niskiej atrakcyjności osiedleńczej obszaru i wysokiego natężenia problemu emigracji ludzi młodych i wykształconych. Taki stan rzeczy może prowadzić również do pogłębiania się zjawiska wykluczenia społecznego, występowania patologii społecznych oraz natężenia zjawiska „dziedziczenia biedy”.

Bardzo ważną kwestią jest również niski poziom poczucia bezpieczeństwa związany z odnotowaną dużą liczbą popełnionych przestępstw, prowadzonych interwencji domowych czy zdarzeń drogowych. Problem niskiej aktywności społecznej i uczestnictwa w życiu obywatelskim potwierdzają dane dotyczące wskaźników prezentujących frekwencje w ostatnio organizowanych wyborach na sołtysów.

W obszarze gospodarczym zidentyfikowano problem niewystarczającej aktywności gospodarczej. Liczba podmiotów wyrejestrowanych i z zawieszoną działalnością w Gminie Ulan-Majorat świadczy o nasileniu problemów w niniejszej sferze. Jeżeli natomiast chodzi o kwestie środowiskowej, to duży jest również udział budynków pokrytych nadal szkodliwym dla zdrowia ludzkiego azbestem. Obszar rewitalizacji boryka się także z szeregiem problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Wpływa na to znaczący poziom degradacji przestrzeni publicznej. Wśród problemów sfery technicznej zidentyfikowano natomiast niewystarczający dostęp do infrastruktury mieszkaniowej.

Należy również zaznaczyć, że przedstawione wskaźniki delimitacyjne o charakterze zarówno ilościowym jaki i jakościowym korespondują ze wskazaniem dokonanych przez mieszkańców w ramach diagnozy delimitacyjnej. Taki stan rzeczy dodatkowo potwierdza słuszność przedstawionych tez i właściwe wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ulan-Majorat. Opracowany na podstawie niniejszej diagnozy Gminny Program Rewitalizacji z pewnością będzie odpowiadał na potrzeby i problemy mieszkańców Gminy Ulan-Majorat.

4. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat na lata 2023-2030 jest dokumentem o charakterze operacyjnym, którego podstawowym założeniem jest wyznaczenie ram dla skutecznej interwencji rewitalizacyjnej ukierunkowanej na wyznaczone obszary kryzysowe/problemowe. Dokument ten identyfikuje cele pozwalające na zniwelowanie problemów i wykorzystanie potencjałów zdiagnozowanych w ramach obszaru: społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego i technicznego. Dlatego też należy podkreślić, że GPR w pewnym sensie spaja zagadnienia związane z szeroko pojętą rewitalizacją, które występują w innych dokumentach na poziomie lokalnym. Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat na lata 2023 - 2030 jest komplementarny w swoich założeniach z dokumentami o charakterze programowym i strategicznym. Poniżej przedstawiono w jaki sposób założenia GPR wpisują się w inne dokumenty gminne obowiązujące we wskazanych obszarach.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat na lata 2023-2030 jest powiązany i zgodny z innymi dokumentami strategicznymi obowiązującymi na terenie gminy. W szczególności należy tutaj wymienić dokumenty takie jak: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ulan-Majorat, Strategia Rozwoju Ponadlokalnego gmin i powiatu radzyńskiego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2035, Program Rozwoju Gminy Ulan-Majorat na lata 2021-2027 oraz Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ulan-Majorat na lata 2014-2023.

Rysunek 2 – Schemat zgodności GPR z dokumentami lokalnymi

Źródło: Opracowanie własne

4.1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ulan-Majorat

W zakresie zgodności Gminnego Programu Rewitalizacji z zapisami Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ulan-Majorat należy wskazać na spójność dokumentów już w zakresie głównych zasad i kierunków rozwoju. Dokument Studium został przyjęty uchwałą Nr XIX/97/05 Rady Gminy w Ulanie-Majoracie z dnia 30 marca 2005 r. a następnie zmieniony Uchwałą nr XXII/136/17 Rady Gminy Ulan-Majorat z dnia 25 stycznia 2017 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ulan-Majorat

Analizując zgodność dokumentów, możemy tutaj wskazać przede wszystkim na zgodność z uwarunkowaniami i kierunkami zagospodarowania zawartymi w dokumencie studium. W wyniku analizy zapisów obydwu dokumentów stwierdzono, że zarówno charakter jak też zakres wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zgodny z ustaleniami studium i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Nie wystąpiły również inne przesłanki, na podstawie których konieczne byłoby zainicjowanie procedury zmian w niniejszym dokumencie planistycznym.

4.2. Strategia Rozwoju Ponadlokalnego gmin i powiatu radzyńskiego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2035

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat wykazuje również zgodność z dokumentem strategicznym o charakterze ponadlokalnym obowiązującym na terenie gminy. Chodzi tutaj o dokument pn. Strategia Rozwoju Ponadlokalnego gmin i powiatu radzyńskiego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2035. Obejmuje on jednostki samorządu terytorialnego, które zawarły Porozumienie w sprawie opracowania i wdrażania strategii rozwoju ponadlokalnego. Dokument został opracowany dla powiatu radzyńskiego i siedmiu gmin z jego obszaru: Miasto Radzyń Podlaski, Borki, Czemierniki, Komarówka Podlaska, Radzyń Podlaski, Ulan-Majorat, Wohyń. Strategia ponadlokalna to plan działania wyznaczający wspólne, strategiczne cele rozwoju dla pięciu jednostek samorządu terytorialnego tworzących obszar funkcjonalny. Ustalenia zawarte w strategii stanowią podstawę do prowadzenia przez władze samorządowe gmin obszaru funkcjonalnego: zintegrowanej, średniookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego.

Sformułowana wizja strategiczna przedstawia obraz Obszaru Funkcjonalnego jako atrakcyjne miejsce do życia dla przedstawicieli wszystkich pokoleń. Mieszkańcy mają zapewniony wysoki poziom życia w nowoczesnym, bezpiecznym, rozwiniętym gospodarczo i infrastrukturalnie, ale jednocześnie czystym i ekologicznym środowisku. Przedstawiciele władz samorządowych widząc korzyści ze współpracy powinni ją aktywnie inicjować, udoskonalać i rozszerzać na nowe dziedziny. Wizja podkreśla więc, że Obszar Funkcjonalny zamieszkują ludzie aktywni, otwarci, serdeczni, którzy wraz z władzami lokalnych samorządów dbają o zrównoważony rozwój dla wspólnych korzyści. W odpowiedzi na sformułowaną wizję, zaproponowano 3 cele strategiczne oraz uszczegóławiające je cele operacyjne. Są one zgodne z celami diagnozowanymi w GPR w szczególności w ramach obszarów: społecznego, środowiskowego oraz przestrzenno-funkcjonalnego.

Analizując cele rozwojowe oraz kierunki działań Strategii Rozwoju Ponadlokalnego należy wskazać na wysoki poziom zgodności z postanowieniami Gminnego Programu Rewitalizacji w tym zakresie. Dlatego też, przedsięwzięcia podejmowane w ramach niniejszego dokumentu będą w pełni zgodne ze strategicznym dokumentem nadrzędnym. W poniższym zestawieniu przedstawiono cele rewitalizacji i odpowiadające im cele operacyjne Strategii Rozwoju Ponadlokalnego. Należy zaznaczyć również, że wśród Kierunków Działania w dokumencie Strategii SRP znajdują się przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Widzimy zatem zgodność z GPR na wszystkich poziomach planowania i wdrażania.

Rysunek 3 – Schemat zgodności celów rewitalizacji w GPR z celami strategicznymi SRP.

Źródło: Opracowanie własne

4.3. Program Rozwoju Gminy Ulan-Majorat na lata 2021-2027

Program Rozwoju Gminy Ulan-Majorat na lata 2021-2027 jest dokumentem o charakterze wdrożeniowym i uszczegóławiającym postanowienia Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Gmin i Powiatu Radzyńskiego. Jednocześnie jest on w pełni zgodny ze strategią ponadlokalną i prowadzi do osiągnięcia celów strategicznych i rozwojowych określonych na poziomie ponadlokalnym.

Program Rozwoju jako dokument wykonawczy do Strategii Ponadlokalnej zawiera krótką charakterystykę gminy, z uwzględnieniem jej przewag konkurencyjnych oraz listę przedsięwzięć o charakterze indywidualnym, które wpisują się w cele i priorytety rozwojowe strategii ponadlokalnej. Dokument powstał równolegle do Strategii Rozwoju Ponadlokalnego i jest z nią w pełni zgodny. Uszczegóławiają jednocześnie założone cele strategiczne i operacyjne. Należy również zaznaczyć, że Program w powiązaniu ze Strategią Rozwoju Ponadlokalnego stanowił będzie podstawę do ubiegania się o środki zewnętrzne przy realizacji projektów indywidualnych prowadzących do osiągnięcia celów ponadlokalnych.

Dlatego też, Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat jest dokumentem spójnym z Programem Rozwoju Gminy Ulan-Majorat podobnie jak to ma miejsce w przypadku Strategii Rozwoju Ponadlokalnego.

4.4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ulan-Majorat na lata 2014-2023

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ulan-Majorat na lata 2014-2023 pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych. Dokument stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej. Niniejsza strategia została opracowana w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Ulanie-Majoracie.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ulan-Majorat na lata 2014-2023 zostały wykorzystane w części diagnostycznej dokumentu oraz w trakcie prac nad wyznaczeniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Ulan-Majorat. W zakresie części wdrożeniowej dokument również wykazuje wysoki poziom zgodności z treścią Gminnego Programu Rewitalizacji. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę i prognozę zmian, w SRPS określono misję samorządu: Gmina Ulan-Majorat stwarza swoim mieszkańcom możliwości rozwoju, zaspokaja ich potrzeby oraz przeciwdziała wykluczeniu społecznemu. Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Wykazują one pełną spójność z celami rewitalizacji wskazanymi w dokumencie GPR.

Tabela 21 – Zgodność Celów rewitalizacji w GPR z Celami Strategicznymi SRPS.

Cele Strategiczne SRPS	Cele Strategiczne GPR
Cel strategiczny 1.: Przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu oraz zapobieganie ich skutkom.	CR 2. Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy warunków i jakości życia w gminie
Cel strategiczny 2.: Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.	CR 2. Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy warunków i jakości życia w gminie
Cel strategiczny 3.: Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.	CR 2. Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy warunków i jakości życia w gminie
Cel strategiczny 4.: Podniesienie poziomu bezpieczeństwa w gminie.	CR 3. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej
Cel strategiczny 5.: Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.	CR 4. Pobudzenie przedsiębiorczości w społeczności lokalnej

Źródło: Opracowanie własne

5. Wizja, cele i kierunki działań

5.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Niniejszy rozdział zawiera opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. Wizja wskazuje zatem kierunek, w którym podąża Gmina Ulan-Majorat. Jest ona również pewnym zobrazowaniem pożądaney przyszłości, która zakłada rozwiązanie zdiagnozowanych z udziałem lokalnej społeczności problemów oraz wykorzystanie zidentyfikowanych potencjałów. Ambitna wizja ma w tym przypadku na celu - motywowanie wszystkich interesariuszy procesu rewitalizacyjnego do sprawnego i skutecznego działania.

Rewitalizacja jako kompleksowy proces przemian obejmuje swoim zasięgiem wiele płaszczyzn życia na danym obszarze. Dotyczy w sposób szczególny: jakości życia mieszkańców, rozwoju gospodarczego, podniesienia jakości oraz atrakcyjności przestrzeni publicznej, wykorzystania potencjału turystycznego w oparciu o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze itd. Podstawowym założeniem, związanym z wyprowadzeniem obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego jest odwrócenie negatywnych zjawisk zdiagnozowanych w poprzednich rozdziałach niniejszego dokumentu. Wnioski z dokonanej analizy posłużyły do identyfikacji mocnych i słabych stron oraz czynników sukcesu w zakresie rewitalizacji w Gminie Ulan-Majorat.

Konsekwentne, przemyślane działania systemowe, wdrażane etapami, przy udziale społeczeństwa pozwolą na stopniową poprawę funkcjonowania całej przestrzeni na wszystkich płaszczyznach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Można zatem stwierdzić, że wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji brzmi następująco:

W 2030 roku sołectwa Ulan-Majorat, Stok i Paskudy będą obszarem skutecznie wyprowadzonym z negatywnych zjawisk społecznych, z wysokiej jakości przestrzenią publiczną i atrakcyjnymi miejscami spędzania wolnego czasu, wykorzystującym potencjał i aktywność swoich mieszkańców oraz zapewniającym im wysoką jakość życia.

Wyznaczony obszar, w latach 2023-2030 zostanie poddany kompleksowej rewitalizacji w oparciu o szczegółowo zaplanowaną i skoordynowaną interwencję. Planowane efekty rewitalizacji zostaną uzyskane poprzez realizację zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wpisujących się w wyznaczone cele rewitalizacji. Należy również zaznaczyć, że wizja ma w tym przypadku charakter optymalny i została zbudowana na racjonalnych przesłankach pozwalających stwierdzić, że osiągnięcie zakładanej wizji jest możliwe do realizacji. Stan docelowy obszarów zostanie osiągnięty na koniec obowiązywania niniejszego programu. Perspektywa roku 2030 koresponduje również z datą wyznaczającą

możliwość absorpcji środków unijnych z perspektywy 2021-2027. Wizja jako stan docelowy odnosi się zatem w dużej mierze do konkretnych przemian społeczno-gospodarczych, które są pożądane i zostaną osiągnięte dzięki wdrożeniu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat na lata 2023-2030.

Obszar objęty rewitalizacją po przeprowadzeniu zaplanowanych procesów, zostanie efektywnie przeobrażony zarówno społecznie, przestrzennie, jak i gospodarczo uzyskując naturalną funkcjonalność oraz użyteczność publiczną. Odnowiona zabudowa i wyposażona w niezbędną infrastrukturę przestrzeń miejscowości, wzmocni odczuwaną przez mieszkańców jakość życia oraz korzystnie wpłynie na atrakcyjność zarówno turystyczną, jak i gospodarczą oraz osiedleńczą obszarów zdegradowanych. Przestrzenie publiczne, które będą stanowić miejsce spotkań społeczności lokalnej i integracji międzypokoleniowej. Co bardzo istotne, w wyniku działań rewitalizacyjnych, zmianie ulegnie również wizerunek obszaru. Będzie on postrzegany jako miejsce tętniące życiem, z bogatą ofertą kulturową oraz bazą turystyczno-rekreacyjną. Na zrewitalizowanych terenach zmniejszy się poziom wykluczenia społecznego, a zjawiska stygmatyzujące środowiska defaworyzowane zastąpi inicjatywa gospodarcza, silne poczucie wspólnoty lokalnej oraz aktywna postawa obywatelska. W efekcie działań rewitalizacyjnych ograniczone zostaną problemy społeczne, których szczególna koncentracja występuje w zdelimitowanym obszarze. Wsparciem dla tego procesu będą działania na rzecz przeciwdziałania procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej, wynikających m.in. z ubóstwa i bezrobocia, służące włączeniu tych osób w różne wymiary życia społecznego.

Istotnym elementem wynikającym z przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych będzie zwiększony poziom dostępności oraz jakości świadczonych usług publicznych (zwłaszcza wychowawczych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjno-wypoczynkowych) dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wśród efektów realizacji zamierzeń Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat na lata 2023-2030 ważne miejsce zajmują również inicjatywy dotyczące poprawy dostępności oraz jakości infrastruktury spędzania wolnego czasu oraz podniesieniem atrakcyjności turystycznej gminy.

5.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań

W nawiązaniu do sformułowanej wizji, zaproponowano pięć celów rewitalizacji oraz uszczegóławiających je kierunków działań. Cele rewitalizacji zostały określone w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym. Są ze sobą wyraźnie skorelowane i tworzą spójny katalog. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań mają służyć eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, na obszarze rewitalizacji znajdującym się w stanie kryzysowym.

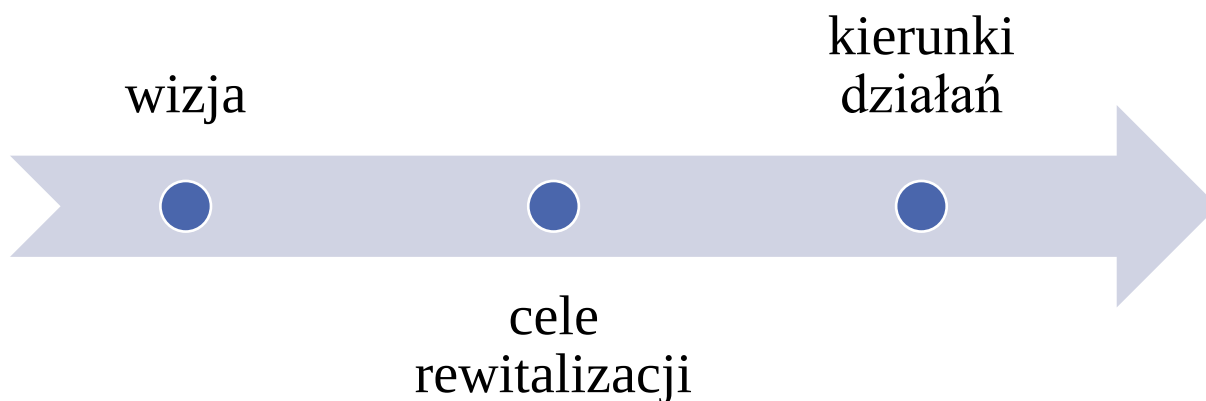
Cele rewitalizacji opisują przejście od sytuacji wyjściowej do sytuacji pożądanej. Odpowiadają one na potrzeby i potencjały rewitalizacyjne zidentyfikowane na etapie diagnostycznym. Identyfikacja kluczowych zmian niezbędnych do realizacji założonych celów rewitalizacji pozwoli na określenie najważniejszych kierunków działań, a następnie instrumentów realizacyjnych (w tym przedsięwzięć rewitalizacyjnych).

Należy również zaznaczyć, że Gminny Program Rewitalizacji jest skierowany do różnych grup interesariuszy. Stanowi on odpowiedź na rzeczywiste problemy oraz potrzeby

rewitalizacyjne, które zostały zidentyfikowane w trakcie procesu diagnostycznego w ramach programowania rewitalizacji. Potencjały i aspiracje lokalnych grup interesariuszy również zostały uwzględnione w procesie doprecyzowania celów rewitalizacji.

Struktura celów w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat na lata 2023-2030 tworzy logicznie powiązany, spójny system odpowiadający na poszczególne obszary problemowe. Realizacja zaplanowanych kierunków działań powinna zapewniać osiągnięcie celów rewitalizacji wskazanych w ramach obszarów: społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego oraz technicznego. Należy również zaznaczyć, że kierunki działań planowane w ramach poszczególnych celów wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Niejednokrotnie będą mogły zostać zrealizowane dzięki zintegrowanym projektom wzmacniając tym samym możliwość uzyskania efektu synergii.

Rysunek 4 – Schemat struktury GPR w zakresie wizji, celów i kierunków działań

Źródło: Opracowanie własne

Cele rewitalizacji możemy podzielić na cele występujące w poszczególnych obszarach, które poddawane były wyczerpującej diagnozie:

- a) obszar społeczny,
- b) obszar gospodarczy,
- c) obszar środowiskowy,
- d) obszar techniczny,
- e) obszar przestrzenno-funkcjonalny.

Poniższa tabela zawiera zestawienie celów rewitalizacji oraz przypisanych do nich kierunków działań. Oznaczają one zakres niezbędnych interwencji, które powinny być podejmowane wspólnie przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Odpowiadają na pytanie „co należy zrobić?”, aby w ramach wybranych obszarów problemowych osiągnąć założone cele rewitalizacji. Kierunki działań (wdrażane poprzez przedsięwzięcia rewitalizacyjne) będą podstawą realizacji postanowień programu. Wskazanie kierunków działań lub tam, gdzie to jest możliwe, konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest zatem bardzo istotnym elementem prac.

Tabela 22 – Cele rewitalizacji i kierunki działań GPR

Cel rewitalizacji	Kierunki działań
1. Rozwój infrastruktury społecznej i poprawa jakości przestrzeni publicznej	A. Budowa, rozbudowa i modernizacja budynków infrastruktury społecznej w zakresie edukacji, kultury i opieki społecznej. B. Dostosowanie budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. C. Poprawa stanu oraz odpowiednie wykorzystanie zasobów kulturowych (w tym sakralnych) i turystycznych obszaru. D. Tworzenie wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni. E. Stworzenie oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców.
2. Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy warunków i jakości życia w gminie	A. Przeciwdziałanie problemom społecznym występującym w gminie. B. Przeciwdziałanie starzeniu się społeczeństwa. C. Włączenie społeczne osób ze szczególnymi potrzebami. D. Poprawa bezpieczeństwa publicznego. E. Wzmocnienie tożsamości lokalnej i kulturowej oraz wzrost poziomu integracji społecznej mieszkańców. F. Zapewnienie odpowiedniego poziomu i jakości edukacji oraz opieki nad dziećmi. G. Poprawa aktywności społecznej mieszkańców w zakresie oddolnych inicjatyw.
3. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej	A. Rozwój i modernizacja infrastruktury drogowej i komunikacyjnej. B. Dostosowanie infrastruktury gminnej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. C. Rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej. D. Poprawa warunków mieszkaniowych społeczeństwa.
4. Pobudzenie przedsiębiorczości w społeczności lokalnej	A. Podejmowanie działań w zakresie promocji gospodarczej. B. Tworzenie odpowiednich warunków do pobudzenia przedsiębiorczości i rozwijania inicjatyw gospodarczych. C. Wspieranie inicjatyw w zakresie wzmacniania aktywności gospodarczej mieszkańców. D. Poprawa warunków i sytuacji na lokalnym rynku pracy, w tym również dla osób wykluczonych.
5. Czyste i odporne na zmiany klimatu środowisko naturalne	A. Podejmowanie działań z zakresu adaptacji do zmian klimatu. B. Termomodernizacja obiektów i promowanie rozwiązań wykorzystujących OZE. C. Podejmowanie inicjatyw z zakresu ochrony środowiska naturalnego i ograniczania niskiej emisji. D. Zagospodarowanie terenów zdegradowanych na cele rekreacyjne, turystyczne i sportowe. E. Przeciwdziałanie zagrożeniom wynikającym ze środowiska naturalnego (burze, powódzie itp.) F. Tworzenie wysokiej jakości, dostępnych przestrzeni publicznych w środowisku naturalnym.

Źródło: Opracowanie własne

Należy również zaznaczyć, że cele rewitalizacji i kierunki działań zostały sformułowane ze wskazaniem wykorzystania podejścia zintegrowanego. Wskazane w powyższej tabeli cele i kierunki wzajemnie się przenikają i uzupełniają. Ich realizacja ma na celu wsparcie uzyskania efektu synergii co doprowadzi do realizacji zakładanej wizji rozwojowej obszaru rewitalizacji. Zakładane przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą zazwyczaj wpisywać się w kilka celów rewitalizacji oraz kilka kierunków działań. Szczegółowe mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych opisano w kolejnym podrozdziale.

5.3. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat na lata 2023-2030 wskazuje działania i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w sposób kompleksowy w ramach każdego z obszarów diagnostycznych: społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzenno-funkcjonalnego i technicznego. Związek między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, celami i kierunkami działań jest czytelny i widoczny. Działania i przedsięwzięcia połączone są na każdym z poziomów: koncepcyjnym, organizacyjnym, czasowym, finansowym, promocyjnym.

W dokumencie zastosowano czytelną hierarchię, pozwalającą nie tylko przyporządkować dane działanie rewitalizacyjne do konkretnego celu rewitalizacji oraz kierunku działań, ale też określić sposób, w jaki dane działanie jest umocowane w harmonogramie rzeczowo-finansowym. Jednak proces rewitalizacji będzie realizowany zarówno z wykorzystaniem działań inwestycyjnych jak i działań miękkich. Będą się one wzajemnie uzupełniać, pozwalając tym samym na osiągnięcie efektu synergii, polegający na wystąpieniu wzmacniającego efekty podejmowanych działań sprzężenia zwrotnego. Dzięki takiemu podejściu realizacja celów rewitalizacji jest więc dużo bardziej skuteczna. Warto jednak zaznaczyć, że komplementarność działań nie jest samoistnym celem rewitalizacji. Rewitalizacja musi składać się z przedsięwzięć odpowiednio dobranych w stosunku do zdiagnozowanych potrzeb i potencjałów obszaru, które będą trafne w stosunku do faktycznych beneficjentów rewitalizacji. Takie przedsięwzięcia, wskazano w niniejszym dokumencie.

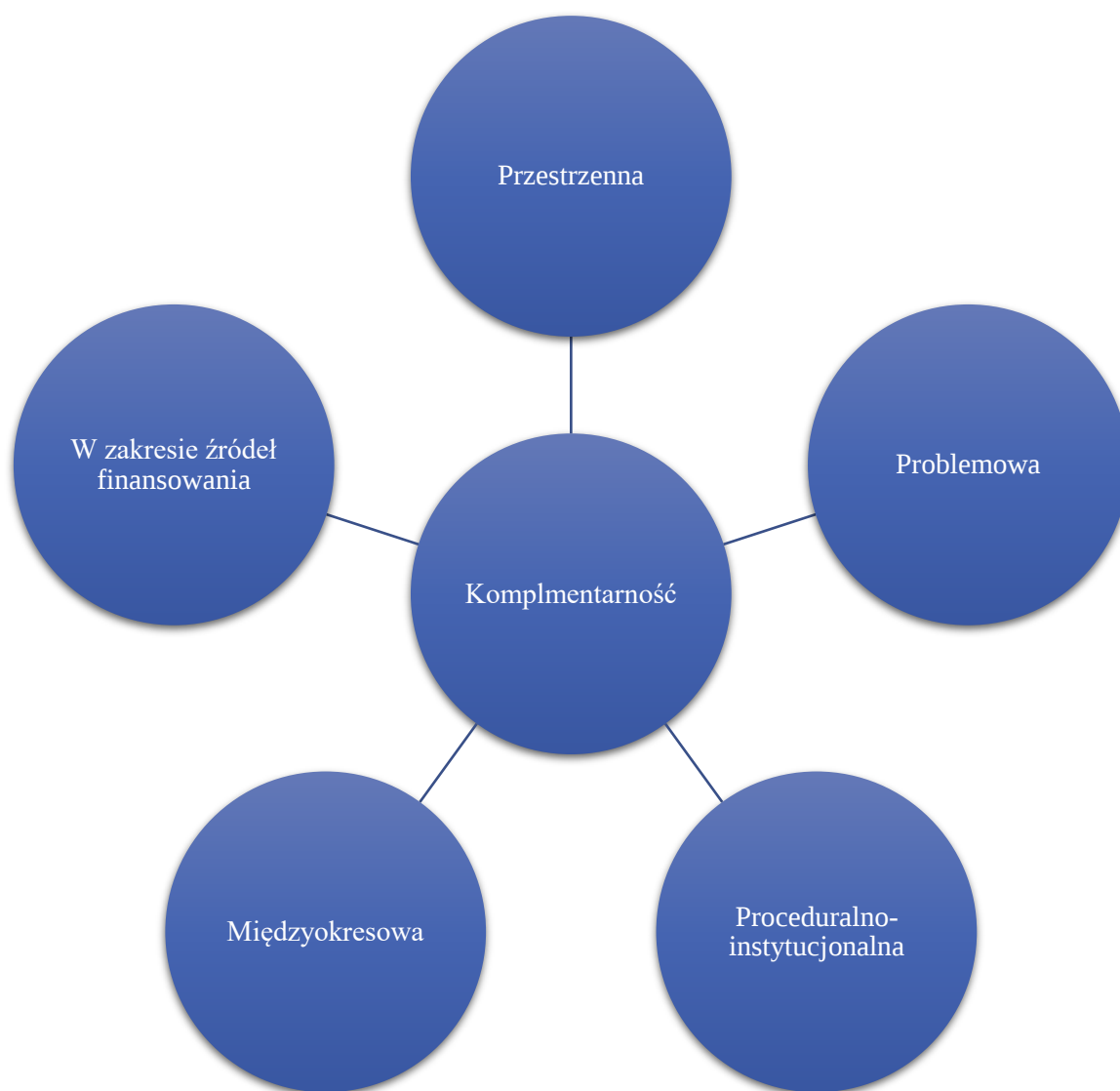
W praktyce sposobem na uzyskanie tego typu integracji działań jest zapewnienie im komplementarności w kilku aspektach jednocześnie: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz w aspekcie źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna, pojawia się przede wszystkim jako skoncentrowanie działań na uprzednio zdelimitowanym obszarze rewitalizacji. Zaplanowane przedsięwzięcia mają również na celu zapobieganie przenoszeniu problemów poza obszar rewitalizacji. Projekty są odpowiedzią na główne problemy dla tego terenu. Dzięki ich realizacji wystąpią pozytywne skutki widoczne na całym obszarze, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, przez co korzystać z nich będą mogli mieszkańcy obszaru, jak i gminy. Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest, aby:

- przedsięwzięcia realizowane były na całym obszarze rewitalizacji a nie punktowo, w pojedynczych miejscach;

- poszczególne przedsięwzięcia wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz aby zachodził między nimi efekt synergii;
- prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie.

Rysunek 5 – Schemat komplementarności działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

Komplementarność problemowa, występuje w momencie wzajemnego uzupełniania się projektów przedstawionych w niniejszym dokumencie w zakresie zidentyfikowanych problemów lub grup problemów. Wzajemnie dopełnianie tematyczne przedsięwzięć sprawia, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, ekonomicznym, przestrzennym, środowiskowym, kulturowym, technicznym), a tym samym będzie wpływać kompensująco albo naprawczo na zjawiska, zdiagnozowane w gminie Ulan-Majorat jako kryzysowe. Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań, koncentrując uwagę na całościowym

spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru rewitalizacji. Cele rewitalizacji oraz kierunki działań pokazują jakie efekty zamierza osiągnąć gmina poprzez realizację procesu, co wpływa również na strategiczne decyzje władz. Warto zauważyć, że w wielu punktach wykazują one komplementarność problemową, która jest bardzo istotna w procesie rewitalizacyjnym.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna sprawia, że wymagania wobec wszystkich przedsięwzięć są jednakowe. Każdy projekt musi spełnić odpowiednie procedury weryfikacyjne, aby mógł zostać zrealizowany. Dodatkowo, jest ona widoczna również w zakresie formalności związanych z wdrażaniem procesów rewitalizacyjnych (systemu zarządzania, monitorowania postępów realizacji programu i aktualizacji). Wszystkie projekty podlegają tym samym procedurom na każdym etapie prac, co pozwala na zachowanie komplementarności pomiędzy nimi. System zarządzania realizacją GPR, powinien pozwolić na efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur, również w zakresie systemu zarządzania realizacją GPR. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania realizacją GPR w przyjętym przez gminę systemie zarządzania.

Komplementarność międzyokresowa, dotyczy spójności czasowej w realizacji zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Ma ona również gwarantować ciągłość procesu rewitalizacji w zmieniających się uwarunkowaniach formalno-prawnych. Każdy z projektów jest elementem przemyślanej interwencji, która w określonej sekwencji działań prowadzi do osiągnięcia celów, a następnie realizacji wizji dotyczącej obszaru rewitalizacji. Warto również zaznaczyć, że wszystkie w dokumencie działania zostały osadzone w perspektywie do 2030 roku. Co jednocześnie odpowiada okresowi umożliwiającemu realizację zadań z wykorzystaniem środków unijnych w obecnej perspektywie finansowej Unii Europejskiej. Ten rodzaj komplementarności stanowi też odwołanie do obowiązku oceny aktualności i stopnia realizacji GPR co najmniej co 3 lata, zgodnie z określonym w nim systemem monitorowania i oceny. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że dotychczas Gmina Ulan-Majorat posiadała dokument pod nazwą: Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat na lata 2017-2023. Niniejszy dokument stanowi zatem kontynuację procesu rewitalizacji w gminie, podejmowanego już od 2017 r.

Komplementarność źródeł finansowania oznacza, że w niniejszym programie została ona zapewniona przez dokładne określenie oraz łączenie różnych źródeł finansowania przewidzianych przedsięwzięć. Możemy tutaj odnaleźć zarówno projekty współfinansowane przez sektor prywatny jak i publiczny, środki osób/podmiotów indywidualnych, sektora pozarządowego, jak i środki publiczne – gminne oraz środki europejskie. Najistotniejszą rolę przypisuje się środkom zewnętrznym, które planowane są do pozyskania w formie dotacji, w tym w szczególności z: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. W ramach wszystkich przedsięwzięć z listy przedsięwzięć podstawowych, określono indykatywne ramy finansowe, w tym kwoty finansowania dla każdego z nich. Natomiast dla przedsięwzięć dodatkowych, określono wyłącznie szacunkowe kwoty niezbędne do finansowania projektów.

6. Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Niniejszy rozdział zawiera wymagany ustawowo opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcyjnym lub technicznym. Projekty zostały podzielone na dwie główne grupy: projekty podstawowe i projekty uzupełniające. Grupy te tworzą przedsięwzięcia wskazane przez Gminę Ulan-Majorat do realizacji w ramach zadań własnych samorządu. Zestawienie zostanie uzupełnione o przedsięwzięcia rewitalizacyjne zgłoszone przez lokalnych interesariuszy w ramach otwartego naboru, który odbędzie się jednocześnie z procesem konsultacji społecznych dokumentu.

Rysunek 6 – Schemat struktury przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

GPR dla Gminy Ulan-Majorat zawiera w niniejszym rozdziale działania uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcyjny, techniczny oraz środowiskowy obszaru rewitalizacji zgodnie z przeprowadzoną diagnozą. Wszystkie działania mają charakter zintegrowany i będą skutkować zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji. W odniesieniu do przedsięwzięć rewitalizacyjnych oznacza to, że ich realizacja inwestycji jest wpisana w szerszą koncepcję działań rewitalizacyjnych. Przedsięwzięcia infrastrukturalne korespondują z planowanymi działaniami społecznymi i razem będą stanowiły kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane na danym obszarze sfery problemowe. Projekty na poniższej liście wykazują wysoki poziom wzajemnego powiązania oraz synergii. Nie oznacza to jednak obowiązku jednoczesnej realizacji przedsięwzięć, lecz synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową.

Lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawiera w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji, opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, w zakresie możliwym do wskazania na dzień opracowania dokumentu.

Tabela 23 – Opis podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Numer	1		
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa budynku Centrum Społeczno-Kulturalnego w miejscowości Stok		
Powiązanie z celami GPR	CR 1. Rozwój infrastruktury społecznej i poprawa jakości przestrzeni publicznej CR 2. Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy warunków i jakości życia w gminie CR 3. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej		
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny		Tak/Nie
	gospodarczy		Tak/Nie
	środowiskowy		Tak/Nie
	techniczny		Tak/Nie
	przestrzenno-funkcjonalny		Tak/Nie
Podmiot realizujący	Gmina Ulan-Majorat		
Partnerzy	Sołectwo Stok		
Miejsce realizacji	Działka nr 549 w miejscowości Stok		
Grupa docelowa	Mieszkańcy gminy Ulan-Majorat		
Zakres realizowanych zadań	- modernizację zdegradowanego budynku w celu nadania nowych funkcji użytkowych m.in. społecznych, środowiskowych i przestrzenno-funkcjonalnych. - stworzenie dogodnych miejsca pożądanego jakim jest centrum: • parter: sala ogólna, kotłownia gazowa, szatnia, pomieszczenia higieniczno-sanitarne, aneks kuchenny i pom. magazynowe; • poddasze: sala wystawowa z pomieszczeniami higieniczno – sanitarnymi, oraz pomocniczymi : szatnia, pomieszczenie porządkowe, pom. magazynowe i aneks kuchenny. - zakup wyposażenia bezpośrednio związanego z w/w pomieszczeniami; - wykonanie utwardzonego placu na odpady, dojazdów i dojść do budynku, miejsc postojowych oraz opaski z kostki brukowej; - zagospodarowanie terenu trawnikami.		
Działania wspierające dostępność	- dostosowanie budynku do osób niepełnosprawnych, wyznaczenie miejsc postojowych, przygotowanie odpowiednich ścieżek, ławeczek, oświetlenia		
Okres realizacji	2023-2027		
Wartość	10 000 000,00 zł		
Źródła finansowania	85 % dofinansowanie 15 % wkład własny		
Wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Oczekiwany trend	Źródło danych
PLRO148 Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach.	szt.	produktu	↗
PLRO132 Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	produktu	↗

RCO074 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego.		os.	produktu	➤
Efekty realizacji projektu	Mieszkańcy sołectwa Stok zyskają miejsce przeznaczone do spędzania czasu wolnego w celu integracji społeczności lokalnej oraz dostosowanie infrastruktury gminnej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.			
Projekty komplementarne	- Adaptacja budynku po byłej szkole filialnej na dzienny dom opieki dla seniorów. - Renowacja dachu Kościoła św. Małgorzaty w Ulanie-Majoracie.			
Numer	2			
Nazwa przedsięwzięcia	Adaptacja budynku po byłej szkole filialnej na dzienny dom opieki dla seniorów			
Powiązanie z celami GPR	CR 1. Rozwój infrastruktury społecznej i poprawa jakości przestrzeni publicznej CR 2. Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy warunków i jakości życia w gminie CR 3. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej			
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny	Tak/Nie		
	gospodarczy	Tak/Nie		
	środowiskowy	Tak/Nie		
	techniczny	Tak/Nie		
	przestrzenno–funkcjonalny	Tak/Nie		
Podmiot realizujący	Gmina Ulan-Majorat			
Partnerzy	Sołectwo Paskudy			
Miejsce realizacji	Paskudy dz. 250			
Grupa docelowa	Mieszkańcy Gminy Ulan-Majorat			
Zakres realizowanych zadań	Przedmiotem projektu jest zmiana sposobu użytkowania budynku po byłej szkole filialnej na dzienny dom opieki wraz z niezbędną adaptacją i przebudową oraz infrastrukturą towarzyszącą np. siłownia zewnętrzna, zagospodarowanie terenu w celu spędzania czasu wolnego na świeżym powietrzu. Planowane działanie ma na celu zapewnienie pomocy osobom starszym i zaspokajanie ich potrzeb w sposób pozwalający na samodzielne funkcjonowanie oraz uczestniczenie w życiu społecznym, a także dążenie do poprawy stanu psychofizycznego osób objętych pomocą. Dzięki temu seniorzy, przy udziale wykwalifikowanego personelu, mimo utraty pełnej samodzielności, będą mogli w dalszym ciągu funkcjonować w dotychczasowym środowisku. Zastosowanie ekologicznych rozwiązań do ogrzewania całego budynku poprzez np. pompę ciepła i instalację fotowoltaiczną w celu poprawy jakości środowiska na terenie miejscowości oraz zmniejszenie emisji CO2.			
Działania wspierające dostępność	Dostosowanie budynku i otoczenia do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami poprzez przygotowanie odpowiednich ścieżek, ławeczek, oświetlenia.			
Okres realizacji	2023-2027			
Wartość	8 500 000.00 zł			

Źródła finansowania	85 % dofinansowanie 15 % wkład własny			
Wskaźniki monitoringowe		Jednostka miary	Oczekiwany trend	Źródło danych
PLRO148 Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach.		szt.	produktu	↗
PLRO132 Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami		szt.	produktu	↗
RCO074 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego.		os.	produktu	↗
Efekty realizacji projektu	W efekcie dzienny dom opieki dla będzie placówką z warunki życia rodzinnego, co też będzie miało pozytywny wpływ na bezpośrednich odbiorców projektu.			
Projekty komplementarne	- Budowa budynku Centrum Społeczno-Kulturalnego w miejscowości Stok. - Renowacja dachu Kościoła św. Małgorzaty w Ulanie-Majoracie.			
Numer	3			
Nazwa przedsięwzięcia	Renowacja Kościoła św. Małgorzaty w Ulanie-Majoracie			
Powiązanie z celami GPR	CR 1. Rozwój infrastruktury społecznej i poprawa jakości przestrzeni publicznej CR 2. Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy warunków i jakości życia w gminie CR 3. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej			
Wymiar przedsięwzięcia	społeczny			Tak/Nie
	gospodarczy			Tak/Nie
	środowiskowy			Tak/Nie
	techniczny			Tak/Nie
	przestrzenno–funkcjonalny			Tak/Nie
Podmiot realizujący	Parafia rzymsko-katolicka św. Małgorzaty w Ulanie-Majoracie			
Partnerzy	Gmina Ulan-Majorat			
Miejsce realizacji	Sołectwo Ulan-Majorat, dz. 247			
Grupa docelowa	Mieszkańcy Gminy Ulan-Majorat			
Zakres realizowanych zadań	Wykonanie robót polegających na rekonstrukcji i rewitalizacja pokrycia dachowego kościoła m.in. dokonać wymiany pokrycia dachowego, wymienić lub naprawić uszkodzone elementy więźby dachowej zgodnie z programem prac konserwatorskich. Dodatkowo projekt obejmuje renowację wikariatu, dzwonnicy i parkanu. Projekt wpisuje się w kierunek działania GPR związany z poprawą stanu oraz odpowiednie wykorzystanie zasobów kulturowych (w tym sakralnych) i turystycznych obszaru.			
Działania wspierające dostępność	Dostosowanie budynku i otoczenia do potrzeb osób starszych i osób z niepełnosprawnościami poprzez przygotowanie odpowiednich ścieżek, ławeczek, oświetlenia.			
Okres realizacji	2023-2027			
Wartość	10 000 000.00 zł			

Źródła finansowania	85 % dofinansowanie 15 % wkład własny		
Wskaźniki monitoringowe	Jednostka miary	Oczekiwany trend	Źródło danych
RCO076 Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.	produktu	↗
PLRO148 Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach.	szt.	produktu	↗
Efekty realizacji projektu	Nadanie właściwej rangi zabytkowej architekturze, w celu zachowania dziedzictwa kulturowego i poprawy dostępności do zasobów kultury.		
Projekty komplementarne	- Budowa budynku Centrum Społeczno-Kulturalnego w miejscowości Stok. - Adaptacja budynku po byłej szkole filialnej na dzienny dom opieki dla seniorów.		

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 24 – Opis uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Opis	Podmiot realizujący	Szacowany koszt	Zgodność z celami GPR
1.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	W ramach zadania planowane jest wykonanie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej tj. budynku Zespołu Szkół w Ulanie-Majoracie oraz budynku Urzędu Gminy Ulan-Majorat.	Gmina Ulan-Majorat	7 000 000	Rozwój infrastruktury społecznej i poprawa jakości przestrzeni publicznej
2.	Modernizacja SUW w Paskudach i w Stoku	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Paskudach i Stoku wraz z wymianą zestawów hydroforowych i pompowych.	Gmina Ulan-Majorat	6 000 000	Rozwój infrastruktury społecznej i poprawa jakości przestrzeni publicznej
3.	Budowa boiska piłkarskiego wraz z infrastrukturą towarzyszącą.	W ramach inwestycji planowana jest budowa boiska piłkarskiego z trybunami.	Gmina Ulan-Majorat	3 000 000	Rozwój infrastruktury społecznej i poprawa jakości przestrzeni publicznej
4.	Budowa stacji uzdatniania wody na terenie Gminy Ulan-Majorat		Gmina Ulan-Majorat	7 000 000	Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej
5.	Przebudowa i modernizacja dróg na terenie Gminy Ulan-Majorat	W ramach realizacji zadania planowane jest wykonanie modernizacji dróg gminnych na terenie gminy Ulan-Majorat	Gmina Ulan-Majorat	7 000 000	Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej
6.	Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowościach Stok, Ulan-Majorat		Gmina Ulan-Majorat	10 000 000	Czyste i odporne na zmiany klimatu środowisko naturalne
7.	Przeprowadzanie wycieczek letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy Ulan-Majorat.	Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.	Gmina Ulan-Majorat	50 000	Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy warunków i

					jakości życia w gminie
8.	Organizacja usług społecznych i opiekuńczych dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami w Klubie Senior + w Sętkach.	Gmina będzie realizowała (kontynuowała) zakres zadania dotyczący zwiększenia dostępności do usług społecznych i asystenckich w zakresie przeciwdziałania osamotnieniu i marginalizacji społecznej osób powyżej 60 roku życia, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym m.in. osoby z niepełnosprawnościami (w tym z zaburzeniami psychicznymi), osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu zamieszkałych na obszarze Gminy poprzez wsparcie ich usługami społecznymi w postaci działalności Klubu Seniora lub usługi asystenckiej. Zapewnienie funkcjonowania Klubu Senior + m.in. zajęcia (psychologiczne, kulinarne, artystyczno-manualne, poznawanie zasad zdrowego żywienia, zajęcia fizyczne, rehabilitacyjne); organizacja wyjść rekreacyjno-kulturalnych np. do kina, teatru, groty solnej, basen.	Gmina Ulan-Majorat	500 000	Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy warunków i jakości życia w gminie
9.	Wsparcie działań kulturalnych realizowanych przez KGW	Pozyskanie dofinansowania na działania w zakresie m.in.: kultury, sztuki, podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości kulturowej	Gmina Ulan-Majorat	500 000	Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy warunków i jakości życia w gminie
10.	Modernizacja terenów zdegradowanych SKR	Przebudowa lub modernizacja zdegradowanych budynków w celu przywrócenia lub nadania nowych funkcji użytkowych – społecznych, gospodarczych, turystycznych z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem.	Gmina Ulan-Majorat	10 000 000	Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy warunków i jakości życia w gminie
11.	Modernizacja terenów zdegradowanych (GS, piekarnia)	Przebudowa lub modernizacja zdegradowanych budynków w celu przywrócenia lub nadania nowych funkcji użytkowych – społecznych, gospodarczych, turystycznych z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem	Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Ulanie-Majoracie	10 000 000	Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy warunków i jakości życia w gminie
12.	Doradztwo zawodowe dla klientów GOPS.	Celem głównym szkolenia jest rozwijanie umiejętności wykorzystania modułu doradztwa zawodowego w projektach systemowych OPS.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w	500 000	Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy

			Ulanie-Majoracie		warunków i jakości życia w gminie
13.	Szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe beneficjentów GOPS	Głównym narzędziem realizacji projektu w zakresie rozwoju form aktywnej integracji będą kontrakty socjalne, w ramach których zapewnione zostanie uczestnikom kompleksowe wsparcie m.in. szkolenia z zakresu aktywnego poszukiwania pracy, doradztwo psychologiczne, zawodowe i prawne oraz szkolenia zawodowe. Ponadto skierowanie uczestników projektu szkolenia i kursy zawodowe m.in. fryzjer, kosmetyczka, spawacz, dekarz, murarz-tylnikarz.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ulanie-Majoracie	500 000	Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy warunków i jakości życia w gminie
14.	Szkolenia z zakresu wypalenia zawodowego pracowników GOPS	Celem głównym szkolenia jest przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu, zadbanie o siebie, poznanie sposobów radzenia sobie ze stresem.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ulanie-Majoracie	100 000	Pobudzenie przedsiębiorczości w społeczności lokalnej
15.	Szkolenia z zakresu pracy z trudnym klientem pomocy społecznej	Metody oddziaływania i techniki przezwyciężania trudności komunikacyjnych.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ulanie-Majoracie	100 000	Pobudzenie przedsiębiorczości w społeczności lokalnej
16.	Szkolenie z zakresu pracy metodą TSR	Celem głównym jest uzyskanie tytułu w stopniu podstawowym TSR w zakresie m.in. poznania przez uczestników z filozofią tego modelu i podstawowymi narzędziami pracy. Ukończenie szkolenia w celu samodzielnego posługiwania się modelem TSR	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ulanie-Majoracie	50 000	Pobudzenie przedsiębiorczości w społeczności lokalnej

Źródło: opracowanie własne.

7. Szacunkowe ramy finansowe

Do zbudowania szacunkowych ram finansowych wykorzystano informacje pochodzące z zestawienia zarówno projektów podstawowych, jak i uzupełniających. Informacje te dotyczą wartości poszczególnych zadań, źródeł ich finansowania, planowanego poziomu dofinansowania, źródła pochodzenia wkładu własnego (wkład publiczny lub prywatny).

Komplementarność finansowa GPR oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania. Stymulowanie zdolności inwestycyjnych na obszarze rewitalizacji ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian. Wydatki programu rewitalizacji finansowane ze środków publicznych będą wdrażane wraz z projektami realizowanymi ze środków prywatnych. Synergia między funduszami publicznymi i prywatnymi pozwoli na uzyskanie korzystnych efektów dźwigni finansowej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

Należy również zaznaczyć, że koordynacja środków programów operacyjnych w ramach polityki spójności UE ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków strukturalnych, która oznacza, że środki z funduszy nie mogą zastępować środków publicznych, przeznaczanych na prowadzenie krajowej polityki strukturalnej. Zatem istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć w ramach GPR powinny być środki własne gminy oraz środki krajowe.

W ramach funduszy unijnych, projekty wynikające z GPR będą finansowane w szczególności ze środków programów regionalnych zarówno z EFRR (Cel Polityki 5), jak i EFS+ (w przypadku finansowanie dotyczy komplementarnych działań miękkich w ramach CP4). Finansowanie w ramach środków polityki spójności będzie mogło być prowadzone zarówno w oparciu o dotacje, jak i o instrumenty zwrotne. Istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie program regionalny Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027.

Tabela 25 – Szacunkowe ramy finansowe GPR

Źródło finansowania	Projekty podstawowe	Projekty uzupełniające
wkład własny gminy	4 275 000	9 345 000
zewnętrzne środki krajowe	4 000 000	2 955 000
środki europejskie – EFRR/EFSD/FS	20 225 000	44 000 000
środki prywatne	-	1 000 000
środki z innych źródeł	-	5 000 000
RAZEM w GPR	28 500 000	62 300 000

Źródło: Opracowanie własne

Powyższe zestawienie szacunkowych ram finansowych ma na celu przedstawienie wielkości środków finansowych planowanych do pozyskania na realizację projektów, z wielu różnych źródeł finansowania i udokumentowanie w ten sposób zachowania zasady komplementarności źródeł finansowania GPR oraz dodatkowości środków UE.

8. Struktura zarządzania GPR

Niniejszy rozdział zawiera zwięzły opis struktury zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat na lata 2023-2030, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu. Czytelne przedstawienie procedur i zasad realizacji dokumentu jest również podstawą jego komplementarności proceduralno-instytucjonalnej.

W programie rewitalizacji zaplanowano zarówno organizację pracy na poziomie gminy, jak i współpracę z partnerami społeczno-gospodarczymi czy innymi podmiotami publicznymi. Istotne jest zapewnienie efektywnego współdziałania różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójności procedur.

8.1. System realizacji GPR w gminie

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy są zadaniami własnymi gminy. W przypadku Gminy Ulan-Majorat podjęto decyzję o zarządzaniu procesem rewitalizacji poprzez struktury własne.

Rewitalizacja to proces, w którym łączą się kompetencje wielu komórek urzędu gminy, innych jednostek i interesariuszy (mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych oraz innych uczestników). Przy koordynacji tak skomplikowanego procesu zaplanowanie odpowiedniej struktury zarządczej jest niezwykle istotne.

Dlatego też, Wójt Gminy Ulan-Majorat jest odpowiedzialny za prowadzenie procesu rewitalizacji jako zadania własnego gminy. Zadanie to realizowane będzie przez Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji. Wśród pracowników Gminy, wyznaczony zostanie Koordynator ds. rewitalizacji, który będzie odpowiedzialny za roboczą realizację działań związanych z Gminnym Programem Rewitalizacji i integrację działań zaangażowanych podmiotów. Zespół zadaniowy stanowić będzie wsparcie dla Koordynatora w zakresie realizacji zadań wskazanych w ramach GPR i organizacją procesu rewitalizacji.

Rysunek 7 – Struktura zarządzania GPR

Źródło: Opracowanie własne

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że w ramach zarządzania procesem rewitalizacji gmina planuje skupić się na realizowanych przedsięwzięciach, jednocześnie ograniczając koszty administracyjne. Nie planuje się zatrudniania nowych pracowników ds. rewitalizacji. Wszystkie zadania będą realizowane przez wyznaczonych pracowników urzędu w ramach ich obowiązków służbowych. Obsługa Komitetu Rewitalizacji będzie również realizowana siłami własnymi, przy wykorzystaniu zasobów administracyjnych gminy. Nie przewiduje się zatem,

aby realizacja procesu rewitalizacyjnego spowodowała zwiększenie kosztów administracyjnych w urzędzie gminy.

W ramach GPR przewiduje się wyłącznie występowanie kosztów związanych z zaplanowanymi przedsięwzięciami (np. opracowanie dokumentacji, wniosków aplikacyjnych, opracowanie wymaganych analiz lub ekspertyz itp.).

Tabela 26 – Zakres zadań Koordynatora ds. rewitalizacji i zespołu do spraw rewitalizacji

Koordynator ds. rewitalizacji	Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji
1. Koordynuje prowadzenie procesu rewitalizacji. 2. Współpracuje i koordynuje przekazywanie danych między podmiotami zewnętrznymi, a komórkami organizacyjnymi Urzędu Gminy i jednostkami organizacyjnymi gminy. 3. Odpowiada za kontakt z podmiotami zewnętrznymi współpracującymi w procesie rewitalizacji z Urzędem Gminy. 4. Przekazuje na bieżąco informacje o realizacji procesu rewitalizacji Wójtowi Gminy i innym przełożonym. 5. Może zlecać przygotowanie dokumentów i materiałów niezbędnych do prac nad procesem rewitalizacji pracownikom Referatu inwestycji. 6. Organizuje i prowadzi działania edukacyjne i informacyjne realizowanych w ramach procesu rewitalizacji, zgodnie z wymaganiami ustawy o rewitalizacji. 7. Koordynuje udział interesariuszy we wdrażaniu procesu rewitalizacji, w tym w ramach konsultacji społecznych. 8. Odpowiada za monitoring GPR.	1. Przygotowuje materiały niezbędne do opracowania i realizacji gminnego programu rewitalizacji. 2. Bierze udział w realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. 3. Współpracuje z komórkami organizacyjnymi urzędu w zakresie przygotowania materiałów niezbędnych do prowadzenia procesu rewitalizacji. 4. Bierze czynny udział w konsultacjach i warsztatach i spotkaniach związanych z tematyką rewitalizacji i wdrażaniem procesu rewitalizacji w gminie. 5. Współpracuje z interesariuszami zgłaszającymi swoje zainteresowanie współpracą i zaangażowaniem się w działania gminy. 6. Wykonuje zadania zlecone przez Koordynatora ds. rewitalizacji. 7. Gromadzi dane niezbędne do realizacji monitoringu GPR. 8. Poszukuje optymalnych źródeł finansowania działań wskazanych w GPR.

Źródło: Opracowanie własne

8.2. Komitet Rewitalizacji

Komitet Rewitalizacji Gminy Ulan-Majorat jest organem o charakterze społecznym, którego zadaniem głównym będzie sprawowanie nadzoru nad procesem rewitalizacji. Stanowi on forum współpracy i dialogu interesariuszy rewitalizacji z organami Gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny procesu rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą dla Wójta Gminy.

Podstawowym zadaniem Komitetu Rewitalizacji będzie poznawanie opinii wszystkich grup interesariuszy i wypracowywanie akceptowalnych rozwiązań dla obszarów rewitalizacji. Komitet uprawniony jest do wyrażania opinii, stanowisk oraz rekomendowania rozwiązań w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji.

W skład Komitetu wejdą przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji oraz inne podmioty, których udział jest uzasadniony z uwagi na realizowane zadania, w tym między innymi:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Komitet powołany będzie w drodze Zarządzenia Wójta, na czas nieokreślony i będzie działał w sposób ciągły. Kandydaci na członków Komitetu wybrani zostaną w trybie otwartego naboru ogłoszonego maksymalnie w ciągu trzech miesięcy od daty przyjęcia GPR. Regulamin w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Ulan-Majorat zostanie przyjęty Uchwałą Rady Gminy.

8.3. Harmonogram działań GPR

Harmonogram działań i realizacji przedsięwzięć Gminnego Programu Rewitalizacji stanowi istotny element systemu zarządzania procesem rewitalizacji w Gminie Ulan-Majorat. Został on opracowany w oparciu o karty przedsięwzięć rewitalizacyjnych, analizy ekspertów, zapisy innych dokumentów strategicznych gminy oraz opinie mieszkańców udzielane w ramach konsultacji społecznych.

Należy również zaznaczyć, że harmonogram ten został dostosowany do możliwości administracyjno-organizacyjnych oraz finansowych Gminy Ulan-Majorat. Na pierwszym miejscu postawiono na działania najistotniejsze z punktu widzenia potrzeb rewitalizacyjnych, które zostały zidentyfikowane jako projekty podstawowe. Będą one tworzyć główną oś programu i w głównej mierze to właśnie te projekty przyczynią się do osiągnięcia większości z zakładanych celów. W dalszej kolejności znajdują się projekty dodatkowe oraz działania zaplanowane przez lokalnych interesariuszy procesu. Realizacja poszczególnych projektów rewitalizacyjnych będzie jednak uzależniona od możliwości pozyskania ich finansowania, a także możliwości włączenia partnerów społecznych i gospodarczych.

W celu zobrazowania harmonogramu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Ulan-Majorat na lata 2023-2030 opracowano wykres Gantta, który doskonale sprawdza

się w procesie zarządzania projektami. Uwzględniono w nim podział procesu na poszczególne działania oraz rozplanowano je w ramach perspektywy czasowej przewidzianej dla dokumentu.

Tabela 27 – Harmonogram realizacji przedsięwzięć GPR

Zadanie:	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Budowa budynku Centrum Społeczno-Kulturalnego w miejscowości Stok								
Adaptacja budynku po byłej szkole filialnej na dzienny dom opieki dla seniorów								
Renowacja dachu Kościoła św. Małgorzaty w Ulanie-Majoracie								

Źródło: Opracowanie własne

9. Monitoring i ewaluacja GPR

Niniejszy dokument, zgodnie z wymaganiami ustawowymi będzie podlegał monitoringowi i ewaluacji. Gminny Program Rewitalizacji zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji, podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie.

Dlatego też, Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat na lata 2023-2030 został wyposażony w narzędzia umożliwiające ocenę postępów jego realizacji, które tworzą spójny system monitorowania i oceny. System monitorowania zarówno dostarcza danych do oceny skuteczności realizowanych działań, jak i ostrzega o konieczności dokonania modyfikacji GPR, poprzez dokonanie jego aktualizacji. System ten może działać tylko wtedy, gdy jest dwutorowy i obejmuje zarówno monitoring realizacji przedsięwzięć, jak i osiąganie celów GPR. W przypadku braku oczekiwanych zmian lub postępów należy podjąć działania naprawcze lub aktualizacyjne, które pozwolą lepiej realizować postanowienia GPR.

Ocena dokumentu sporządzona będzie przez Wójta Gminy Ulan-Majorat, a następnie zaopiniowana przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszona na stronie internetowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, Wójt Gminy wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę, a w przypadku stwierdzenia osiągnięcia celów rewitalizacji, o uchylenie uchwały w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części.

Należy w tym miejscu również zaznaczyć, że zmiana gminnego programu rewitalizacji następuje w trybie, w jakim jest on uchwalany. Jednak nie wymaga ona uzyskania opinii instytucji, o których mowa w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji, ani przeprowadzenia konsultacji społecznych, jeżeli nie dotyczy przedsięwzięć rewitalizacyjnych, oraz nie wymaga zmiany uchwały w sprawie Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

9.1. Wskaźniki monitoringowe

Monitorowanie GPR polegać będzie na systematycznym gromadzeniu i analizowaniu wiarygodnych danych dotyczących wyznaczonych obszarów objętych działaniami rewitalizacyjnymi oraz formułowaniem na ich podstawie ocen skuteczności i efektywności tychże procesów. Prowadzone w ramach monitoringu czynności będą miały na celu przede wszystkim zapewnienie zgodności działań wynikających z programu względem przyjętych założeń, na tle zdiagnozowanej sytuacji problemowej. Proces monitorowania odnosi się zarówno do wskaźników, które pozwalają określić stan obszarów objętych rewitalizacją, tempo i kierunek zachodzących zmian w wymiarze ogólnym, jak również postęp w zakresie wdrażania poszczególnych projektów rewitalizacyjnych.

Poniżej przedstawiono wykaz wskaźników określających postęp w osiągnięciu celów rewitalizacji wraz z odniesieniem do źródeł ich pomiaru. Wartość bazowa wskaźników określających postęp w osiągnięciu celów rewitalizacji wynika z diagnozy obszaru rewitalizowanego. W ramach przyjętej metodologii monitoringu GPR, dla wskaźników nie wyznaczono wartości docelowej. Badana będzie ich zmiana w stosunku do wartości początkowej (wzrost lub spadek). Takie podejście pozwoli na optymalną obserwację zachodzących zmian. Obszarem badania wartości poszczególnych wskaźników, każdorazowo jest obszar rewitalizacji. Należy również zaznaczyć, że oczekiwane wskaźniki rezultatu i produktu powiązane są z realizacją programu, wynikają one bezpośrednio z zapisów SZOP FEL 2021-2027.

Tabela 28 – Wskaźniki monitoringowe GPR

Cel	Wskaźnik monitoringowy	Jednostka miary	Typ wskaźnika	Oczekiwany trend	Źródło danych
1. Rozwój infrastruktury społecznej i poprawa jakości przestrzeni publicznej	RCO077 Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	produktu	↗	Dane JST
	PLRO141 Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	produktu	↗	Dane JST
	RCR077 Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	szt.	rezultatu	↗	Dane JST
	PLRO148 Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach.	szt.	produktu	↗	Dane JST
2. Wsparcie społeczności lokalnej w zakresie poprawy warunków i jakości życia w gminie	PLRO147 Liczba wspartych budynków mieszkalnych zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	produktu	↗	Dane JST
	RCO074 Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego.	os.	produktu	↗	Dane JST
3. Zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej	PLRO132 Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	produktu	↗	Dane JST
	PLRO199 Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami	szt.	produktu	↗	Dane JST
4. Pobudzenie przedsiębiorczości	PLRO001 Liczba wspartych mikroprzedsiębiorstw	szt.	produktu	↗	Dane JST

w społeczności lokalnej	PLRO002 Liczba wspartych małych przedsiębiorstw	szt.	produktu	↗	Dane JST
	RCO003 Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych.	szt.	produktu	↗	Dane JST
	PLRR003 Wartość inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne - instrumenty finansowe.	PLN	rezultatu	↗	Dane JST
	RCR001 Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach.	szt.	rezultatu	↗	Dane JST
	PLRR049 Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach.	szt.	rezultatu	↗	Dane JST
5. Czyste i odporne na zmiany klimatu środowisko naturalne	RCO0114 Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	km2	produktu	↗	Dane JST
	PLRO 146 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	km2	produktu	↗	Dane JST
Wskaźniki ogólne	PLRR048 Liczba ludności zamieszkujące obszar rewitalizacji.	szt.	rezultatu	↗	Dane JST
	RCO076 Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego	szt.	produktu	↗	Dane JST
	RCO075 Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego.	szt.	produktu	↗	Dane JST
	RCO112 Podmioty zaangażowane w przygotowanie i realizację strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	produktu	↗	Dane JST

Źródło: Opracowanie własne

Ocena postępów we wdrażaniu Strategii dokonywana w cyklu trzyletnim będzie bazowała na: wskaźnikach statystycznych BDL GUS, danych dostępnych w bazach publicznych tj. KRS, CEIDG, CEPIK, danych gromadzonych przez komórki organizacyjne i jednostki podległe Urzędowi Gminy Ulan-Majorat.

Należy zaznaczyć, że w proces monitorowania postanowień GPR włączeni zostaną również interesariusze rewitalizacji. Raporty monitoringowe opracowywane przez Gminę Ulan-Majorat będą przedstawiane do akceptacji przez Komitet Rewitalizacji, stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy rewitalizacji z organami gminy i będący wyrazem wielopoziomowego zarządzania. Członkowie Komitetu Rewitalizacji w przypadku stwierdzenia błędów lub opóźnień w prowadzonym procesie rewitalizacyjnym, będą mogli sugerować konieczność podjęcia działań naprawczych lub też aktualizacji postanowień Gminnego Programu Rewitalizacji.

9.2. Ewaluacja postanowień GPR

Monitoring i ewaluacja strategii to procesy nadzorcze, które są niezbędne do prawidłowej i skutecznej realizacji postanowień dokumentu strategicznego. Nieskomplikowany proces weryfikacji postanowień GPR będzie gwarantem skutecznej oceny realizowanych działań zarówno pod kątem osiągania zakładanych wskaźników jak i efektywnego wydatkowania środków publicznych przeznaczonych na przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Należy również zaznaczyć, że projekty realizowane w ramach niniejszej strategii z udziałem środków zewnętrznych, będą podlegać monitoringowi instytucji

nadrzędnych zgodnie z umową o dofinansowanie i wytycznymi w ramach poszczególnych programów operacyjnych.

W zakresie ewaluacji postanowień Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat podjęto decyzję o opracowywaniu wymaganych przez ustawę o rewitalizacji raportów zawierających ocenę aktualności i stopnia realizacji postanowień i celów dokumentu raz na trzy lata od daty wejścia w życie postanowień GPR. Raport ten zawierał będzie: weryfikację osiągania zaproponowanych powyżej wskaźników monitoringu, ogólną ocenę realizacji postanowień dokumentu oraz ewentualne wskazania dotyczące proponowanego zakresu zmian i aktualizacji zapisów dokumentu.

Takie podejście spełnia przesłanki ewaluacji on-going, czyli prowadzonej w trakcie podejmowania interwencji społecznej lub realizacji programu. Badanie ewaluacyjne ma tutaj za zadanie dostarczyć cenne wnioski, pozwalające na określenie prawdopodobieństwa osiągnięcia wskaźników strategicznych, mając na uwadze dotychczas podjęte działania i zrealizowane projekty.

Dzięki przeprowadzonym analizom można zidentyfikować obszary wymagające usprawnień, po czym podjąć aktywność w celu ich wdrożenia. Badanie ewaluacyjne on-going pozwala więc zwiększyć skuteczność i efektywność interwencji, uwzględniając zmieniający się kontekst społeczny oraz instytucjonalny. Może być również wykorzystane jako przesłanka do aktualizacji poszczególnych zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji.

Warto w tym miejscu również wspomnieć o fakultatywnej możliwości realizacji ewaluacji ex-post. Jest to społeczno-ekonomiczne badanie oceniające znaczenie przeprowadzonej interwencji w zakresie realizacji potrzeb, na które miała odpowiadać, jak również oceniające jej niezamierzone efekty. W ramach tego typu badania, należy dokonać całościowej oceny interwencji, dlatego też ewaluację ex-post często określa się mianem ewaluacji podsumowującej.

Specyfika ewaluacji ex-post polega na tym, że w badaniu uwzględnione zostają realne efekty wprowadzonych interwencji. Poprzez porównanie tego, co powinno zostać osiągnięte dzięki określonym działaniom z tym, co faktycznie osiągnięto w ramach realizowanych działań. Możliwa jest wówczas odpowiedź na pytanie: czy cele rewitalizacji zostały zrealizowane, a jeżeli tak, to w jakim stopniu. Weryfikowana jest tym samym przyjęta na etapie programowania wizja obszaru rewitalizacji.

10. Zmiany w uchwałach po wprowadzeniu GPR

10.1. Uchwały dotyczące zasobów mieszkaniowych gminy

Na terenie Gminy Ulan-Majorat obowiązują uchwały o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego.

Mowa tutaj o Uchwale Nr XL/190/21 Rady Gminy Ulan-Majorat z dnia 15 listopada 2021 r. w sprawie przyjęcia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Ulan-Majorat na lata 2022-2026 z późniejszymi zmianami.

Program zawiera m.in. prognozę dotyczącą wielkości oraz stanu technicznego mieszkaniowego zasobu Gminy w poszczególnych latach, analizę potrzeb oraz plan remontów i modernizacji wynikający ze stanu technicznego budynków i lokali, z podziałem na kolejne lata, informację o planowanej sprzedaży lokali w kolejnych latach, zasady polityki czynszowej oraz warunki obniżania czynszu, sposób i zasady zarządzania lokalami i budynkami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Ulan-Majorat, kwestię źródeł finansowania gospodarki mieszkaniowej w kolejnych latach i wysokości wydatków w kolejnych latach oraz opis innych działań mających na celu poprawę wykorzystania i racjonalizację gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy.

Analizując zapisy uchwały podjęto decyzję o braku konieczności dokonywania w niej zmian ze względu na przyjęcie Gminnego Programu Rewitalizacji. Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie dotyczą polityki mieszkaniowej gminy i nie obejmują społecznego budownictwa czynszowego jako realizacji celu publicznego. Działania, które będą podejmowane w ramach GPR nie stoją w sprzeczności z zapisami wskazanych Uchwał.

10.2. Uchwała dotycząca funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji

Na terenie gminy Ulan-Majorat, do chwili opracowania i przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji nie został powołany Komitet Rewitalizacji. Zatem nie występują przesłanki do dokonania zmian w uchwale Rady Gminy Ulan-Majorat, o której mówi art. 7 ust. 3 ustawy o rewitalizacji. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji zostaną przyjęte w drodze Uchwały Rady Gminy, zgodnie z ustawowym terminem, w ciągu 3 miesięcy od dnia uchwalenia GPR.

11. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Gmina Ulan-Majorat przystępując do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji podjęła decyzję, iż w ramach prowadzonego procesu rewitalizacyjnego nie będzie tworzona Specjalna Strefa Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji. Jeżeli w terminie późniejszym zajdzie konieczność lub potrzeba utworzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, wówczas zgodnie z ustawą o rewitalizacji zostanie ona wyznaczona w drodze uchwały rady gminy, będącej aktem prawa miejscowego, która obowiązywać będzie przez okres nie dłuższy niż 10 lat, bez możliwości przedłużenia.

12. Realizacja GPR w zakresie planowania przestrzennego i kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wraz z planami miejscowymi to najważniejsze dokumenty, na podstawie których gminy realizują politykę rozwoju przestrzennego. Dlatego też, aby zarówno Gminny Program Rewitalizacji, jak i projekty o charakterze inwestycyjnym z niego wynikające były wykonalne, muszą być realizowane zgodnie z zapisami studium oraz zasadami wynikającymi z planu miejscowego, jakie obowiązują dla jego lokalizacji.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 13 ustawy o rewitalizacji w GPR należy przedstawić sposób jego realizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego, w tym poprzez wskazanie ewentualnych zmian w dokumencie studium oraz mpzp. W przypadku gdy ustalenia gminnego programu rewitalizacji są niezgodne ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, zgodnie z art. 20 ustawy o rewitalizacji przeprowadza się postępowanie w sprawie zmiany tego studium, w celu jego dostosowania do gminnego programu rewitalizacji, niezwłocznie po jego uchwaleniu. W przypadku konieczności uchwalenia albo zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego z powodu niezgodności z GPR postępowanie jest prowadzone analogicznie.

12.1. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ulan-Majorat

Sporządzenie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Ulan-Majorat, jest wypełnieniem ustawowego obowiązku określenia polityki przestrzennej, w tym zasad zagospodarowania przestrzennego terenu gminy. Studium nie jest aktem prawa miejscowego, ale podstawowym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, wiążącym przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium nie stanowi podstawy do wydawania decyzji administracyjnych.

Zasadniczym celem Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest prowadzenie wewnątrz gminy spójnej polityki przestrzennej, powiązanej z rozwojem gospodarczym i społecznym, jest także podstawą m. in.:

- podejmowania uchwał o przystąpieniu do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego bądź jego zmian,
- planowania i realizacji zadań własnych gminy związanych z zagospodarowaniem przestrzennym,
- wewnętrznej kontroli uchwał o miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod kątem zgodności z polityką zawartą w Studium,
- podejmowania działań związanych z obejmowaniem ochroną cennych i wartościowych obszarów i obiektów w gminie.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ulan-Majorat przyjęto Uchwałą nr XIX/97/05 Rady Gminy Ulan-Majorat z dnia 30 marca 2005 r. a następnie zmieniono je Uchwałą nr XXII/136/17 Rady Gminy Ulan-Majorat z dnia 25 stycznia 2017 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ulan-Majorat.

Poprawa jakości życia mieszkańców gminy Ulan-Majorat, będąca głównym celem funkcjonowania społeczności, jest uwarunkowana realizacją wielu zadań i przedsięwzięć, należących do właściwości samorządu gminy, w większości wiążących się z nakładami finansowymi i organizacyjnymi. Osiągnięcie pożądaných celów rozwoju uzależnione jest zatem od kondycji ekonomicznej gminy oraz jej mieszkańców, a także działających na terenie gminy podmiotów.

W rozwoju gminy zasadnicze znaczenie będzie mieć aktywność samorządu gminy, a także koordynacja podejmowanych przez niego działań z bieżącymi potrzebami i możliwościami lokalnej społeczności gminy. Z kolei skuteczność tych działań uwarunkowana jest ich kompleksowością – działania wybiórcze wywierają tylko niewielki wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców. Zatem wiodącym celem rozwoju i zagospodarowania przestrzennego jest zwiększenie potencjału społeczno-ekonomicznego gminy.

Generalnie gmina powinna poprawić swoją pozycję w regionie pod względem gospodarczym, kulturalnym, społeczno-administracyjnym i rekreacyjnym. Ważną podstawą ugruntowania pozycji jest ukierunkowanie rozwoju ośrodka gminnego, a także generalnie urozmaiconej bazy ekonomicznej gminy, wzbogacenie ośrodków wiejskich o obiekty podnoszące ich rangę w systemie osadniczym gminy i jej otoczenia.

Zadaniem władz samorządowych jest zrozumienie zasad funkcjonowania lokalnej społeczności oraz wpływu na efektywność działań podejmowanych przez lokalne podmioty sektora publicznego oraz prywatnego. Kompleksowe podejście do podnoszenia aktywności gospodarczej wyraża się w równocześnie prowadzonych działaniach polegających na:

- umacnianiu istniejących podmiotów gospodarczych,
- edukacji, mającej na celu powstawanie nowych podmiotów i podejmowanie nowych przedsięwzięć,
- aktywnej promocji gminy i koordynacji działań promocyjnych sektora publicznego i prywatnego,
- kontrolowanie i reagowanie na konkretne problemy w sferach gospodarczej, społecznej i ekologicznej,
- ukierunkowaniu na realizacji celów polityki przestrzennej oraz kierunków zagospodarowania przestrzeni gminy,
- wzbogacenie rozwoju i zagospodarowania gminy o funkcje turystyczną i rekreacyjną,
- intensyfikację rozwoju rolnictwa.

Realizacja tych działań może przynosić efekty wyłącznie pod warunkiem, że możliwy będzie w nich udział wszystkich zainteresowanych jednostek organizacyjnych, a działania na bieżąco będą koordynowane przez władze samorządowe.

W praktyce, zapisy Studium potwierdzają zgodność z Gminnym Programem Rewitalizacji, zarówno w zakresie uwarunkowań i podejmowanej strategii rozwoju przestrzennego jak i celów rozwojowych gminy. Brak sprzeczności pomiędzy dokumentami zidentyfikowano również w innych częściach Studium. Problemy rozwojowe oraz kierunki rozwoju, a także zapisy dotyczące polityki przestrzennej w Gminie Ulan-Majorat są zgodne z zapisami GPR. Również po dokonaniu analizy zakresu przewidzianych w ramach procesu rewitalizacyjnego przedsięwzięć i inwestycji, należy stwierdzić, że nie wymagają one zmian w postanowieniach Studium Zagospodarowania Przestrzennego.

Podsumowując powyższe, na obecnym etapie prac, w wyniku opracowania i przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji nie przewiduje się konieczności dokonywania zmian w treści studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Niemniej jednak nie wyklucza się w przyszłości zmiany studium, w szczególności w zakresie zapisów związanych z obszarem zdegradowanym i obszarem rewitalizacji wyznaczonych na terenie gminy. Wówczas zmiana studium dokonana zostanie zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i ustaleniami GPR.

12.2. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego są aktami prawnymi miejscowego, w których ustala się przeznaczenie terenu, rozmieszczenie inwestycji celu publicznego oraz określa sposób zagospodarowania i warunków zabudowy terenu. Ustalenia planu miejscowego, wraz z innymi przepisami, kształtują sposób wykonywania prawa własności nieruchomości, dlatego też w trakcie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji należy dokonać analizy zapisów mpzp i wskazać ewentualne zmiany, które należy w nich wprowadzić.

Analizując treść mpzp gminy Ulan-Majorat, należy zaznaczyć, że nie stwierdzono w nim zapisów powodujących niezgodności z Gminnym Programem Rewitalizacji, w szczególności w zakresie granic terenów objętych planami, linii rozgraniczających tereny o różnym przeznaczeniu lub zasadach zagospodarowania ściśle określonych oraz ich oznaczeń oraz linii zabudowy oraz ich oznaczeń. Szczegółowe ustalenia planów nie wywierają negatywnego wpływu w odniesieniu do zakresu zaplanowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Na obecnym etapie prac nie występuje zatem konieczność dokonania zmiany zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Ulan-Majorat i nie przewiduje się aktualizacji jego treści. Niemniej jednak nie wyklucza się w przyszłości zmian w mpzp. Wówczas zostaną one dokonane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i ustaleniami Gminnego Programu Rewitalizacji.

12.3. Miejscowy Plan Rewitalizacji

Miejscowy plan rewitalizacji to szczególna forma miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na obszarze rewitalizacji. Plan pozwala podejmować regulacje m.in. w zakresie: jakości nowej architektury, przestrzeni publicznych, a także możliwości powstawania obiektów wielkopowierzchniowych oraz ich liczby. Umożliwia on

także kształtowanie pasa drogowego jako przestrzeni publicznej, przewidując środki, mające na celu uspokojenie ruchu lub wprowadzenie przestrzeni wspólnych.

W ramach prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat na lata 2023-2030 podjęto decyzję o braku konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W przypadku wystąpienia okoliczności wymagających podjęcia stosownej uchwały na późniejszych etapach prowadzenia procesu rewitalizacyjnego, wówczas niniejszy rozdział zostanie uzupełniony o: wskazanie granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie ustaleń tego planu.

12.4. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji

Mapa przedstawiająca podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji jest obligatoryjnym elementem GPR. Załącznik graficzny opracowany na podkładzie mapowym w skali 1:5000 pełni funkcję ilustracyjną i pozwala na uchwycenie na mapie zmian wynikających z kierunków interwencji rewitalizacyjnej. Takie podejście ma pozwolić na przedstawienie postanowień GPR w czytelny dla większości odbiorców sposób. Na mapie oznaczono stan istniejący na podstawie mapy ewidencyjnej (budynki i granice działek) a także przedstawiono lokalizację i zasięg oddziaływania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie określonych celów rewitalizacji.

Mapa 5 – Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji

Do uzupełnienia

Źródło: opracowanie własne.

13. Opis procesu zaangażowania partnerów, czyli interesariuszy rewitalizacji

Gmina Ulan-Majorat w trakcie prac nad GPR korzystała z różnorodnych form włączania interesariuszy rewitalizacji w ramach prac nad dokumentem. Proces partycypacji został szczegółowo zaplanowany, przygotowany i dostosowany do konkretnych interesariuszy biorących w nim udział. Na każdym etapie opracowania stosowano szeroko dostępne działania partycypacyjne, które ukierunkowano na możliwie dojrzałe jej formy z dostosowaniem do specyfiki gminy.

Niniejszy rozdział zawiera opis procesu zaangażowania partnerów, czyli interesariuszy rewitalizacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy dla Gminy Ulan-Majorat zgodnie z art. 8 rozporządzenia ogólnego. Do katalogu interesariuszy procesu rewitalizacji możemy zaliczyć szereg partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie,

podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji. Włączenie interesariuszy w proces rewitalizacji na będzie miało również miejsce na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ulan-Majorat oraz jego monitorowania i oceny. Zaplanowane mechanizmy współpracy z interesariuszami rewitalizacji realizują zasadę udziału w niej wszystkich grup interesariuszy, stwarzając szansę budowy partnerstw między różnymi podmiotami zaangażowanymi w prowadzenie procesu rewitalizacji. Zakres grup interesariuszy jest zatem adekwatny do obszaru problemowego i zakresu rewitalizacji.

Zaangażowanie różnych środowisk ma na celu lepsze dopasowanie zakresu interwencji niwelujących negatywne zjawiska na obszarze rewitalizacji. Jest to również element pomocny w identyfikacji partnerów w procesie realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, co zapewni ich zaangażowanie w ramach wdrażania postanowień dokumentu. Projekty rewitalizacyjne będą zatem realizowane zarówno przez stronę samorządową – Gminę Ulan-Majorat, jak i lokalnych interesariuszy, w tym np. fundacje, stowarzyszenia, KGW czy OSP.

Szczególną rolę w procesie monitorowania postanowień GPR odegra również Komitet Rewitalizacji, stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy rewitalizacji z organami gminy i będący wyrazem wielopoziomowego zarządzania. Raporty monitoringowe opracowywane przez gminę będą podlegały opiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji zgodnie z zapisami wskazanymi w rozdziale 9 niniejszego dokumentu.

13.1. Konsultacje społeczne na etapie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Konsultacje społeczne zrealizowano na podstawie Zarządzenia Wójta Gminy Ulan-Majorat w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu Uchwały dotyczącej wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ulan-Majorat.

Konsultacje zostały przeprowadzone na terenie Gminy Ulan-Majorat w terminie od 27 grudnia 2022 r. do dnia 27 stycznia 2023 r. zgodnie z: art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz.U. 2022 poz. 559), art. 5 ust. 1, art. 8 ust. 1 i art. 11 ust. 3 ustawy o rewitalizacji (t. j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485.).

Celem konsultacji społecznych projektu Uchwały dotyczącej wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ulan-Majorat wraz z załącznikami było w szczególności:

- 1) poznanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- 2) prowadzenie, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;

- 3) inicjowanie, umożliwianie i wspieranie działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- 4) zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- 5) wspieranie inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji;
- 6) zapewnienie w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Konsultacje społeczne pozwoliły między innymi na weryfikację słuszności też postawionych w diagnozie oraz poprawności wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Pozwoliły również na określenie oczekiwanych przez interesariuszy kierunków i wskazały na konieczność wprowadzenia kilku zmian i uzupełnień w treści diagnozy. Szczegółowy zakres przeprowadzonego procesu konsultacyjnego opisuje Protokół z konsultacji społecznych, umieszczony na stronie internetowej Urzędu Gminy Ulan-Majorat.

Konsultacyjna ankieta internetowa dostępna była na stronie internetowej <http://ulanmajorat.pl>. Do realizacji ankiety wykorzystano Formularze Google. W trakcie prowadzonych konsultacji wypełniono 14 ankiet. Respondenci odpowiedzieli na 9 pytań z zakresu diagnozy oraz 4 pytania statystyczne. Biorący udział w ankiecie dość pozytywnie ocenili poprawność wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ulan-Majorat.

Konsultacje w formie pisemnej realizowane były na podstawie formularza dostępnego w Urzędzie Gminy Ulan-Majorat lub formularza dostępnego na stronie internetowej <http://ulanmajorat.pl>. Opinie w sprawie projektu uchwały należało składać na adres e-mail ug@ulanmajorat.pl lub formie pisemnej (osobiście lub pocztą) w Urzędzie Gminy Ulan-Majorat. adres: Ulan-Majorat 57, 21-307 Ulan-Majorat. W terminie prowadzonych konsultacji nie wpłynęły żadne uwagi pisemne.

Wywiady telefoniczne z Sołtysami z wyznaczonego Obszaru Rewitalizacji były formą zaangażowania przedstawicieli lokalnej społeczności. Sołtysi są wybierani w wyborach powszechnych i pełnią funkcję reprezentantów swoich miejscowości w ramach stosunków z władzami gminy. Podczas wywiadów telefonicznych, Sołtysi wskazywali na najważniejsze problemy jakie identyfikują w swoich miejscowościach oraz wskazywali na potencjalne działania, mogące być rozwiązaniem niniejszych problemów w ramach prowadzonego procesu rewitalizacji. Wyniki zrealizowanych wywiadów są dość zbliżone do odpowiedzi mieszkańców udzielonych w ramach ankiety. Taki stan rzeczy potwierdza, że najistotniejsze problemy w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej są wyraźnie zarysowane.

13.2. Konsultacje społeczne na etapie opracowania GPR

Podrozdział zostanie uzupełniony po zakończeniu konsultacji społecznych GPR.

14. Spis tabel, wykresów, rysunków i map

Tabela 1 - Liczba ludności w Gminie Ulan-Majorat i OF w latach 2017–2021	11
Tabela 2 – Procentowy spadek liczby ludności w sołectwach Gminy Ulan-Majorat.....	15
Tabela 3 – Procent osób w wieku poprodukcyjnym w sołectwach Gminy Ulan-Majorat.....	16
Tabela 4 – Procent osób korzystających z pomocy społecznej.....	21
Tabela 5 – Liczba os. korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w poszczególnych sołectwach.....	22
Tabela 6 – Procent osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy - długotrwale bezrobotni.....	26
Tabela 7 – Przestępstwa na terenie Gminy Ulan-Majorat w 2021 r.	28
Tabela 8 – Przestępczość ogółem w poszczególnych sołectwach w 2021 r.	29
Tabela 9 – Uczniowie w klasach w podziale na jednostki (dane wg spisu SIO stan na 30.09.2021).....	30
Tabela 10 – Średnie wyniki z egzaminu ośmioklasisty w szkołach na terenie Gminy Ulan-Majorat	31
Tabela 11 – Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Ulan-Majorat	33
Tabela 12 – Frekwencja na zebraniach sołeckich podczas ostatniego wyboru sołtysa.....	34
Tabela 13 – Liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Ulan-Majorat	37
Tabela 14 – Liczba budynków zawierających azbest w poszczególnych sołectwach w Gminie Ulan-Majorat	41
Tabela 15 – Poziom degradacji przestrzeni publicznej na terenie Gminy Ulan-Majorat	45
Tabela 16 – Liczba pozwoleń na budowę wydanych w 2022 r. w Gminie Ulan-Majorat.....	48
Tabela 17 – Najważniejsze wnioski diagnostyczne – potrzeby, problemy i potencjały obszaru rewitalizacji	57
Tabela 18 – Zestawienie wskaźników delimitacyjnych.....	59
Tabela 19 – Wyznaczenie sołectw o szczególnym nasileniu problemów.....	59
Tabela 20 – Powierzchnia i liczba mieszkańców sołectw na terenie Gminy Ulan-Majorat	60
Tabela 21 – Zgodność Celów rewitalizacji w GPR z Celami Strategicznymi SRPS.	66
Tabela 22 – Cele rewitalizacji i kierunki działań GPR.....	70
Tabela 23 – Opis podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	75
Tabela 24 – Opis uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych	78
Tabela 25 – Szacunkowe ramy finansowe GPR	81
Tabela 26 – Zakres zadań Koordynatora ds. rewitalizacji i zespołu do spraw rewitalizacji....	83
Tabela 27 – Harmonogram realizacji przedsięwzięć GPR.....	85
Tabela 28 – Wskaźniki monitoringowe GPR.....	86
Wykres 1 – Liczba kobiet i mężczyzn na terenie Gminy Ulan-Majorat w latach 2017-2021 .	11
Wykres 2 – Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2017-2021	12
Wykres 3 – Wskaźnik obciążenia demograficznego.....	13

Wykres 4 – Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Ulan-Majorat w latach 2017-2021	14
Wykres 5 – Saldo migracji w gminie Ulan-Majorat w latach 2017-2021.....	14
Wykres 6 – Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej gminie Ulan-Majorat	18
Wykres 7 – Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie Gminy Ulan-Majorat	19
Wykres 8 – Rodziny i dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny na terenie Gminy Ulan-Majorat	20
Wykres 9 – Wydatki na świadczenia wychowawcze	21
Wykres 10 – Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Ulan-Majorat	24
Wykres 11 – Liczba bezrobotnych w latach 2017-2021 na terenie Gminy Ulan-Majorat.....	24
Wykres 12 – Liczba bezrobotnych w grupach do 25 roku życia i powyżej 50 roku życia w Gminie Ulan-Majorat	25
Wykres 13 – Zdarzenia wg rodzajów w latach 2018-2021 na terenie Gminy Ulan-Majorat ..	27
Wykres 14 – Współczynnik skolaryzacji brutto w latach 2016-2020.....	30
Wykres 15 – Struktura przedsiębiorstw w Gminie Ulan-Majorat na podstawie liczby zatrudnionych pracowników	35
Wykres 16 – Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według formy prawnej w Gminie Ulan-Majorat	36
Wykres 17 – Liczba osób prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Ulan-Majorat w latach 2016-2021	36
Wykres 18 – Księgozbiór i wypożyczenia na zewnątrz w Gminie Ulan-Majorat w latach 2016-2021.....	43
Wykres 19 – Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Ulan-Majorat w latach 2016-2020.....	46
Wykres 20 – Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na terenie Gminy Ulan-Majorat w latach 2016-2020	47
Wykres 21 – Procent mieszkań wyposażonych w wodociąg i kanalizację na terenie Gminy Ulan-Majorat w latach 2016-2020	49
Wykres 22 – Procent mieszkań wyposażonych w wodociąg i kanalizację na terenie Gminy Ulan-Majorat w latach 2016-2020	50
Wykres 23 – Sieć dróg w Gminie Ulan-Majorat z podziałem na rodzaj nawierzchni (w km)	50
Wykres 24 – Przedział wiekowy osób wypełniających ankietę.....	51
Wykres 25 – Najważniejsze problemy społeczne w Gminie Ulan-Majorat	52
Wykres 26 – Ocena dostępu do rynku pracy w Gminie Ulan-Majorat.....	53
Wykres 27 – Ocena dostępu do edukacji w Gminie Ulan-Majorat.....	53
Wykres 28 – Ocena jakości przestrzeni publicznej w Gminie Ulan-Majorat	54
Wykres 29 – Sołectwa z występującymi problemami w obszarze społecznym w Gminie Ulan-Majorat	55
Wykres 30 – Sołectwa z występującymi problemami w obszarze środowiskowym w Gminie Ulan-Majorat	56

Wykres 31 – Sołectwa z występującymi problemami w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym w Gminie Ulan-Majorat	57
---	----

Rysunek 1 – Etapy w procesie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	5
Rysunek 2 – Schemat zgodności GPR z dokumentami lokalnymi	63
Rysunek 3 – Schemat zgodności celów rewitalizacji w GPR z celami strategicznymi SRP...	65
Rysunek 4 – Schemat struktury GPR w zakresie wizji, celów i kierunków działań.....	69
Rysunek 5 – Schemat komplementarności działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	72
Rysunek 6 – Schemat struktury przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	74
Rysunek 7 – Struktura zarządzania GPR	82

Mapa 1 – Mapa Gminy Ulan Majorat	7
Mapa 2 – Gmina Ulan-Majorat na tle powiatu radzyńskiego	10
Mapa 3 – Obszar zdegradowany na terenie Gminy Ulan-Majorat.....	60
Mapa 4 – Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Ulan-Majorat	61
Mapa 5 – Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji	93